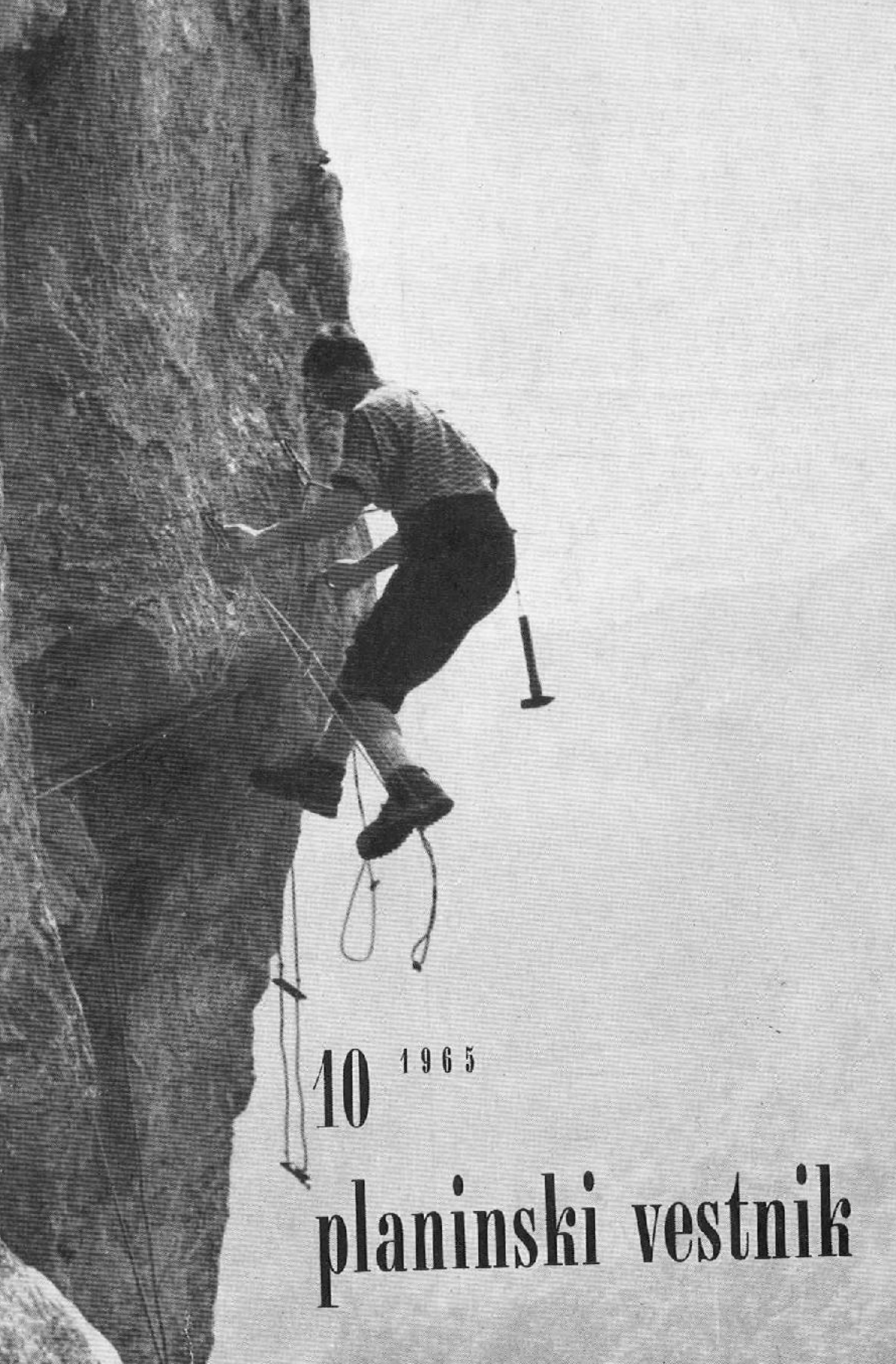

10 1965

planinski vestnik

VSEBINA:

TRIGLAVSKE RAZSEZNOSTI	
Boris Pahor	433
KARNIJSKE ALPE IN KARNIJA	
dr. Viktor Vovk	439
VISOKE TATRE	
Uroš Zupancič	442
OB ROB PLANINSKE KULTURNE DEJAVNOSTI	
ing. Miran Marussig	446
NEUBAUERFJELLET	
Branko Pretnar	447
POLNOČNO SONCE NAD VRHOVI	
Butinar Marko	449
DNEVI BREZ NOČI	
Janez Duhovnik	451
ZDRAVNIŠKO POROČILO ODPRAVE NA SVALBORD 1964	
dr. Zvone Tršan	456
DRUSTVENE NOVICE	460
IZ MLADINSKIH ODSEKOV	463
ALPINISTIČNE NOVICE	465
IZ PLANINSKE LITERATURE	466
RAZGLED PO SVETU	469
OBCNI ZBORI	475
NASLOVNA STRAN:	
PLES V PREVISU	
Foto: Hrvoje Lukatela	

NAŠE PLANINE

EDINI PLANINSKI ČASOPIS
NA HRVATSKO-SRBSKEM JEZIKOVNEM
PODROČJU
PRINAŠA PLANINSKE IN ALPINISTIČNE
ČLANKE IZ VSE JUGOSLAVIJE
IZHAJA ŠESTKRAT NA LETO
ZE PETNAJST LET

LETNO NAROČNINO 900 DIN
POŠILJAJTE S ČEKOM NA
PLANINSKI SAVEZ HRVATSKE – ZAGREB
TEKOČI RAČUN: 400-181-608-231

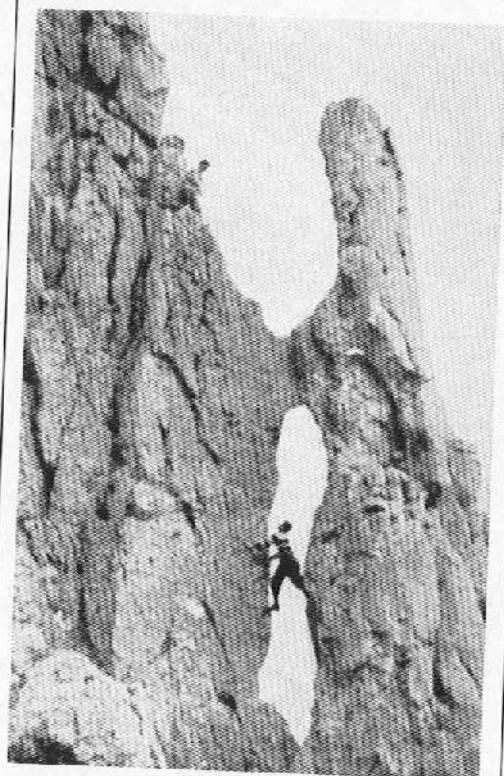
»Planinski Vestnik« je glasilo Planinske zveze Slovenije / Izdaja ga PZS - urejuje ga uredniški odbor. Odgovorni urednik: Stanko Hribar; glavni urednik: Tine Orel. Revija izhaja dvanajstkrat na leto. Članke pošiljajte na naslov: Tine Orel, Planinska zveza Slovenije, Ljubljana / Uprava: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana, Dvoržakova 9, p. p. 214, telefon 32-553 / Tu se urejajo: reklamacije (ki se upoštevajo dva meseca po izidu številke), naročnina, honorarji, oglasi, razvid naslovov / Tiska in klišeje izdeluje Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani / Letna naročnina je din 1200.—, ki jo morete plačati tudi v štirih obrokih po din 300.— (naročnina za inozemstvo din 2000.—) / Tekoči račun revije pri Narodni banki 600-14-608-10 / Spremembo naslova javljajte na Upravo Planinskega vestnika, pri čemer navedite poleg prejšnjega vedno tudi novi naslov, po možnosti s tiskanimi črkami.

Odpovedi med letom ne sprejemamo. Upoštevamo pa pismene odpovedi, ki jih naročniki izročijo Upravi do 1. decembra za prihodnje leto.

poština plačana v gotovini

planinski vestnik

oktober • letnik 65.

Triglavske razsežnosti

Boris Pahor

Res ne bi mogel reči, da imam pred sabo, ko mi misel odpotuje na Triglav, njegov vrh, širok obroč belega scenarija vsenaokoli. Ne, ampak zmeraj se mi prikaže samó ozki skalnati hodnik, ki povezuje Mali Triglav z vznožjem zadnjega vzpona. In ne mogel bi reči, zakaj mi je ta razmeroma kratki prehod takó pri srcu. Morebiti zavoljo tega, ker s svojo ravno črto po sredi prepadov vzbuja podobo vrvi, ki jo akrobati razpotegnejo nad praznino, da na nji preizkusijo svojo drznost. A ne bo to, zakaj tukaj drznost ne pride prav nič v poštev. Saj, mogoče pa človeku dobro dé prav to, da se počuti prijetno varen, medtem ko mu previsno skalovje pod njim, na drugi strani pa ledenik in zračna širina dajejo občutek izrednega tveganja, zavest gospodovanja z višin nad brezmejnimi daljavami sinjega prostora.

Da, tukaj bi moral pesnik napisati varianto Leopardijevemu *Infinitu*; zakaj v tem primeru ni nobene žive meje, ki bi omogočala takó sijajno doživetje neskončnosti, kakršno je ujeto v Leopardijeve stihe.

*Ko pa sedim in gledam, neizmerne
prostore onkraj nje si in tišine
nadzemeljske in mir brezdanji misel
pričara, da mi malone že v strahu
srče trepeče.*

(Gradnikov prevod)

A tukaj se enosmernost Leopardijeve brezmejnosti pesniku razkolje na dvojce. Človek nekrilato bitje, naenkrat razpne peruti svoje domišljije proti severu in jugu, takó da nevezan zaplove skozi neotipljive pokrajine zračnih praznin. Človek je nenadoma srečen Ikarus, hkrati pa, in to je čudovito, čuti, kakó se gumijasti zobje njegovih podplatov tesno oprijemljejo skalnih robov, ki so trdi in ostri, a so robovi njegove prastare in drage matere zemlje.

Vendar bi se tudi triglavski pesnik potem lahko strinjal z Leopardijevim zaključnim akordom:

*Tako mi misel moja
v brezdanjosti tej tone in prijeten
dozdeva se mi brodolom v tem morju.*

(Gradnikov prevod)

A ko sem tam, na tistem hodniku, moje misli niso zmeraj takó razsežne; takrat igra tudi zelo pomembno vlogo čar vzpona v razsekano skalovje, ki se pred mano navpično vzdiguje v sinjino. Takó mi je, kakor da moram krotiti neučakanost, zakaj čim prej bi rad lezel po kamniti grivi, ki je po sunkovitem trzaju negibna obstala kot simbol pokončnega upora in ponosa.

Vmescni utrinek.

Lani nas je napadla sodra, ko smo se zvečer bližali Planiki; potem je še dolgo v noč ropotala po strehi. Takó je bilo zjutraj kljub avgustu vse belo, ker so se zrnca imenitno združila in pričarala podobo zasnežene pokrajine. A vzpeli smo se vseeno na vrh, čeprav se marsikje ledena skorja pod našimi stopinjami ni hotela vdati. No, takrat nam je tudi moj zanimivi prehod svetoval, naj bomo rajši previdni; ker pa je človekova svojeglavost eden izmed najtrših orehov sploh, je, medtem ko smo bili na vrhu in se razdajali

v vse nebesne smeri, ledena plast priklicala sonce izza oblakov. Takó smo se potem spuščali h Kredarici po skalah, ki so naenkrat oživele; vsepovsod je žuborelo in sončne iskre so curljale na mogočni Trevijski fontani. Bilo je, kakor da so po dotiku čarobne palice večni skladi začeli oddajati svojo skrivnost, ki je bila dragocena in svetla in gibčna kakor živo srebro.

Rabil sem množino »nas je napadla sodra«, »smo se spuščali«, vendar pri rabi množinske oblike mislim na splošno na popotnike, ki se srečamo na poti navzdol. Zakaj v hribe hodim po navadi sam. O, saj vem, proti vsem pravilom je; a kaj si morem, ko mi tovariška bližina ne more nadomestiti potrebe po samostojnem preizkušanju svojih sposobnosti.

Ne, ne gre samó za to, da človek, če se mu zljubi, odide tudi v vetru in dežju, da ne počiva drugače kakor takrat, ko je prišel na cilj, da lahko molči, dà, da lahko ves čas molči. Ne gre, pravim, samó za to, ampak za neposredno razmerje med človekom in silno bližino narave. Tihi dvogovor med njima se razvija brez prič; zadrigne se, pretrga se, a počasi, brez naglice, se spet sklene in nadaljuje. Da, saj drugače tudi mogoče ni; nazadnje mora vsakdo sam začeti dvogovor s snovjo, ki ga nosi in s katero se bo nekoč za zmeraj spojil.

Rekel sem s n o v. A kakó mogočna, kakó veličastna je pokončna snov v Triglavskem pogorju! Recimo, ko se človek spušča z vrha na trentarsko stran, ko se spušča k Planiki ali s Planike in so kamniti reliefi oblit s sončno lučjo, da je človeška postava v neizmerni svetlobni slovesnosti kakor spomin na drobec sence.

A ne vem za kraj, kjer bi sila belih skladov takó upijanjala zavest kakor na vrhu Hribaric, ko se divji kanjon začenja spuščati proti skritemu Edenu z jezeri.

Ta razrita pokrajina, kjer se dvonožno bitje premika ko droben pajek sredi skal, ki so bile priče strašanskih zemljinih krčev ob rojstvu sveta, ta pokrajina je domovina mojih želja. Tukaj sem razburjen in obenem v sebi sklenjen in zadoščen; takó je, kakor da sem nazadnje na kraju, kjer se mirno lahko vdam, ker to ne bo nikakršna predaja, ampak samó vključitev v silnejšo moč.

Da, ta kraj me spominja na Dolino kraljev, čeprav ni afriške vročine ne peska in tudi kraljev nismo nikoli imeli, da bi morali skrivati pred tatovi njihova trupla in njihove zlate okraske. A kaj, da nismo imeli vladarjev, je kljub vsem nesrečam slovenske zgodovine, mogoče celó naša sreča; v zameno pa imamo te samotne kremenite stolpe, ki so s svojo pokončnostjo skozi stoletja večni simboli naše vztrajne samobitnosti.

A če sem zagovornik samostojnega spoprijema z gorskim svetom, zato nimam prav nič manj rad koč, v katerih si človeška bitja izmenjajo misli in doživetja in v katerih najde zavetje njihova takó zelo ranljiva majhnost. In če bi moral zdaj na hitro izbirati med kočo pri Sedmerih jezerih in na Prehodavcih, med Vočnikovim domom in Kredarico, med Pogachnikovim domom in Planiko in Doličem — potem bi brez oklevanja izbral tega zadnjega. In to najpoprej iz preprostega domoljubnega razloga, ker je na vrhu naše, primorske poti; potem pa zato, ker je koča na Doliču najbolj zapostavljena, najbolj omalovaževana koča. Slovenci, ki živijo onkraj Triglava, se po navadi namrdnejo, če jim rečeš, da boš prespal na Doliču, še bolj vihajo nos, če zvejo, da si se vzpel na vrh z Doličeve strani; da ne govorimo o kuhinji in o postrežbi, za katero je osrednji Slovenec izredno občutljiv.

Takó je, kakor da mora biti celó iz gorskih koč razvidno, komu se je dobro godilo, kdo pa je bil nesrečna Pepelka.

O, saj je čisto razumljivo, da slovenskega človeka z Dolenjske, s Štajerske ali Gorenjske ne vodi pot na vrh Triglava mimo Doliča, vendar bi po dvajsetih letih, odkar so ljudje tokraj Triglava združeni v Republiki Sloveniji, Slovenci lahko tudi začutili potrebo po nekakšni duševni združitvi, ki bi pripeljala slovenske vesti do tega, da bi občutile Triglav kot celoto. Takó pa se zmeraj zdi, kakor da cenijo samó tisto njegovo polovico, ki so se je navadili ceniti takrat, ko je bila druga polovica v pogubni senci.

Zatorej, pozdravljen Dolič! Pozdravljen prav zato, ker si ob poti, ki se začenja v Trenti, v tisti Trenti, kjer še zdaj na vojaški stavbi kraljuje Mussolinijev stavek »I confini non si discutono ma si difendono«.
(Ne bomo razpravljali o mejah, ampak jih branili.)

Pozdravljen, ubogi, revni Dolič, kjer ni ne lepih sob, kakor jih nudita Kredarica ali Vodnikov dom, še manj pa okusnih kosil, a je zato pri tebi skromna domačnost, ki so jo nekoč za dolgo pretrgali zvoki mulinih podkev, topo gomazenje moštva, ki se je zagrizlo v drobovje triglavega orjaka.

Da, in če pomislim, da sem bil pred vojsko na Višu, na Montažu, na Kaninu in Snežniku in še marsikje, da pa me zdaj ne miče nobeno izmed teh imen, ampak se mi zmeraj znova prebujajo domotožje po triglavski pokrajini, potem si pravim, da je temu najbrž vzrok potreba po zmeraj novem dokazovanju, da Triglav s svojim mogočnim telesom ni več meja ločnica, ampak središče in znamenje enotnosti.

Seveda ima preteklost mnogo obrazov; in nekatere izmed teh ne bo mogoče kar takó zbrisati. Pa tudi ne bi bilo dobro, če bi jih, zakaj ob marsikateri podobi iz spomina moramo še primerjati svoje današnje poteze in izraz svojih oči. S tem ne mislim, da bi bili navezani na preteklost kakor na popkovino, ne, ampak ostati bi morali v dialektičnem razmerju z njo; medtem pa vse kaže, da smo se predali neodgovornemu evforičnemu ozračju, v katerem plavamo kakor balonček, ki se je izmuznil otroku in leti zmeraj više, a tudi zmeraj bliže pogubi.

Na to sem prav v zvezi s Triglavom mislil med šolskim letom, ko je iz Rima prišla okrožnica, ki jo je podpisal minister za šolstvo. Določala je, kako naj ob petdeseti obletnici italijanskega vstopa v prvo svetovno vojsko učno osebje prikaže dijakom pomen zgodovinskega datuma. Minister vlade levega

centra je lagodno dajal napotke, kakó je treba tolmačiti prvo svetovno vojsko kot vojsko, ki za Italijo ni bila prav nič imperialistična, ampak je zanjo, za Italijo, pomenila samo nadaljevanje risorgimenta.

Tudi strateška meja na Alpah torej nadaljevanje risorgimenta?

Okrožnica za vse šole Republike Italije, prosim.

1965. leta.

In mi?

Mi? Še dobro, da kdaj pa kdaj kakšen vaški moški zbor zapoje Oj Triglav moj dom!

A ko sem se tisto jutro v koči na Doliču odpravljaj na vrh, me je preteklost napadla z druge, še temnejše strani. Dva nemška turista, ona in on, sta zavezovala nahrbtnika in spraševala o dolžini poti. In na pogled nista bila prav nič zoprna, ona se je pogostoma prisrčno nasmehnila; menda sta celó rekla: »Dobro jutro«, ko sta prišla iz spalnice v jedilnico. (A takó klavrno-prijetno ti je, ko si nemški turist s slovenskim pozdravom vnaprej skuša pridobiti naklonjenost; njegov kompleks je takó očit, da se mu upreš.)

Da, priznam, pograbil sem nahrbtnik in jima ušel. To pomeni, da sta bila kljub prisrčnim pogledom, ki so izdajali potrebo po bližini, močnejša od mene. Nista se tega zavedala, a v resnici sta bila, ker moj odhod je bil pravzaprav beg.

Saj, bolj možato bi bilo, da sem sprejel njuno družbo, ju preizkusil, preizkusil vrednost njune človeške strune. Mogoče bi bila pravilno napeta, njen zvok neoporečen. A kaj, vem, da mi ne bi biló prav, tudi če bi zabrnela domača. Nisem še takó dozorel, da bi jo znal sprejeti; o tem naj odloča prihodnost. A vendar moj odhod ni bil beg. Uprl sem se

70 LET ALJAŽEVEGA STOLPA NA VRHU TRIGLAVA

V nedeljo 12. sept. t. l. je PD Ljubljana-matica priredilo na Kredarici in na vrhu Triglava prisrčno slovesnost v spomin na 70-letnico, odkar stoji na vrhu Triglava Aljažev stolp. Okoli 130 planincev se je v nedeljo dopodne kljub slabemu vremenu zbralo pred Triglavskim domom na Kredarici. Pozdravil jih je predsednik PD Ljubljana-matica tov. Milan Kristan in na kratko označil pomen Aljaževega stolpa in njegovega jubileja. Zbor je nato nagovoril predsednik Planinske zveze Slovenije dr. Miha Potočnik, z jedrnatimi besedami o Triglavu kot simbolu slovenskega naroda v času najtežje njegove preizkušnje, v drugi svetovni vojni, ko je troglavi Triglav postal vidno znamenje našega osvobodilnega boja. Slovesnosti sta se udeležila tudi predsednica GO SZDL tov. Vida Tomššič in univ. prof. Boris Zihnerl.

resnici, da bi me zavoljo njiju ves čas vzpona spremljale podobe iz krematorijskega sveta; zakaj ob žrelu večne peči si niti v sanjskem preblisku nisem mogel predstavljati, da se bo moja roka še kdaj oprijela skale domače gore. Pa tudi nisem maral, da bi se v čisto sončno ozračje mešale besede jezika, ki ima v sebi (jaz nisem za to nič kriv) pridih pogina, hladniča. In poleg vsega tega bi se z njima vzpenjal po mulatieri in mimo vojaške postojanke, ki sta vidni znamenji druge nesreče. Ne, človek ima vendar pravico, da si po toliko letih vsiljenega spremlstva sam izbira sopotnike! Človek ne beži, če hoče biti sam na zemlji, ki jo je po obisku v podzemlju spet našel! Homer je pustil Odiseja samega, da je ob vrnitvi lahko poljubil tla kamnite Itake.

Da, popolnoma sem pozabil nanju, ko me je ozko grlo nad meliščem skrilо vase; bila sta samó skala in sonce, in jaz sem se vzpenjal neslišno, da ne bi motil zrelega miru, zadovoljen, ker nisem imel nobene potrebe, ker nisem bil nikomur nič dolžan. Stvari so bile in jaz sem verjetno tudi bil, a vse je raslo iz neke skupne osnove, vse je trajalo in se razdajalo, vse je bilo, in ker je bilo, je bilo brez vsiljivosti razumljivo.

Šele potem, ko sem na vrhu dolgo ležal na soncu, sta se prikazala, a tedaj mi je bilo vseeno; tudi njune besede niso kazile ozračja. Široka pleča Triglava so bila resnica otipljive, trdne stvarnosti, mlečna sapa pa je vela skozi sončni prah z rahlim, nevsiljivim ponujanjem starodavne človeške modrosti.

Vendar se zopetno srečanje ni zaključilo s tem. Zakaj ko se je ona že prikazala izza skale in se nasmehnila, čeprav ni vedela, da jo nekdo opazuje, njega še ni bilo. In ga še kar precēj časa ni hotelo biti; ko pa je nazadnje njegova glava prikukala, se je njegovo telo tesno pritiskalo k skali. Z eno roko, menda je bila desnica, je tipal za dobrim oprimkom, druga pa je bila med njegovim prsnim košem in skalo. Ko se je potem uprl na stopalo in se je obenem roka napela, da je telo povlekla navzgor, je drugo zapestje mlahavo podrsalo ob skali, kakor da bi imel namesto dlani prazno rokavico.

Menda mi je bilo tisti trenutek žal, da ju nisem počakal; bogatejši bi bil za spoznanje, ki sem ga zapravil. Hkrati pa sem ga videl, kakó v vojaški obleki grabi za roko, ki mu jo iztrelek ohromil; zdaj pa trmasto vztraja, da na tuji zemlji zasede vrh za vrhom in takó počasi zdravi poraz, ki je v njem dosti bolj

nepotešljiv kakor njegovo vidno znamenje, viseča uvela roka. A morebiti ne, morebiti ga je prav hromo zapestje rešilo, prav njemu se mora zahvaliti, da ni bil vojak in ni zagrešil nobenega hudodelstva; razen če ni seveda sedel za pisalno mizo in z zdravo roko podpisoval smrtne obsodbe, pri tem pa polagal na papir, da se ta ne bi premikal, mrtvoudno zapestje prav takó skrbno, kakor ga skrbno polaga zdaj v skalno vdolbino, da mu ne bo napoti, ko se bo vzpel.

Kdo more vedeti? Kdo more vedeti, če je vreden občudovanja ali sovraštva? A priznam, da nisem čutil nobene potrebe, da bi odkril resnico. Najbrž je nedolžen, vsaj delno, ker hudodelci menda ne ljubijo gora. Pa to spet ni aksiom. Ne, nobene potrebe nisem čutil, da bi zvedel za njegovo skrivnost. Sem zato egoist in omejen? Mogoče. A v opravičilo si zmeraj pravim, da bom gluha za vse, dokler bo treba reševati usodo naših ljudi, usodo, zavoljo katere imajo naši invalidi hrome roke in noge, če roke in noge še imajo.

A takrat se je zgodilo nekaj, kar je dokončno pretrgalo moje mirno predajanje soncu. Nekaj fantov se je prisrčno sporeklo zavoljo imen vrhov na veličastnem gorskem vencu, ona, sloka in nasmehljana Nemka, pa jim je odmotavala zamotano štereo. In navedla jim je imena še drugih gor, vseh drugih, okoli in okoli, kakor da je pred tablo in odgovarja pri izpitu iz zemljepisa. Da, in slovenski fantje niso bili nič v zadregi, nič jim ni bilo nerodno; zakaj naj bi ne bilo vendar čisto naravno, da te takó simpatična gospa poučuje o imenih tvojih vrhov?

Če pa jih v tem trenutku ni sram, sem tedaj pomislil, česa jih je še sploh lahko sram? A saj to je dandanes pravzaprav naše poglavitno vprašanje, če nas je namreč sploh še česa sram.

Vsako leto znova v hribih razmišljam, kakó da se nekateri bistri ljudje iskreno posmehujejo tistim, ki se brez potrebe trudimo, da prilczemo na vrh gore. Govorim o ljudeh, ki vejo, kaj je lepota, ki poznajo človeško duševnost v vsch njenih odtenkih. Recimo igralec ali igralka. Takšna je na primer Duša, umetnica, ki ima v oblasti vso klaviaturo ženske notranjosti. Kaj je ta odpor osnovan nekje v zgradbi telesa, v spletu živcev? Igra pri tem kakšno vlogo dejstvo, da je nekdo ustvarjalec, drugi pa umetnik, ki poustvarja? Da,

treba bi bilo sestaviti statistiko o pisateljih, pesnikih itd., ki so bili ali so planinci.

Zakaj si ne morem predstavljati Prešerna na Triglavu? Prav gotovo ne samo zavoljo življenjskih skrbi in okoliščin. Kaj so ljudje, ki imajo radi planine, bolj optimisti, tisti, ki se tem posmehujejo, pa bolj pesimisti?

Kaj so ne-planinci globlji, psihološko bolj zamotani, medtem ko so planinci nekako psihološko bolj zdravi, bolj normalni?

Kajti, ne morem si zamisliti Dostojevskega kot planinca. Prav takó ne Kafke. Ne Sartra. In takó dalje.

Stvar je vredna študija; in to tudi zato, ker imajo ne-planinci gotovo tudi drugačno razmerje do morja. A spet je res, da pomembna igralka, ki ima zelo rada morje, ne mara potovanja na odprtem morju. Strah jo je. To se pravi, da je morebiti tukaj ključ, ki nam bo odprl pot do skrivnosti. A tudi za strah je potem treba najti korenike.

Letos, vem, bo moja pot na Triglav povezana z odhodom Zorka Jelinčiča. Bil sem pri njem nekaj dni, preden ga je bolezen vzela; a o tem bom moral v miru razmisliti po poti, v skalah. Zdaj naj si zapišem samo dve ugotovitvi. Zdi se mi potrebno, da primerjamo usodi dveh pomembnih planincev, Klementa Juga in Zorka Jelinčiča; govoriti bo treba o obeh in ju povezati; podati bo treba podobi obeh, da odkrijemo sorodnosti in razločke. Predvsem me zanima primerjava podobe drznega mladeniča, ki pade, ko je še poln sil, ko pravzaprav sil niti ni še začel rabiti, s podobo človeka-planinca, ki je padel, a ne v steni, ampak na bolniškem ležišču, potem ko so mu zaporji in biriči skušali zlomiti hrbtenico, a mu je ta bila vendar toliko zvesta, da je rešil svoje človeško dostojanstvo zase in za druge in je kljub načetemu telesu kot svoboden človek spet zavzemal gorski svet in navduševal mladino zanj.

Druga ugotovitev pa je ta. Družba spreminja svoje organe, svoje ustanove, a človeka ne zboljšuje, kajti idealistu, to se pravi človeku, ki ni egoist, se danes bolj posmehujemo kakor kdajkoli poprej. Osebna korist in samoljubje sta danes posvečeni sili, priznani gibalni razvoja in napredka. Zato spada občestvu, narodu vdani Zorko Jelinčič danes med fosilije. Saj je bil top za to, čemur pravimo kariera, top za denar, za paradiranje in aplavze. Staromodnež pač.

Saj; a kljub vsemu je upati, da bo mladina, ki ima še zdrava duševna vlakna, vendar za staromodneža. In vse kaže, da bo zares takó; in ta zavest je bila najbrž Zorkova poslednja radost, preden je odšel. Njegov obraz je bil že obrnjen stran od življenja, zamaknjen v oddaljeno tišino, a postal je za trenutek spet pričujoč in se je celó razsvetlil, ko je slišal o spominskem teku tržaške mladine po vseh zamejskih krajih.

Spominski tek na čast padlim; a mladina ni mogla vedeti, da obljublja zvestobo tudi njegovemu žrtvovanju.

V nečem pa bodo morali tisti, ki bodo delali za skupnost, biti bolj previdni; zavarovati se bodo morali pred možnostjo, da bi jim ob slovesu, ko bodo njihova usta obsojena na večni molk, pel slavo kdo izmed tistih, ki niso z idealizmom niti v daljnem sorodstvu. V oporoki se bodo morali zavarovati pred takšnim porogom, da se ne bi trgovski prsti dotaknili njihovih čistih duš in takó mešali pojme mladim ljudem.

A z njim pojdem letos na Dolič; tam bova nadaljevala pretrgani pogovor.

Moral pa se bom nazadnje tudi odločiti in se odpraviti na vrhove, ki jih še ne poznam, drugače bo moja hoja na Triglav postala nekakšna manija. No, a saj sem se lani že nekoliko poboljšal, ko sem po toliko letih spet odšel na Kriške pode. Tokrat je bilo skozi Luknjo; in pot po skalnatih robovih je bila imenitna. Vrnil se bom o prvi priložnosti spet; zakaj takó je z mano, da se držim ko klop lepote, ki jo odkrijem! No, a moram priznati, da me je vlekla na Kriške pode tudi želja, da bi spet srečal visokega in mirnega oskrbnika, ki mi je pred leti dolgo govoril o Cankarju, kakó da jih je, študente, povabil k mizi, da so z njim pili, in kakó da je bil Cankar takrat jedek, in kakó da bi bil današnji prav takó, če ne še bolj.

Da, oskrbnika sem našel, a bil je sam, ker sta kuharica in pomočnica odšli na obisk na Dolič (srečal sem ju v Luknji), takó je moral pripravljati kosilo zase in zame in je ostalo malo časa za Cankarja. A medtem ko je sklanjal svojo dolgo postavo in sekljal čebulo in sem jaz ob oknu občudoval sijajni amfiteater vrhov, je govoril o današnji mladini in o slovenskem vprašanju. Vrhovi so ob strani modro molčali, nemo pritrjevali, nazadnje so se pa celó zavezniško pomaknili bliže.

Omenil sem slovensko vprašanje. Da, nikjer, poudarjam, nikjer nisem kot zamejski človek onkraj meje doživel takó resnega in prísrnega sprejema kakor v gorah, v njenih kočah. Ko človek odda potni list v hotelu, v uradu, v campingu, se med Slovence iz tokraj in onkraj meje razvije pogovor (če se razvije), ki je vse prej kakor spodoben. V gorah ne, v gorskih kočah te preseneti zavest, da te je zemlja sprejela, da te je domače pogorje sprejelo v svoje naročje.

—

In samó pri planincih sem doživel, da sem iztaknil, ko sem v Vodnikovem domu brskal po predalu, Planinski Vestnik s člankom, ki je doživeto govoril o usodi zamejskih ljudi. Ne poprej ne potem nisem našel takó

prizadetega razmišljanja ne v slovenski književni reviji ne v kateri drugi slovenski publikaciji.

In še. Planinci so tisti možje, ki so začrtali transverzalo, ki povezuje bele vrhove z zelenim, modrim in nemirnim morjem.

Morje.

Šele ko sem se vzpel osmič na Triglav, sem ga videl. In bilo je čudovito, ker to ni bilo morje, kakršno je po navadi, to je neskončna in svetla ravan. Ne, bila je rahla sinjkasto zelena tančica, ki je visela v zraku kakor čudežna fatamorgana.

Res je bilo nenavadno; a kljub vsi čarovniji sem tisti trenutek pomislil, da je bolj kakor izredni prizor pomembna resnica, da ni z vrha Triglava za prosto oko nikjer več ne mej ne mejnih količev.

Trst, julija 1965.

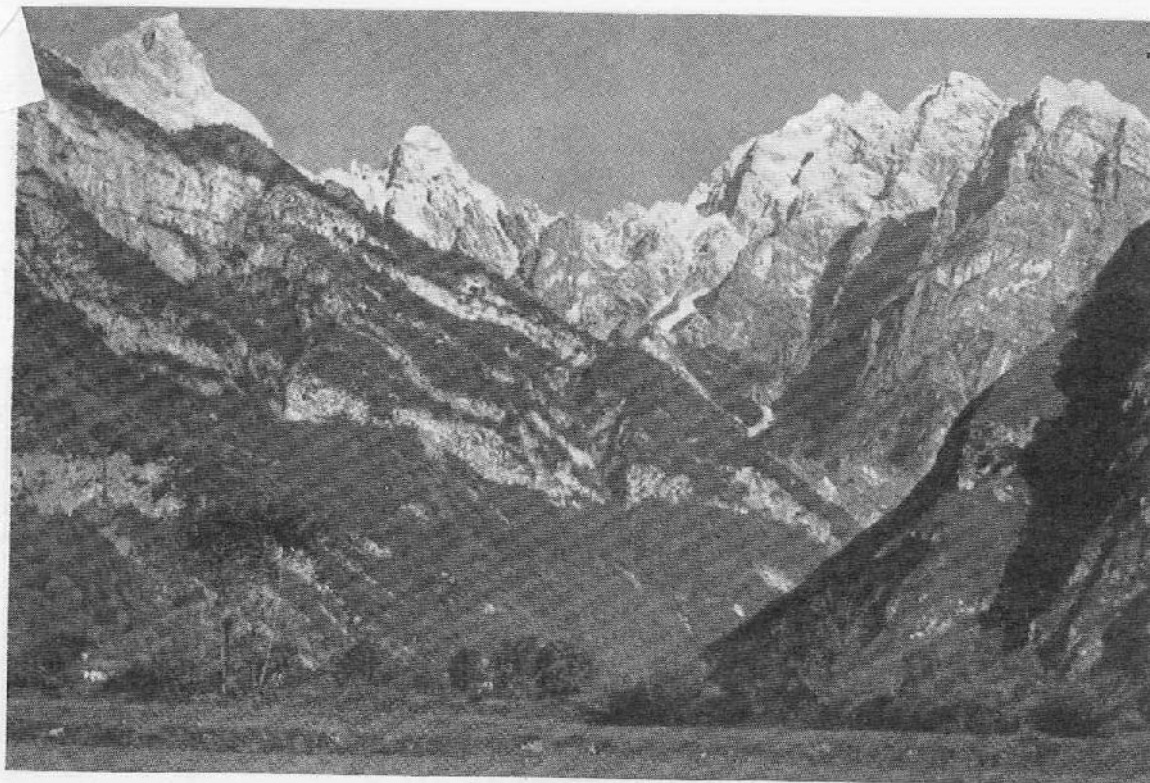
ALPINISTIČNE ŠOLE CAI obstajajo že več let. So večidel zelo delavne. Upravljajo jih posamezne sekcije (sezioni), a vódene so zaradi enotne učne metode in šolanja po zahtevah sodobne tehnike naravnost iz središča. Višji nadzor nad šolstvom imajo predsednik celotne organizacije Riccardo Cassin in podpredsednik E. A. Buscaglione ter njuni najbližji sodelavci. V šolah se vzgajajo »narodni inštruktorji« (Istruttori nazionali) in pomožni inštruktorji (aiuto-Istruttori). Letošnji tečaj v alpinistični šoli v Glinščici pri Trstu, »Emilio Comici« po imenu, ki je bila prva v vsej Italiji in jo upravlja tržaška sekcija CAI (Società Alpina delle Giulie), je vodil znani alpinist Cirillo Floreanini. Izpitnim komisijam predsežuje po navadi sam Cassin.

Učenci uporabljajo razne učbenike. Lani so dobili novo izdajo priročnika za vpeljavo v alpinizem (Manuale introduzione all'Alpinismo). Drugi zvezki obravnavajo tehniko v skali, zemljepisje in geologijo alpskega sveta, floro in favno, zdravstvo in nauke o prvi pomoči ipd. V tiskani knjižici je objavljen seznam vseh alpin. inštruktorjev in pomožnih inštruktorjev z vsemi njihovimi osebnimi podatki, tudi z opisom večjih ali važnejših vzponov, ki jih je ta ali oni opravil. Mimo samih alpinističnih šol se mladi alpinisti vadijo in urijo v alpin. veščinah po številnih improviziranih tečajih, pogosti so t. im. Corsi di Alta Montagna pri planinskih domovih, taborjenja ipd.

V Glinščici so imeli v preteklem juliju posebno slovesnost. Prav tam se je končal vsakoletni zbor alpincev, ki so se letos iz vseh delov Italije sešli v Trstu. Tržaška sekcija vseitalijanskega združenja alpincev je poklonila alpinistični šoli »Emilio Comici« zastavo. Pred kočo Premuda so bili vojaki alpinci, člani tržaške sekcije CAI, gojenci alpinistične šole, vseh vrst alpinisti, izletniki od vsepov-

sod na gосто zbrani v pričakovanju slovesnega dviga zastave. Blagoslovil jo je vojaški kaplan don Ditoro, ki mu je stal ob strani boljunški župnik Zupančič (Boljunec, domača vas, ital. Bagnoli della Rosandra). Sledili so slavnostni govori, ki so v vznesenem tonu obujali spomine na pred 50. leti začeto osvobodilno vojno, guerra di Redenzione. Val Rosandra (tako se Glinščica po njihovo imenuje), so naglašali, je bila veliko vežbališče Tržačanov, ki so potem postali hrabri alpinci Italije in so zanjo žrtvovali svoja mlada življenja. In naprej: »Bodi prapor mladim gojencem alpinistične šole čisti simbol domovine, te najvišje vrednote v življenju državljana«. Odv. Tomasi, novi predsednik Società Alpina delle Giulie se je ob prevzem zastave zahvalil za častitredno darilo in vzkliknil: »Trobarvni prapor na naši koči Premuda ne predstavlja samo vere v svoji beli barvi, ampak v zeleni tudi up, da ga bomo mogli nekega dne (un giorno) ponesti na tiste koče naše Società Alpina delle Giulie, ki so zdaj na ozemlju pod tujčevo okupacijo (ora in terra occupata dallo straniero). Iz vestnika »Notiziario ai Soci« 1965/III. — Ali je potreben komentar?

Alpinisti, poročajte v našem glasilu o svojih vzponih, prvenstvenih in ponovitvah. V rubriki »Alpinistične novice« zabeležite vse svoje vzpone v tujini, radi pa bomo objavili tudi daljše opise. Objavljati vzpone je vaša pravica pa tudi dolžnost.

Monte Duranno in Cima dei Preti, Karnijske Predalpe, pogled iz vasi Cimolais

Foto dr. L. Bellavitis

Karnijske Alpe in Karnija

Dr. Viktor Vovk

Tu gori v Predolini, nepozabni planini našega imena, so mi v mislih še drugi ondolni kraji z imeni slovenskega porekla. V italijanski in furlanski literaturi se piše: »Aupa, Slenza, Studena, Plamalina, Bieliga, Pradolina, Dogna, Dordolla, Patòc, Raccolana in tako dalje (=e via dicendo) — vsa ta imena so po izvoru slovenska. Tudi priimek Macor, v Tablju zelo pogost, izhaja iz istega vira. Ta široka toponimija, ki je še danes vidna in opazljiva, dokazuje širino in globino invazijske fronte (»questa larga toponimia, tuttora esistente, prova la larghezza e la profondità del fronte d'invasione«). Tu se še navajajo spisi iz VII. stoletja, kjer je zapisano: V de-

želi Carnech (tudi tako se je takrat pisala današnja Karnija) je kraj, po imenu Planta, današnji Tabej ali Pontebba. Nekateri sicer trdijo, da je stara Planta Planina na Krasu (»Planina sul Carso«), vendar ni izključeno, da bi nekdanja Planta ne bila današnja Ponteba — »ma nulla esclude che Planta fosse Pontebba. Dopo tutto, la Val Fella è limitrofa alla Carnia mentre Planina ne è ben lontana.«²⁷

Zdaj tu v Predolini med gorama Cullar in Salinchiet se oziram naokoli pa vidim še druge kraje z imeni, ki dajejo slutiti slovensko poreklo. Dve planini in potok se imenujejo Palis (verjetno palež), drugi dve Peciit in Pociit (peči), planina Casera Costa Robbia (costa pomeni v gorah rob, robjé), staje Gri-elez, naselje Taviella, Monte Placcis. A ne jadrajmo v brezbrežja, kar tu ostanimo, v Beneški Sloveniji. Na zemljevidu stoji *Collobrida*. Z rešitvijo tega imena mi ni bilo treba razbijati si glave. Že zgodaj mi je bilo razumljivo. Goriški gimnazijci smo imeli majniški izlet in je bilo rečeno, da gremo čez *Golo*

²⁷ Daniele Giovanni Piemonte: »Pontebba all' alba dei secoli« v »XXIX^a Congrès de la Société d'Études Furlane«, Pontebba 5. 9. 1954. Numar unic comemorativ, str. 9. — Še za druga imena gl. PV 1960, str. 599.

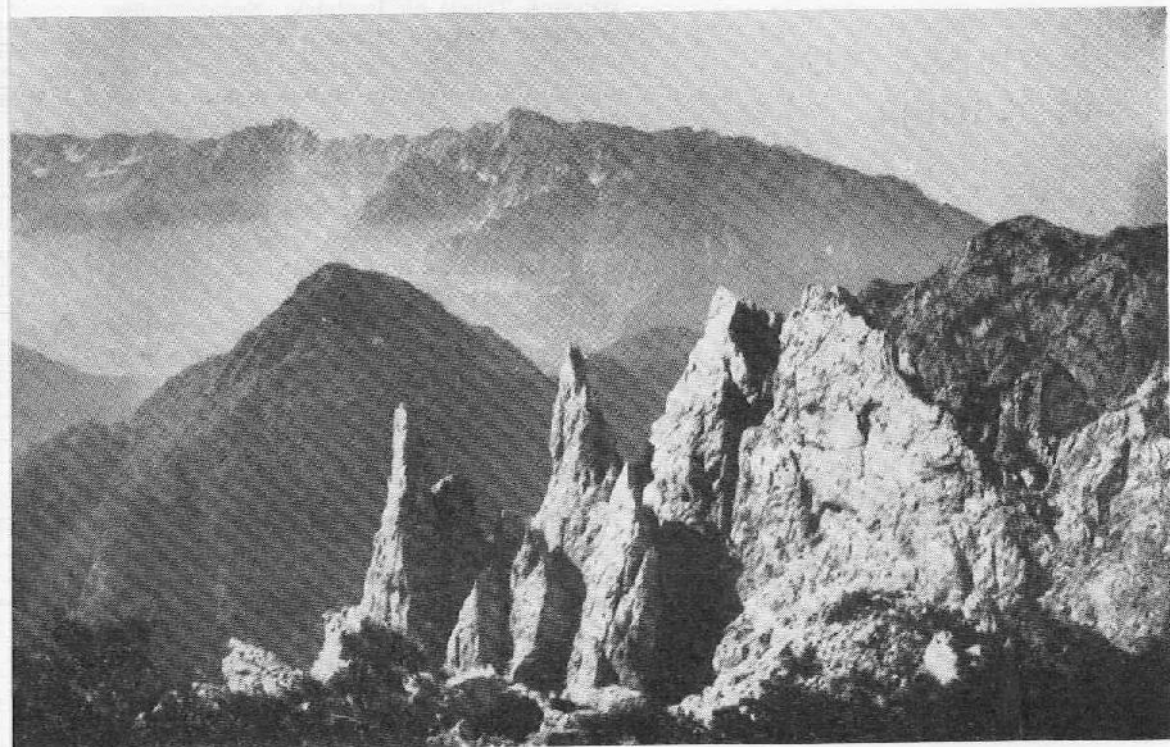

Cima dei Preti, najvišji vrh Karnijskih Predalp, pogled z Monte Duranno

Foto dr. L. Bellavitis

Campanile, 1625 m, v Creta Grauzaria

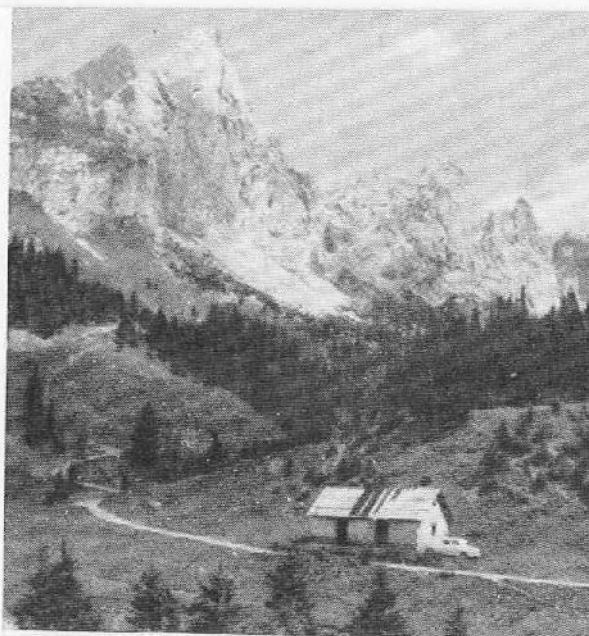
Foto Claudio Prato

Brdo. Na karti piše *Cerneo*, no — v božjem imenu — tudi tega bo zadel, kdor se v tej umetnosti nekoliko spozna. Je *Črni vrh*. Ali pa veste, kaj in kje je *Laudizzo*? Tako je natisnato. Hodil po zemlji sem naši in na kraju sem zvedel, da stojim *Za Vodico*. Vogel je zapisan *Monte Carbone*²⁸ in *Zanadizza* se po domače glasi *Za Nadižo*. Pa *Monte Anaspico*? Lepi hrib severno od Čanebole, zapadno od velerazglednega Ivanca, 926 m visok. Šele tam sem razvozlat uganko elegantnega imena »Monte Anaspico«: po slovensko se hribu pravi *Tam na Špiku*.

Bilo je že blizu desetih, midva s Stankom pa tukaj filozofirava, ko nisva še na pol pota do Tablja in vlaka. A kaj bi se človek po takšnih krajih tu in tam malo dlje ne pomudil. Pod Predolino, planino, izvira potok, ki se piše Rio Pradulina. Po levi kraj potoka pelje uhojena steza navzdol, zdaj po sončnih tratih, zdaj skozi hladen gozd. Nad planino Montute Bassa sva čez brv prestopila na desni breg potoka in nekoliko postala na lepi, prostrani planini, ležeči pod stočjem Predoline v Tabeljski potok ali Pontebano. Še ta potok sva preskočila in tam stoje v pašniških gredinah stajе Stavoli Carbonarie z izvrstnim studentcem. Do koder oči neso, samo svetlo zelenje je videti pod belimi gorami in preobilo vseh vrst in barv planinskega cvetja. Tabeljski potok je tukaj veljal do prve svetovne vojne za mejo med Avstrijo in Italijo. Carbonarie so na njegovem levem bregu, zato so spadale v Avstrijo, vendar so od nekdaj prebivali tam italijanski državljani, samo Italijani ali Furlani so, odkar ljudje pomnijo, uporabljali izdatno planino.

Od planine Carbonarie vede tovarni pot deloma skozi gozd po levi strani za krajem vode. Potem pride slaven most, Ponte dei Lavàz po imenu. Zdaj smo spet pod Konjskim Špikom, imenitnim, starim znancem. Hotela sva za slovo obiskati Pièrja v Dolnji Studeni, zato sva morala čez most in pot nadaljevati po desnem bregu Tabeljskega potoka. Na srečo je bil most v redu, zakaj časi ga narasle vode hudo pretresejo, neredkokrat ga celo s sabo vzemo. Ob ujmi je treba naprej hoditi po levem bregu potoka vse do Tablja. Tako bi se človek precej zamudil, midva pa bi ne bila mogla obiskati Dolenje Studene. Pieri je bil svidenja in pripovedovanja vesel, na ves glas so pozdravljali otroci, tudi gospodinja se je koj pokazala na pragu in naju

Planina Casera Chladenis pod goro Chladenis.

Foto dr. J. Orožen

ljubeznivo vabila v hišo. V naglici sva se iz enega lonca oba napila pričnega mleka, prsrčno je bilo slovo, pohitela sva in v Tablju prav zadnji čas ujela vlak za Trbiž. Tiste čase je še vozil naprej, sèm do Rateč.

V prvem mraku je gorenjec v starovajenem tempu drdral za krajem Save. Pozdravljala je ljuba Šmarna gora. Tanko pomrenjeno je že bilo nebo. Lepi dnevi so bili pri kraju.

Greben Velikega Koritnika, v ozadju levo Zermula, desno Cogians

Foto dr. L. Bellavitis

²⁸ Slov. oglje = ital. carbone.

Visoke Tatry

Uroš Zupančič

Ko so pred leti k nam v naše gore prišli prvi češkoslovenski »horolezci«, smo s temi odličnimi alpinisti in dobrimi tovariši navezali v Vratih, Planici in Krnici najlepše prijateljske stike. Veliko so nam pripovedovali o svojih gorah, Visokih Tatrah.

Spoznali smo se z njimi v času, ko smo z njimi delili bolečino ob tragični nesreči njihovega vodje Zdenka inž. Zaboja, ki se je smrtno ponesrečil v severovzhodnem, Brojanovem razu Stenarja 13. julija 1963, radovali smo se njihovih velikih in pomembnih uspehov, ki so jih njihove odlične naveze dosegle sredi poletja 1964 v severovzhodnem razu Špika in severni steni velike Martuljške Ponce.

Hvala o njihovih Visokih Tatrah me je navdušila in v meni se je rodila želja, da bi ta veličastni gorski svet videl in doživel.

V prvi polovici meseca marca leta 1965 se mi je nudila nad vse ugodna priložnost.

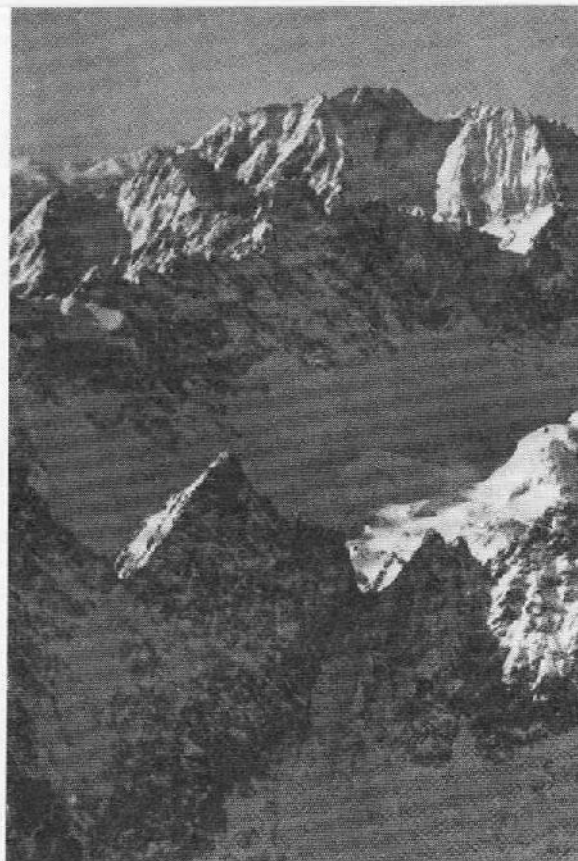
Preko Dunaja in Bratislave sem hitel Tatram nasproti. Vse od Žilina dalje sem bil kljub dolgi vožnji in utrujenosti buden, kajti na severnem in vzhodnem obzorju so se mi risali in čredili fantastično izoblikovani zasneženi vrhovi, ki so me vabili, vabili.

Komaj sem čakal končno postajo mojega potovanja Poprad-Tatry. Sredi zime sem bil v velikem in živem zimskošportnem centru češkoslovenske socialistične republike.

Neučakan sem bil kot vedno pred velikim doživetjem.

Z električno železnico sem se naglo vozil težko pričakovanemu cilju nasproti.

Mimo Starega Smokovca me je električni vlak vozil pod gorami dalje v Novi Smokovec, pred Štrbskim plesom pa sem moral sredi noči na samostni postaji izstopiti. Z neučakanimi koraki sem pohitel skozi noč v strmal, moral sem priti do planinske postojanke pri Popradskem jezeru. Prijetno oko-

Visoke Tatry, pogled z Lomnickéga štíta (2632 m)

lje, vzorno urejena notranjost ter nad vse gostoljuben sprejem v praznično okrašenem hotelu je na mene naredilo najboljši vtis.

Dobro sem se že doma pripravil na Visoke Tatry. Vedel sem, da je to nad vse zanimiva granitna gorska skupina med Alpami in Karpami, da je ta gorska skupina dolga preko 25 km, da je v teh čudovitih gorah preko 35 dolin, dolinic, okrešljev in krnic, od katerih je vsaka po svoje zanimiva. Znano mi je bilo, da je v Visokih Tatrah sto jezer, plesov, v katerih kristalno čisti in ledeno mrzli vodi se ogledujejo grebeni in vršci, ki se poganjajo do višine 2665 metrov.

Ta čudoviti gorski svet je zaščiten in proglašen za narodni park »TANAP«. V 26 km dolgi skalni granitni rajdi je preko 300 vrhov z višino preko 2000 metrov. Posamezne tatranske doline so dolge tudi po 7 in več km. V TANAPU je preko 1200 jelenov in srnjadi, tam so številni tropi divjih koz, obiskovalci pa neredko nalete tudi na medvede, orle in drugo redko zaščiteno divjad, tudi številni svizci bogate favno Visokih Tater. Najvišje

proti zapadu. Levo masiv Gerlacovskega štita (2655 m)

tatransko jezero, Modro jezero, leži v višini 2157 m, največje jezero v Tatrah pa je Wielki Staw z globino 78 m.

Visoke Tatry so kot edina impozantna gorska skupina med Alpami in Karpati v srednji Evropi zgodej vzbudile zanimanje svetovno znanih raziskovalcev in obiskovalcev gora. Že leta 1615 se je neki David Fröhlich povzpел na Kežmarski štít in s tem postavil rojstno letnico turističnega in planinskega odkrivanja Visokih Tater. V Visokih Tatrah zasledimo tudi Balthazarja Hacqueta med prvimi raziskovalci. Ta mož je bil v resnici širokopotezen, polihistorško razgledan prirodoslovec.

V zori drugega dne mojega bivanja v Tatrah bi zatajil samega sebe, če ne bi bil že v mraku zapustil prijetnega in gostoljubnega gostišča.

Izvabila me je čudovita Mengušovska dolina, od vsepovsodi so se mi ponujali razi, grape in grebeni. V globok sneg celec sem utiril gaz proti Širokemu sedlu (2199 m), od koder se mi je nudil razgled na bližnje zasnežene vrhove in doline. Greben me je vodil preko

zasneženih rezi, ki so bile okrašene z opasnimi dalje proti severu na vrh Prednje bašte (2366 m). Pot ni bila lahka in je zahtevala od mene v tujem gorskem svetu izredno pozornost. Toda greben je vabil dalje in dalje... končno sem dospel na vrh Satana (2432 m). Toda pamet je boljša kot žamet. Sestop po gazi nazaj je bil mnogo lažji in hitrejši kot pristop. Še in še sem se mudil na razglednih rezeh in se navduševal nad mogočno okolico, ki mi je ponujala nove in nove cilje.

Na večer sem dobil obisk in nove goste v svojo sobo. Bili so to horolezci iz Poprada Aleksander, Jan in Martin, s katerimi smo v znamenje prijateljstva popili nekaj naše domače slivovke. Za naslednji dan so me sprejeli v svoje varstvo. Pot nas je vodila skozi Mengušovsko dolino, pa ne več na zapad temveč na severovzhod mimo Hinzevoga plesa, ki je eno izmed največjih in najlepših na slovaški strani Tater. Vreme nam ni bilo več tako naklonjeno kot meni samemu prvi dan. Snežni metež bi nam v ledeno trdem snegu skoraj onemogočil pristop na Mengušovsko sedlo (2307 m), kakor nam je onemogočil pristop s

sedla dalje in višje po levem ali desnem grebenu, ki je bil vsekakor pretrd oreh za našo četvorico. Zadovoljiti smo se morali le s pristopom na sedlo, od koder se nam je nudil fantastični pogled na poljsko stran v smeri Morskega oka. Povratek s sedla nas je združil še mnogo bolj, saj smo morali vsi uporabiti vse svoje znanje in sposobnosti.

Že na povratku z našega vzpona je bilo v Mengušovski dolini opaziti spremembo, od vsepovsod so se oglašali ljudje, gazi in smučine so držale na vse strani.

V Visokih Tatrah se je namreč vršil v teh dneh zbor češkoslovenskih horolezcev kot uvodna prireditev 111. špartakijade, ki se je vršila sredi poletja 1965 v zlati Pragi.

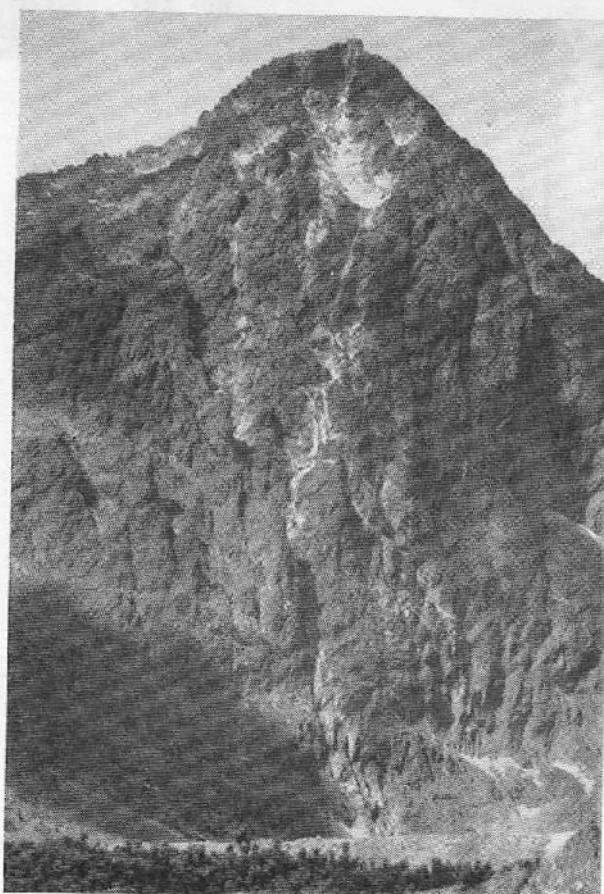
Gorniki, stari in mladi, obojega spola, so v teh lepih zimskih dneh preplavili doline, grebne, krnice, okrešlje in vrhove Visokih Tater. V Visoke Tatere je na IV. zbor prišlo tudi 15 sovjetskih alpinistov iz Leningrada, tam so bili tudi štirje gorniki iz Bolgarije, dva Slovenci, poljski in madžarski planinci, torej je bila zbrana pisana družina.

Še preden se je ta družina naslednji dan prebudila, sva midva z Martinom hitela v zatrep Mengušovske doline, to pot ne več proti Hinzovemu jezeru, temveč sva sredi doline obrnila na desno proti severovzhodu in kmalu prišla v okrešelj Žabjih jezer. Obetal se nama je lep sončen zimski dan, zato sva pospešila korak, toda kljub rani uri nisva bila prva. V prehodu pod sedlom Vaha sva opazila v snegu in ledu sveže sledi. Mimo najvišje kočee pod sedlom Vaha sva stopila na sedlo Vaha (2343 m). Obstala sva, kajti odprl se je čudovit in veličastni pogled proti severu in vzhodu. Oči so mi obstale na edinstveni severni steni Ganeka, ki je baje plezalno in alpinistično najbolj privlačna v Visokih Tatrah. Pod njo je že bila naveza dveh mladih ekstremistov, ki sta se preko sedla Vaha spustila pred nama. Zasneženi skalni vršci so se vrstili vse naokoli, oko pa je hitelo čez vrhove daleč tja proti severu, kjer so bile neke poljske Zákopane. Vrh Risy iz sedla Vaha ni težko dosegljiv, kmalu sva bila na vrhu (2503 m), na katerega se je povzpel s poljske strani že leta 1913 tudi veliki Lenin. To je najvišji vrh v poljski republiki, zelo razgleden. Po isti poti sva se naglo spustila mimo kočee k Žabjim jezerom.

Toda ta uspeh naju ni zadovoljil, hotela sva še in še. Po strmih snežiščih sva gazila znova

navzgor proti Volovi škrbini. Ta dan je bila gotovo nedelja. Vsepovsod je bilo opaziti posamezne in tudi večje skupine goralov, ki so s cepini in derczami ali pa smučmi naskakovali vrhove ali risali mojstrske loke v belino. Na Volovi škrbini se nas je zbralo kar lepo število. Pozdravov, stiskov rok, čestitk in želja je bilo v vsch mogočih jeziki kot ob največjem prazniku. Vzpon na Volovo vežo (2373 m) nama ni delal težav, čeprav je bil zahteven. Sestopila sva po isti poti na Volovo škrbino in se spustila mimo Žabjih plesov skozi Mengušovsko dolino k Popradskemu jezeru, kjer je že bilo kot v mravljišču, ko nanj posije toplo pomladno sonce. Z Martinom iz Poprada sva postala dobra prijateljca. Toda prazničnega razpoloženja je bilo kmalu konec, z zapada so se prikazali oblaki, ki niso obetali nič prida. Zato pa je tem bolj vzvalovilo življenje v hotelu.

Tatranski narodni park, v ozadju Lomnický, Vldiy

Jutro je bilo zavito v svinčen mrč. V hotelu ni bilo življenja in tudi naveze in skupine niso zapuščale gostišča. Meni bi bilo resnično žal, če ne bi bil videl vsega, kar se mi je tako radodarno ponujalo. Preko zamrznjenega jezera sem krenil po Zlomitski dolini proti severovzhodu. Mikala me je gora Vysoka (2580 m), ki se mi je kazala vse dni in o kateri je bilo veliko govora med domačimi horolezci. Kmalu so me objele potuhnjene megle, sredi katerih sem kmalu izgubil vsako orientacijo. Snežne razmere so bile povoljne, megle pa so me vodile v napačno smer. Taval sem po Zlomitski dolini in verjetno obral marsikatero krnico in okrešelj okoli Romanovega (2090 m) in Ladovega jezera, dokler se nisem popolnoma izgubil nekje pod Zeleznobrano (2259 m). Martin in mnogo drugih se je v tem meglenem vremenu raje predalo brezdelju v hotelu. Tudi jaz sem končno ubral

pot k hotelu in prišel tja — ne brez težav. Dan mi je hitro minil. Poslavljal sem se od novih prijateljev in znancev, še prav posebej pa od gora, ki so mi pokazale toliko lepega. Preko noči so dobili granitni zasneženi grebeni okoli Popradskega jezera sive kučme oblakov in megla. Začelo je mestiti. Skozi nov globok sneg sem si komaj utrl smučino navzdol proti električni železnici, ki me je skozi sneg in dež peljala v Poprad in dalje proti zlati Pragi. Zlata Praga me je s svojimi lepotami in posebnostmi navdušila. Ob zaključku naj potrdim, da je češki in slovaški alpinizem v pravem pomenu besede množičen in obenem kvaliteten. Med njimi so odlični horolezci, ki se ponašajo z zmagami in uspehi v severni steni Eigerja, Matterhorna, Grandes Jorasses in v Dolomitih, kjer pleza težke in najtežje prevesne in prepadne stene svetovna alpinistična elita.

in Kežmarski štít

Kuchař, Zibrin in številni drugi češki mojstri športa so čislane osebnosti v svetovnem alpinističnem svetu, za temi najboljšimi pionirji pa prihajajo novi, mladi plezalci. ČSSR planinci nimajo svoje samostojne organizacije, temveč zelo uspešno delujejo v sklopu športne in telesnovzgojne organizacije. V državi je aktivnih preko 4000 alpinistov, izmed katerih je tisoč sposobnih plezati težke in najtežje smeri ocenjene s IV, V in VI težavnostno stopnjo, med njimi je tudi preko 500 žensk, odličnih plezalk, ki so same sposobne plezati težke in najtežje plezalne smeri.

V Visokih Tatrah planinci, plezalci in alpinisti nimajo dovolj planinskih postojank in zavetišč, kljub temu pa je njihova aktivnost tako poleti kakor pozimi izredno razgibana. Naselja šotorov in posamezni šotori ter zasilni bivaki, zgrajeni iz kamenja ali snega, niso redki pojav v Visokih Tatrah. V času mojega kratkega bivanja v Visokih Tatrah sem v nekaj dneh videl toliko mladih in starejših zimskih alpinistov in smučarjev obojega spola, kakor jih pri nas ni videti. Od njih se lahko marsikaj naučimo. Lahko bi nam bili zgled, kako se goji množično rekreacijsko planinstvo in kako se v domačih gorah in ostalih gorskih skupinah sveta uveljavlja vrhunski, akrobatski alpinizem.

Ob rob planinske kulturne dejavnosti

Ing. Miran Marussig

Od tod do večnosti je približno toliko, ko od porojene ideje do tiskane besede. Planinske namreč. Sicer bi naprtil hudo krivico dnevnim novicam, stripom in ostalemu tisku (s seksualnimi problemi vred), ki se razraščajo v pisano džunglo pametnih in nespametnih resnic. Da pa ne bom že v začetku zvonil na zvon vsemogočnih financ, bom najprej iz lastne gumbnice potegnil oskubljeno belo krizantemo.

Ne dvomim, da je petinšestdesettisoč-članska organizacija obsežna in da je repertoar njene dejavnosti tako širok, da vsakomur nekaj

nudi. Vsak nekaj dela, vsak nekje hodi, vsak nekaj želi. In vsak nekaj doživlja. Toda vsak ne pripoveduje. Vedno manj je tistih, ki sploh kaj povedo, ki kaj napišejo.

Izrazna moč planinske misli usiha. Res, da se pisatelj rodi, avtomatizacija, standard in tempo današnjega življenja pa izmetavajo mrtvorojence.

Knjižna polica s planinskimi knjigami je košček mojega življenja. Veselim se nove knjige in jo pestujem, prelagam in s ponosom kažem prijateljem. Kako naj se zahvalim Mladinski knjigi za izdajo Avčina in Lipovška, za dva sveža lista v cvetu bele krizanteme. Kako pa naj se zahvalim Planinski založbi za prekinjeno izdajo naših velikih planincev? Denarja ni! Denar je! — za enajst kosmatih nog v prvi zvezni nogometni ligi. Žoga ni kultura, zato pa je zlata.

Ekspedicionizem je na pohodu in z njim vred indolence. Alpiniste pošiljamo plezat in terjamo od njih plačilo: spis, pisano besedo. Hočemo dokumentov, želimo podoživljati njihove vzpone, dihi tujih gora in daljnih kontinentov. Gore pa niso fiziološka zrna (streseš jih v lonec in ne ločiš dvoje različnih), da bi jih dali na tehtnico in »na kilo« ugotovili težo preplezanih vrhov. Gore imajo obličja, gore imajo imena, gore so orjaki. To je tisto, kar jim daje pečat, to je tisto, kar želim o njih vedeti.

Literatura je umetnost številka ena. Najbolj razširjena, najbolj dostopna, najbolj razumljiva. Ali ni po sebi umevno, da ji gre posvetiti največ skrbi? Naj bo organizacija še tako popolna, mehanizem planinskih postojank in vseh vrst uslug še tako urejen, brez kulture, brez izrazne moči nismo dosti več ko v umetna vlakna oblečeni opičjaki.

Tiho odmeva tlak... Stopam po prstih v sobanah umetnostne galerije, da bi ne zbudil režečih levov, inteligentnih spiral in brezobličnih skulptur. »Gore v podobi« ne sodijo sem, to je hram umetnosti! Lahko se namreč zgodi, da je tudi kak amater narisal lepo podobo in — prosim vas, kaj če se Grohar in Hodnik stepeta na parketu sredi velekulturne Ljubljane? Škandal je tu, milica; kdo pa bo plačal nastalo škodo, ko vemo da sta bila oba na tem in onem svetu brez prebite pare. Naj bo, kakor že je. Slike so slike, lepe na stenah privatnih stanovanj kakor na stenah neke renomirane galerije.

Moja glasbena izobrazba je pomanjkljiva. Ne glede na desetletni »staž« ob črnem pianinu

poznam Bacha zgolj po posluhu. S tem v zvezi izjavljam, da je nekaj simfonij na leto povsem dovolj, če prištejem koncerte pod naslovom »Gore v glasbi«, ki jih prirejamo ob okroglih obletnicah naše planinske organizacije (60, 65 itd.). Morda je res, da si včasih zaželim več takih, tako imenovanih glasbenih doživetij na prej navedeno temo, toda to je posledica vpliva moje soproge. Pa kaj hočeš, si pravim, zato ne boš umrl. Seveda ne bom umrl. Tudi zato ne, ker sta planinski film in črno-bela fotografija na psu. Umrl pa bom, nekako čez sto let, če bodo muzealci še naprej ustanavljali planinski muzej na način in s tempom, kakor ga ustanavljajo od leta 1903 naprej. Zaslužijo odlikovanje: satiro ali farso — in jo bodo dobili!

Kultura je obsežen pojem, planinska že manj. Zato pa toliko bolj stiska srce strah, da nam bodo izpušni plini prekadili možgansko skorjo, bo na knjižnih policah zaradi pomanjkanja sredstev in naše lenobe namesto knjig obležal prah.

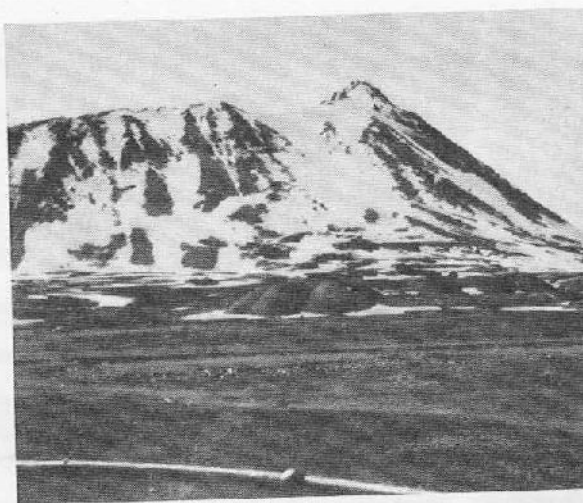
Neubauerfjellet

Branko Pretnar

Muhasto vreme nas že nekaj dni zadržuje v tesni lovski kolibi v Cross fjordu. Čas se ustavlja. Kuhamo, poležavamo, spati ne moremo več. Vsi smo nekam mrki in v pogovorih hitro razdražljivi. Uroš ne štedi z vitamini.

Koliba leži blizu obale in skozi vegasto okno brez šip vidimo morje. Veter žene po vodi ledene plošče in manjše gore, katerih neizčrpni vir so še vedno zamrznjene obale v globljih delih fjorda.

Kadar se nizke megle dvignejo, zagledamo strme obale polotoka kralja Haakona. Takrat se vedno oglasi Uroš. »Tja gor moram priti. Poglejte! Ali ne bo to tura v arktičnem stilu? S čolnom se bova peljala do obale, se že v čolnu navezala in takoj pričela s plezanjem.« Štirje se stiskamo med kupe opreme v čolnu, kateremu sva malo prej s Tonačem z voskom

Motiv iz Crossfjorda

zamašila številne razpoke. Nihče ni slepi potnik. Eden na kljunu odriva led in poveljuje veslačema, tisti zadaj pa z veslom, kot krmlom, skuša držati smer. Peljemo se najprej ob obali nato prečkamo vhod v Tinayre fjord in zopet vzdolž obale. Nama s Tonačem ta dveurna vožnja prihrani dan dobre hoje. Namenila sva se na ledenik Mayer in od tod na vrhove, ki smo jih lahko občudovali na fotografskih posnetkih v poročilu o ekspediciji Avstrijca Gselmanna. Razen strmin dosega jo te gore tudi največje višine v tem delu otočja. Tu resnično lahko govorimo o alpskem

Dr. Uroš Tršan (drugi od leve) med člani vzhodnonemške odprave

Motiv iz Crossfjorda

svetu v Arktiki, kar drugod po otočju ne moremo.

Ledu je vedno več in v velikih lokih se izogibljemo celin poljem plošč. Uroš naju priganja k izkrcavanju. Pravi, da bi se s tem čolnom še rad pripeljal na nasproti ležči polotok in nato čez tri dni nazaj v taborišče. Mikec se ne razburja, čeprav očitno veslam močnejše z enim veslom in Tonač tudi ne krmari ravno proti bregu. Tudi na Svalbardu se človek raje slabo vozi, kot hodi.

Izkrcava se nekoliko pred začetkom ledenika. Želimo si srečno in ko hodiva po obali, ju še dolgo opazujeva. Tla so tod pokrita z mahom, ki je kot velikanska preproga. Ponekod si pomagava s smučmi in nazadnje morava še kar pošteno plezati, ko naju strm breg prisili umakniti se na razbit ledenik. Ko gledam posnetke s tega dela poti, se mi vedno zdi, da sva podobna prodajalcu suhe robe, saj je poleg smuči okoli nahrbtnika še polno pritklin.

Ko prideva na ravni del ledenika, smuči rešujejo situacijo. Hodiva navezana in prvi

mora dobro paziti na neznatne vgreznine v sicer kot poligon ravni, rahlo se dvigajoči reki ledu. Pod temi mesti se skrivajo pošastne razpoke. Drugi, ki hodi po že utrti sledi, varneje diha, čeprav podobno, kot šofer na cesti, zaradi monotonosti ne sme izgubiti pozornosti. Vrv se lahko vsak trenutek usodno napne. Megla in sneg ustavita napredovanje. Nekdo omeni iglu, drugi nima nič proti in v sneg zariševa krog, kjer bo stala snežena hiša. S cepinom reževa snežene bloke in Tonač podobno, kot že nekoč v naših hribih, vodi gradnjo. V dveh urah je velik, udoben iglu gotov. Potem ko z na novo zapadlim snegom zamašiva špranje in napraviva pred vhodom vetrobran, si urediva notranjost. Sneži vedno močnejše in ko se, zleknjena na ležalnih blazinah in oblečena v puhastih oblacilih, sklanjava nad prijetno brneči kuhalnik, na katerem se greje »pasulj«, sva zelo zadovoljna sama s seboj in dajeva duška lastni nečimrnosti. »Res imenitna pogruntavščina je takle iglu,« modruje Tonač. »Zdi se mi, da se tega alpinisti premalo zavedamo. V Cen-

tralnih Alpah nisem videl nikoli igluja, čeprav nudi, posebno v viharju, boljše zavetje od vsakega višinskega šotora.«

Po dveh dneh sneženja in negotovosti se megleni zastor dvigne. Na obeh bregovih ledenika zagledava slikovite gore. Kar sva preje lahko le slutila, stoji sedaj jasno pred očmi. Strmi kuloar bližnjega Neubauerfjelleta naju vabi. Kaj sva zastonj čakala to vreme? Toda s prijatelji sva domenjena za čas povratka. Skušala bova hitro opraviti, se tolaživa.

Strmine noče biti konec. Zopet sva v megli. Na grebenu se oddahneva. Tri ure je dober čas za 800 m strmega, s skalnimi skoki prekinjenega snežišča. Treba je v skale in kar počteno plezati. Vrh pa noče biti. Kadar koli se megla za trenutek dvigne, zagledava pred seboj na grebenu še nekoliko višjega žandarja. To mi preseda, a prijatelj je vztrajen. Višinomer se ustavi na 1380 m, kar je najvišja točka, ki smo jo dosegli na Svalbardu. Nekaj skal zloživa v piramido. Verjetno sva prva primerka vrste tu gori in to mora ostati ovekovečeno.

Sele ko z vrha sestopava na ledeniški plato, ki leži v višini 1000 m, se megla toliko razredči, da vidiva okoliške vrhove, vendar nikoli popolnoma jasno. Čeprav tako lepi in komaj odkriti, bodo ostali nedotaknjeni.

Hoja preko razpok s platoja na ledenik zahteva precej živčne napetosti. Pri iskanju prehodov imava srečo in po dvanajsturni odsotnosti sva pri igluju.

Prijatelji so med tem že v skrbeh. Ko se s poldnevno zamudo vrneva, ne skrivajo nejevolje nad tem prestopkom. Ob najinem navdušenem pripovedovanju pa tudi njim počasi zgineva skrb in nejevolja z obrazov.

Vprega na Spitzbergih

Polnočno sonce nad vrhovi

Butinar Marko

Dolga zvijugana sled sani in smučí se vleče za nami preko rahlo nagubanih zasneženih prostranstev. Ponekod se v navidez ravnem, skorajda brezmejnem prostranstvu izgubi, da jo potem spet zagledamo kot drobno črto v neizmerni belini, bleščeči v polnočnem soncu. Da, ura je malo čez polnoč; sonce pa sveti enako močno kot zjutraj, ko smo zapuščali Ny Alesund, ki je sedaj samo neznatna temna točka ob obali Kongsfjorda. Za nami je pot ob obali pa preko zevajočih razpok plavajočega ledu v zaledenem fjordu in pa vzpon po razmočenem peščenem svetu ledeniške groblje. Tam ob ledeniku v zavetju bolvanov smo razvezali tovore in na kuhalnikih pogreli obrok, ki ni bil zajtrk in ne večerja. Sedaj pa že nekaj ur vlečemo sani naložene s šotori, hrano in opremo po rahlo vzpenjačem se ledeniku proti našemu cilju. — Trem Kronam.

To je ime, ki smo ga že na poti proti tem tako oddaljenim goram najpogosteje izgovorili. In sedaj so pred nami mogočne in nepozabne. Kot zasnežene piramide se dvigujejo iz bleščečega prostranstva ledenikov proti modrikastem nebu, po katerem se podí nekaj oblakov.

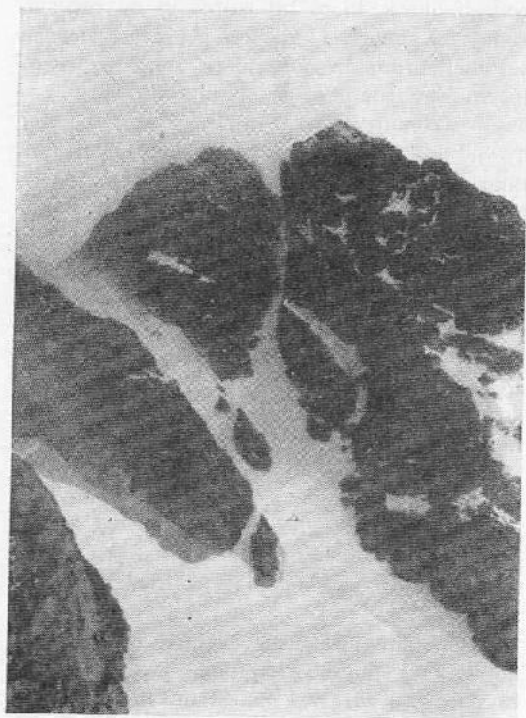
Čeprav hodimo skorajda že deset ur, se nam zdi, da so ti vrhovi na obzorju enako daleč kot takrat, ko smo zapuščali Ny Alesund. Edini dokaz, da se res premikamo v tem zasneženem prostranstvu, so kapljice potu, ki kljub hladnemu vetru polze čez obraz, in pogled proti desni, kjer neznatni Mt Collet počasi ostaja za nami. Ko čez nekaj ur povsem premine, smo na platoju, kjer razpnemo šotore.

Utrujeni smo in kmalu izginemo v prijetno notranjost šotora, kjer pogrejemo konzerve in skuhamo zdravko. Šešest drobnih kristalč-

Ozebnik na poti na koto 1256

Proti koti 1119 m

kov, ki jih veter dviguje iz tal, nas kmalu uspava.

Ob dveh popoldan naspani in spočiti stojimo zbrani med šotori. Molče zremo proti vrhovom, ki nas obdajajo na vseh straneh. Odločitev je težka, vsak izmed številnih vrhov je vreden obiska. Vendarle ta nepozabna panorama kmalu premine, ko sonce izgine za oblaki s severa.

Poslavljam se, z Janezom sva kmalu stran od šotorov. Najin cilj je daleč na obzorju, ledena stena Mt. Queena s priostrenim, zasneženim vrhom.

Izmenoma gaziva novino na ledeniku, ko pa opaziva prve razpoke, se naveževa na vrv. Okrog naju je ena sama navidezna neskončnost, v kateri so edine temne točke vrhovi na obzorju in pa, nekje daleč, troje komaj opaznih pik — to so naši šotori.

Drobna sled se v ravni črti vleče preko ravnine v vklenjene večni sneg. Drži tja proti Kronam, ki jih vse hitreje zagrinja megla. Polarna lisica je tu gnana od nagona ubirala svoja pota.

Večerna svetloba je medla, a vendarle tako močna, da vseskozi nosiva naočnike, ki se vedno iznova zarose. Opotekaje se gaziva sneg. Veter postaja vse močnejši in tako zlahka zdrži v puhovkah. Strmina pa se neopazno veča in kmalu se v ključih dviguje navzgor.

Ne mudi se nama nikamor, saj dan je tu dolg 24 ur. Lahko občudujeva zasnežene vrhove Arktike ali pa v mislih grebeva v sebi.

Vendarle gnana od pričakovanja gaziva navzgor. In kmalu potem sva v krnici pod steno. Sedeva na cepin in razveževa nahrbtnik. Megla pa med tem povsem zagrne steno, da je malo kasneje tudi okrog naju ena sama brezoblična sivina. Še preden pojeva prepečeneč in konservo mesnega zajtrka, se megle razkade, da zagledava steno in vrh. Mogočni ledeni odlomi temniijo v njej in zelenkasto se blešči stena.

Strmo navzgor gaziva istočasno, navezana v steno. Strmina je precejšnja, čeprav je v megleni tančici videti vse manj strmo in težko. Kmalu zelenkast led zahrešči pod derzami. Tu je strmina največja.

Janez varuje, sam pa se počasi po konicali dvanajsterk vzpenjam v strmino. Vrv utrip-lje v zraku, ponekod pa drobna sled v novini ostaja za njo. Ob koncu raztežaja se ozrem navzdol k prijatelju; edina temnejša točka je v tej monotoni sivini.

Zavihtim cepin, da uredim stojišče, pa že po prvem udarcu zamolklo zagrmí. Cingljanje ledenih sveč, ki se odbijajo od sten v razpoki, me šele zdrami iz opraviła. Razpoka prekrita s svežim snegom je prav globoka, do dna pogled niti ne seže.

Janez potem previdno preči v desno ob robu razpoke, ki jo slutiva pod snegom. Ob koncu razležaja zabije ledni klin in že poglabljam stopinje v strmini. Previdno zagazim navzgor, sneg nad razpoko je zdržal. Toda vseeno sedaj s cepinom sondirava pred seboj, kjer je sneg seseden in kjer slutiva razpoko. Po nekaj razležajih priplezava pod ledene odlome pod vrhom stenc. Umakneva se jim v levo in že sva v položnejšem svetu. Prečiva na severni greben, kjer naju pozdravi močan mrzel veter. Sneg je tu slab, vdira se do kolen; enakomerno meljeva suh napihan sneg na grebenu. V meglo pada strmina pod grebenom, mogočnim sneženim strham se izogibljeva s prečenji na zapadno stran. Ob polnoči si stisneva roki na vrhu 1263 m visokega Mt. Queen. Vesela sva, tega veselja nama ne skalita ne megla ne veter, ki se podi čez povsem zasnežen vrh. Za trenutek skozi okno v megli opaziva v daljavi Kongsfjord in Ny Alesund ob njem. Ozreva se še proti Kronam, a te so v megli, tako da je okrog naju le ena sama sivina, ki se pod udarci vetra le malokdaj razredči.

Malo pod vrhom se v zavetju razveževa z vrvi, da jo pospraviva v nahrbtnik. Sestopava po južnem grebenu navzdol. Od tu pada stena strmo navzdol v krnico med Mt. Queen in Mt. Pretender. Strmi, z ledom zaliti žlebovi režejo steno in mogočne opasti visijo nad njimi.

Kričavih ptic niti tu ne manjka, tako daleč stran od obale morja, kjer jih je največ. Posedajo na skalah grebena, potem pa zdrsnejo in izginejo v meglo, ki visi nad vrhovi.

Sama pa se ženeva po snegu in pozneje po prodiščih navzdol h koncu, kjer se greben spusti na ledenik. Stena pa je tako strma, da na spust čez njo še pomisliva ne. Ob koncu greben zavije na levo, da se v prostranih prodiščih spoji z ledenikom.

Po zagruščenem žlebu se spustiva pod steno na gladko zasnežen ledenik. Dobro uro gaziva sneg, da prigaziva do opoldanskih gazi. Na sedelcu, kjer sva pred nekaj urami sedela in gledala v steno, se ustaviva. Sede na razvezanih nahrbtnikih pojeva preostanek hrane. Mt. Queen s svojo steno je še vedno v megli,

le prostrana ledena planota pred nama je osvetljena. Nekje daleč, malce na desni so na obzorju začrtane Krone. Ob njihovih poličastih stenah se pode megle, tako da so še veličastnejše kot takrat, ko jih obžarja sonce. Med njimi in gorami na zapadnem obzorju pa ni nič drugega kot ena sama zasnežena ravnina. Izgineva v navidezno brezkončnost, le tri neznatne, skorajda neopazne točke samevajo na tem prostoru. To so naši šotori — naš tabor! Neznatni so v tem prostoru, kot je neznatno in nepomembno vse živo v tem zaledenem svetu Arktike.

Po izvijugani gazi stopava proti njim. Gaz je zametel veter, ki neprestano vleče čez ledenike. Nad gazjo pred nama se podi ptica, ki ji ne veva imena. Kriče se spušča nad sneg in se potem sunkovito dvigne pod nebo. Drugače pa je tu razlit neskajen mir in samota, le zmrzeli sneg, ki ga veter ob tleh nosi s seboj, šelesti.

Malo pred četrto zagledava pred nama oranžne šotore.

Dnevi brez noči

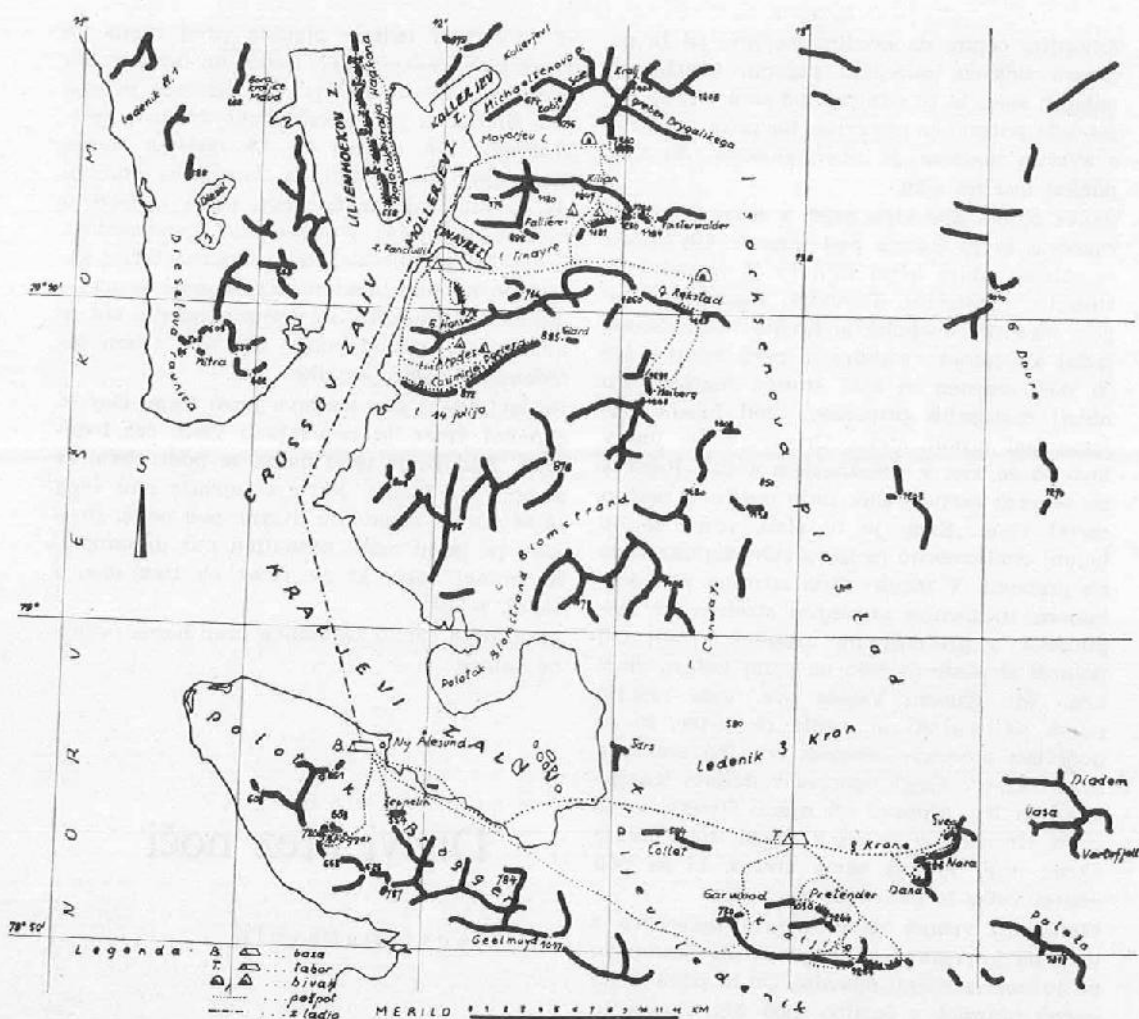
Janez Duhovnik

Po razbitem grebenu, ki se vleče prav do snega na dnu majhne krnice, se preskakovaje z bloka na blok bližava mestu, kjer slutiva pripravno mesto za bivak. Sonce se za nekaj časa skrije za vrh Kilian, vendar veva, da bo spet posijalo na naju.

Tanki beli oblaki, ki jih nosi veter z zahoda obetajo sneg in meglo.

Polarno sonce s svojo mehko rumenkasto svetlobo ožari skalovje nad nama, ko odloživa nahrbtnike v sneg globoke kotanje pod granitno steno.

V steni nalomiva plošč, jih položiva v sneg, poravnava, pogrneva čeznje vrečo za bivak, podloživa vrv, razgrneva slonove noge in pod vzglavje naloživa, kar je ostalo mehkega v nahrbtniku, nahrbtnike pa položiva pod hrbet.

Poti naše ekspedicije na Spitzbergih 1904

Marko razobesi ostalo šaro po klinih, nato pa vzame cepin in z lopatico odstrani moko čobodro ob ležišču, z oklom pa zaseka v led majhno jamico, v kateri se kmalu začne nabirati voda. Razveže nahrbtnik in privleče na dan butanski gorilnik, posodo in vžigalice. Modrikast plamen nama pomeni toploto in domačnost. Je namesto ognja, prijazno prasketajočega, ki hlastno požira suhljad in smrekove iglice, dokler ne zamre v žerjaviči pokriti s sivim pepelom. Edino to zadnje mu manjka, ko ugasne, za njim ostane samo pločevinasta škatla.

Razmočene nogavice in rokavice obesiva na vrstico, razpeto med cepina, zasajena na sneženem robu kotanje.

Po večerji zlezeva, oblečena v vestone, v slo-nove noge in zaspiva. Zbudim se, ko sonce posije na naju. Prijetno greje. Dremljeva šele slabe pol ure. Obračam se na trdem ležišču in gledam preko ledenika na vrhove, kamor greva jutri. Zaverovan v lepe oblike zasneženih vrhov, prezrem meglo in sive oblake, ki groze, da zakrijejo sonce, še preden se bo samo umaknilo za razdrapan greben desno od vrha Kilian.

Z upanjem, da bo veter vse to pognal čez noč proti vzhodu, spet zaspim.

Nekaj mehkega in mokrega čutim na obrazu, ko se zdramim iz sna. Iz sive, goste megle padajo cunjaste snežinke in plešejo v vetru. Vsa sva pobeljena in nogavice in rokavice,

ki bi se naj sušile na nočnem soncu so pokrite z belim puhom, tako kot vse okoli naju. »Marko, vstani, sneži.« Čemerno me pogleda. »A?... seveda.« Napol miže in zaspana lezeva iz toplih zavetij slonovih nog, pribijava v skale nad sabo kline, obešava nanje vrečo za bivač in nazadnje sva spet pod streho, nejevoljna nad vsem skupaj.

Mokrota nam ne da miru nikjer.

Spanec prežene tudi te misli.

Ko se spet zbudim, sprva ne vem prav dobro, kje sem. Vlažen zrak pod nylonsko vrečo že komaj prenašam, primem za rob vreče in ga potegnem kvišku.

Še vedno je vse zavito v meglo, snežinke se še vedno vrtinčijo po zraku.

Naveličana čemenja po trdih skalah zbaševa mokre cunje v nahrbtnike in odideva v meglo.

Greva preko ledenika, tja kjer slutiva sedlo ob vrhu Kilian. Udira se do kolen. Snežena skorja se z zamolklim pokanjem podaja in seda na razmočen sneg.

Ura je šele šest, oba še verjameva, da bo sneg ponehal, da se bo megla razkadila. Sredi ledenika je sneg še slabši.

V čevljih cvrkuta, kot cvrkutajo zdaj murenčki na domačih travnikih, pokritih z jutranjo roso.

Stopinje so gostejše, nazadnje se ustaviva. Marko, ki je spredaj, se obrne in me pogleda: »Janez, kam pojdeva?«

Lahko bi šla naprej preko ledenika, zagazila v strmino in se obrnila. Oba veva, da bi se obrnila. Ne sama od sebe, ampak nekaj, kar je močnejše od naju, bi reklo nazaj.

Molče se sporazumeva.

Zagazim v levo, navzdol po ledeniku, tam nekje ob levem bregu slutiva včerajšnji bivač. Za mano se vleče vrv, na katero sva navezana.

Včasih lahko kdo zdrsne v špranjo.

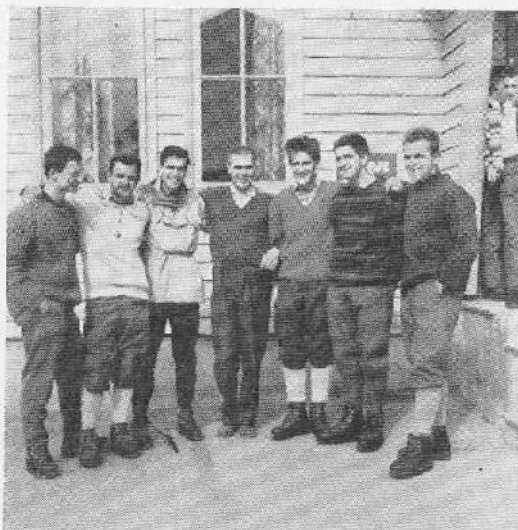
Smučarske palice v tem zoprnem snegu dobro služijo. Skorja drži ravno toliko, da se ti zazdi, da, sedaj sem pa na trdnem, da ti potem, ko se ti udre, neusmiljeno stiska nogo. Ledenik se prelomi in zazija, umakneva se na sredo. Tik preden se iz megle izlušči skalnat rob, kjer sva včeraj spala, se Marko udre. Razpoka je odurna, črna, širi se z globino, v kateri žvenketajo polomljene ledene sveče. Ni ravno prijetno.

Poravnano skalovje pod bolvanom pokriva sneg. Greva naprej po starih zametenih sledih. Ob robu ledenika sva kmalu na mestu, kjer se oba jezika ledenika strneta v enega — ledenik Tinayre, ki se konča v morju. Med razmetanimi, na robove postavljenimi bloki prideva na raven in po njej čez levi jezik ledenika. Tonač in Branc se še nista vrnila. Vsaj sledovi kažejo tako. Sneg se sprevrže v sodro in dož, od morja vleče mrzel veter. Pod strmino na ledeniku zagaziva v globok, razmočen sneg.

Ko sva šla pred dvema dnevoma sem gor, sva imela lažje delo. Gaz sta naredila že Tonač in Branc, ki sta šla malo pred nama iz koč in našega tabora na rtu Fanciulli. Na ploščadi nad strmino sva jih ujela, nato pa smo se razšli. Onadva sta šla naprej, midva pa na levo proti vrhovom nad ledenikom Tinayre. Vreme je bilo čudovito, le proti večeru se je od morja sem privlekla megla in nama zakrila pogled na okoliške vrhove. Bilo je skrivnostno.

Na skalnatem robu sva prespala nekaj ur, nato pa v jasnem in mrzlem jutru zlezla po skalah v strm žleb, po njem pa na greben, kjer naju je pozdravilo sonce. Okrog stolpov in po snežni vesini sva bila ob desetih na vrhu. Nič sledov, da bi bil kdo že gor. Postavila sva možica na skalnat rob južno od vrha.

Naša odprava na Spitzberge 1961

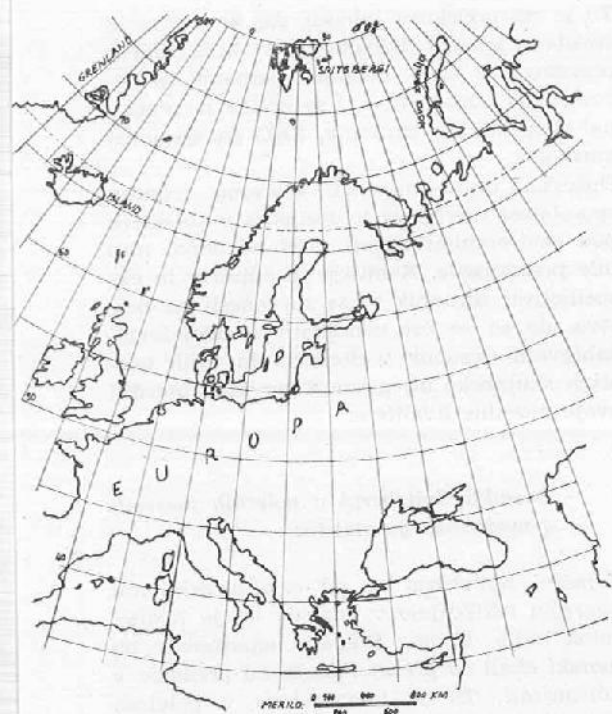

Ena najlepših panoram, ki so se nudile naši odpravi

Ny Alesund

Lega Spitzbergov na planetu

Sredi gora sva se počutila nemočna in majhna, posebno če sva se zazrla proti vzhodu, proti neizmernim poljanam, svetlečim se v soncu, izginjajočim v nič, proti severu in jugu, proti temnim granitnim vršacem, proti zapadu, proti rahlo vzvalovanemu oceanu. Bila sva majhna in srečna.

Sneg na vzhodnem grebenu je bil slab, granitni greben onstran sedla je bil zato pravi sprehod po gladkih ploščah.

Po njem sva splezala na plato med dvema vrhovoma. Po snegu in skalah sva bila hitro na enem izmed njiju. Možic je pričal, da je bil že nekdo tu. Spet sva se spustila v sedlo proti vzhodu, tam pustila nahrbtnike in se povzpela na naslednji vrh po snežni strmalni iz katere so tu pa tam molele skale. Se položen grehen in stala sva na tretjem vrhu današnjega dne. Za njim ni več gora, daleč na vzhod se razprostira Isachsenova ploščad. Po isti poti sva sestopila nazaj do nahrbtnikov in tu pomalicala. V skupini, kjer sva bila, sva imela priložnost stopiti še na en vrh. Na poti proti njemu sva morala prečkati strmo snežno pobočje. Strmina ni bila videti prehuda in lotila sva se je brez drecz.

Proti vrhu nama je postalo žal, da jih nimava na nogah, posebno če sva pogledala navzdol, kjer so na ledeniku zijale široke špranje. Preko strmega odstavka sva splezala na sedlo, od tam pa na zadnji vrh Finsterwalderjeve skupine. Od tu sva v bleščavi jasnega dne lahko pregledala najino pot od začetka do konca. Zadovoljna sva se spustila po skalnatem rebu do snežne kotanje.

Udre se mi skoraj do pasu. Komaj izvlečem nogo iz globoke luknje med skalami in snegom. Rob morene je še daleč in se le počasi bliža. Počasi in molče gaziva sneg po grebenu morene, dokler se ne vzpne v drugo, pritekajočo z bregov nad fjordom Tinayre. Še velik zasnežen rob naju loči od prijazne bajtice na rtu Fanciulli. Veter se zaganja v naju z morske strani in nama nosi v obraz ledena zrna in dež. Preko kotanj polnih snežne brozge se vlečeva naprej. V eni se zmočiva do prs.

Z skalnatega roba, poraščenega z mahom in lišaji, zagledava oranžne šotore in razdrapano bajto. Na slemenu vihrata dve zastavici.

Krog kaže तरीकے naše ekspedicije

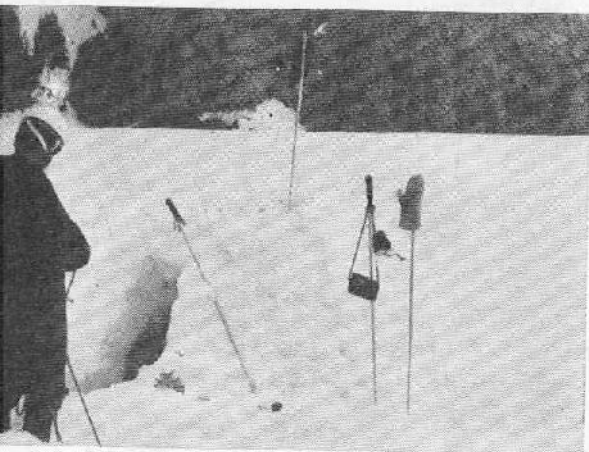
Zdravniško poročilo odprave na Svalbard 1964

Dr. Zvone Tršan

O arktičnem okolju, v katerega se je podala odprava, nam je bilo malo znanega (z medicinskega stališča). Tako so bila povsem neznanca dnevna kolebanja temperature, padavine, spremenljivost vremena, najpogostejša obolenja, težave z adaptacijo, — skratka vse, kar z zdravstvene strani zadeva človeka pri vživiljanju v arktično okolje.

To nepoznavanje razmer je zahtevalo temeljite priprave in obsežno medicinsko opremo za ekspedicijo. Vsi člani razen enega so bili pregledani pred zdravniško komisijo pri socialnem zavarovanju v Ljubljani. Ta pregled obsega klinično preiskavo z rtg, pregledom srca in pljuč, običajne preiskave krvi, (število rdečih in belih krvničk, procent krvnega barvila in sedimentacija) in urina (sediment, sladkor, beljakovine). Tem preiskavam so bile dodane še specialne, ki jih sicer zdravniška komisija ni zahtevala, vendar smo jih smatrali za važne in jih zato izvršili.

Iglu na tedeniku Mayer

To je rtg preiskava želodca, čas krvavitve in strditve, analiza beljakovin v krvi, jetrne preiskave in EKG, običajen posnetek in posnetek po obremenitvi. Vse izvide je pregledal ekspedicijski zdravnik, EKG pa specialist kardilog.

Duševna uravnovešenost, moralna trdnost, sposobnost vživiljanja in življenja v kolektivu pod ekstremnimi pogoji pred odhodom niso bile preizkušene. Komisija za odprave in ekspedicijski zdravnik so se tu zanesli na dejstva, da so se vsi kandidati že udeleževali zahtevnih vzponov v domačih in tujih gorstvih skupinsko ali posamič ter tako potrdili svoje moralne kvalitete.

Zapadni Spitzbergi v poletnih mesecih z medicinskega stališča

Zapadni Spitzbergi se od ostalih arktičnih pokrajin razlikujejo v tem, da imajo razmeroma milo klimo. Predeli neposredno ob morski obali so precej toplejši od predelov v notranjosti. Tu je temperatura v poletnih mesecih nad ničlo (povprečno $+2^{\circ}\text{C}$), v brezoblačnem in mirnem vremenu se pa dvigne tudi na $+10$, vendar samo za kratek čas. Karakteristična za ta predel je velika spremenljivost vremena. Sončnim uram sledi snežni vihar, ki pa tudi ne traja dolgo. Pretežno je vreme spremenljivo oblačno brez velikih temperaturnih kolebanj. Dežuje v teh predelih izjemno, zato pa pogostejše sneži. Sneg naletava v vseh letnih časih. Veter je v obmorskih predelih močnejši kot na kontinentu, vendar nikoli ne doseže posebne brzine. Megla nastopa predvsem na gorskih grebenih, je včasih gosta in se pojavlja predvsem v obalnih predelih. Podatki, ki smo jih dobili o klimatskih razmerah Svalbarda preko vsega leta, so tile: Že opisano nestalno oblačno spremenljivo, vendar razmeroma toplo vreme v poletnih mesecih, temu sledi prva jesen s snegom, ki pa ne ostane dolgo. Jesensko vreme znižano temperaturo in večjo spremenljivostjo traja do decembra. Januarja, februarja in delno tudi marca nastopi trajno snženje, ki preneha v začetku aprila. April in maj sta sicer hladna, a najlepša meseca. Vreme je stabilno, nebo jasno, ozračje mirno. To pa zopet preide v spremenljivo poletno vreme, ki se začne v prvi polovici junija. Zgoraj navedene nagle vremenske spremembe bi v drugih krajih povzročile prehladna obo-

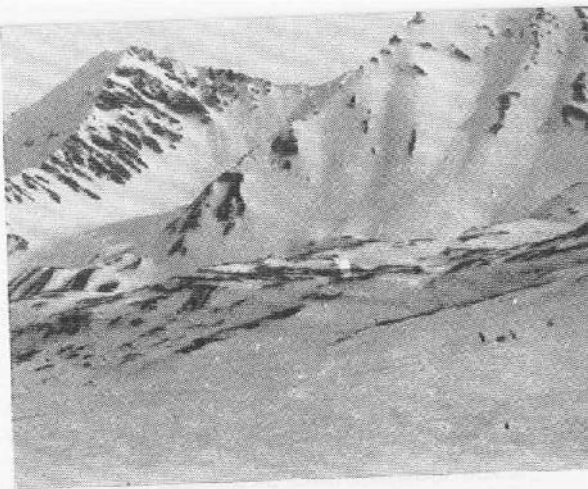
lenja vseh vrst, vendar to ni primer na Svalbardu. Svalbard je zemlja, ki je praktično brez bakterij in spada med najbolj zdrave predele. Angina, pljučnica, influenca so tu neznane, razen če so jih ljudje prinesli s seboj ali so se jih nalezli v kontaktu z ljudmi, ki so pravkar prispeli.

Kljub pretežno stalno mokrim nogam in izpostavljanju vsem neprilikam na terenu (gazenje po ledeni brozgi ob ledenikih, kjer smo se udirali do kolen) ni bilo niti enega febrilnega obolenja. To potrjuje že ugotovljeno telesno zdravje udeležencev in trditev o brez-bakterijskem okolju Svalbarda.

Stalna svetloba, ki odseva na obsežni sneženi površini, je drugi faktor pri vplivu okolja na odpravo. Po zatrdilu tamkajšnjega zdravnika ni nevarna za snežno slepoto, ker sonce tu ne pride visoko na obzorje, tako da padajo žarki preveč poševno in je zato refleksija manjša. Po naših izkušnjah je pa nošnja zaščitnih naočnikov kljub temu potrebna, zlasti pri polni sončni svetlobi. Člani odprav se nahajajo v stalnem belem okolju, kjer trajajo pohodi tudi po 17 ur. Temu gledanju v belino se pridruži še veter in suho ozračje, kar povzroča vnetje očesnih veznic. Zlasti morajo paziti svetlooki, ki so na svetlobo še posebno občutljivi.

Trajanje nizke temperature in stalna premočenost v čevljih na pohodih, bivanje na prostem v vseh vremenskih neprilikah so tretji faktor, ki deluje na odpravo. Kljub vsemu ni bilo niti enega primera zmrzline. Gotovo ima tu svoj delež izurjenost članov za zimske pohode, po drugi strani pa preventivni ukrepi, ki smo jih izvajali v mejah skromnih možnosti. Vsakdo je imel en par rezervnih suhih nogavic in polivinilske vrečice, ki smo jih obuvali preko nogavic (gojzerji, čeprav novi, so se premočili že na prvih pohodih). Kuhalniki in tople pijače na pohodih in v času bivakov so bili neprecenljive važnosti pri preventivi poškodb zaradi mraza. Arktika s svojimi ledenimi in skalnimi področji skoraj povsem brez zelenja je tipičen predel za skorbut. Vsak član odprave je zato dobival na dan 2–3 tablete C vitamina forte (40 mg), tako da ves čas ni bilo nobenih motenj zaradi pomanjkanja vitaminov.

Poškodb ves čas odprave ni bilo. Zdravstveno stanje članov kljub dvomesečnemu življenju v Arktiki je bilo ves čas dobro. Zdravniško pomoč so dobili trije člani. Dva zaradi lažje slepote, vodja odprave zaradi težje. Pri sled-

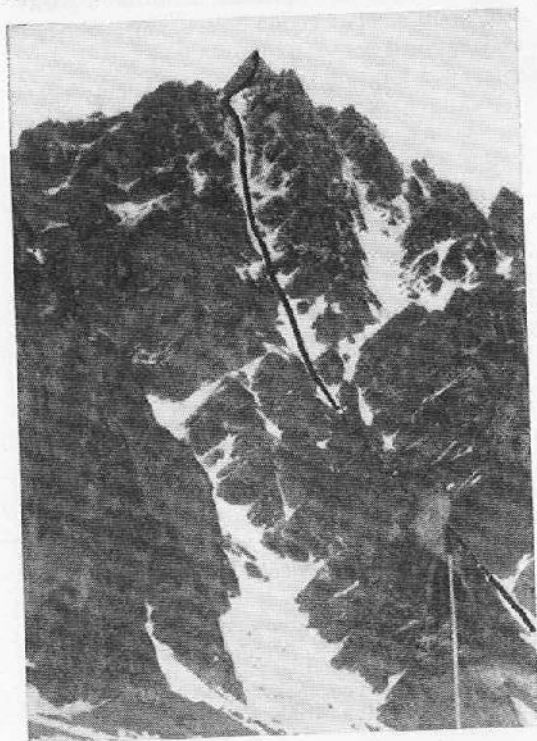

Prevoz s sanmi v Crossfjordu

njem ni šlo samo za vnetje veznice, temveč za prizadetost vsega očesa s hudimi bolečinami, ki so prenehale šele po najmočnejšem analgetiku (petantinu). Zaradi tega je bil za tri dni primoran na bivanje v šotoru in je za ta čas predal vodstvo ekspedicije svojemu namestniku. Obolenje je prenehalo po treh dneh in ni pustilo nobenih posledic.

Medicinska oprema, ki smo jo imeli s seboj, je bila obsežna, navidez celo preobsežna. Po-

Neubauerfiellet

leg dveh kompletov instrumentarija, zavarjenega v polivinilske vrečice za oskrbo rane, enega za icizijo, sem imel še ves instrumentarij za veliko operacijo. V malih polivinilskih vrečkah sem imel še zavarjene posamezne instrumente, tako da mi v primeru nujnih potreb ne bi bilo treba odpirati kompletov.

Kritično lahko pripomnim, da sem bil z zdravili količinsko prezaložen, nikakor pa ne kakovostno. Glavnino materiala sem imel vedno v baznem taborišču. S seboj na pohode (drugo bazno taborišče) sem imel vedno najnujnejše stvari (velika in mala operacija, šok, najnujnejši medikamenti, obvezilni material).

Vsak član odprave je imel s seboj na vzponu prvi povoj, elastični povoj, zavitek s tosama-plastom, škatlico tablet proti bolečinam in v primeru daljše odsotnosti tablete vitamina C. Zdravnik bodočih odprav mora biti izveden v obravnavanju velikih poškodb in šoka, ki predstavlja vedno potencialno nevarnost na vsch tovrstnih ekspedicijah. Ker se nahaja vedno daleč od civilizacije, mora imeti raznovrstne medikamente, ki mu vedno lahko pridejo v poštev. Nujno mora poznati diagnostiko in zdravljenje očesnih, O. R. L. in kožnih obolenj. Ta »mala«, življenjsko sicer nevarna obolenja so poleg črevesnih motenj najpogostejša na odpravah. Zato mora zdravnik imeti s seboj vedno dovolj najsodobnejših medikamentov.

Članstvo odprave, čeprav precej heterogeno po sestavi, se je dobro skladalo. Pomembno je, da ves čas ni bilo niti enega incidenta kljub skupnemu življenju v samoti in v surovih pogojih Arktike, ko je razpoloženje za hitre in adekvatne reakcije znatno večja. Vse to govori in pridobne psihične kondicije članov. Kljub različnosti značajev so imeli vsi člani skupno lastnost lahke prilagodljivosti na dane situacije, velik smisel za kolektivno življenje in tovarišstvo. Najbolj se je to pokazalo pri skupinskih opravilih, kjer smo delali vsi kot eden, in pri raznih delitvah, ki so vedno potekle brez incidentov. Pomoč v stiskah je pa daleč presegla običajno tovarišstvo.

Geografski in geološki podatki

Celotno otočje Spitzbergov, norveško Svalbard — Mrzla obala, se sestoji iz dveh večjih otokov: Severovzhodne zemlje in Zapadnega Spitzberga ter več manjših otokov (Edgeöya, Barentsöya, Prins Karls Forland, Kong Karls

Land, Kvitöya itd.). Najjužnejši del Svalbarda Sörkap — Južni rt leži približno na 70° severne širine, najsevernejši deli pa segajo malone do 81° severne širine. Na zapadu pa sta meji 10. in 30. poldnevnik.

Otoke obliva na jugu Norveško morje, na severu Severno ledeno morje, na zapadu Grönlandsko in na vzhodu Barentsovo morje. Po teh vodah plavajo ledene gore vse leto proti jugu, kamor jih ženeta morski tok, največ pa veter. Valovi jih lomijo na meji stalno zamrznjenega morja, ki leži poleti nekaj deset kilometrov severno od obale Severovzhodne zemlje, medtem ko pozimi mravklene celotno otočje v ledeni oklep, ki se otaja šele v maju in juniju. Zalivski tok obliva že močno ohlajen zapadno obalo od juga proti severu, medtem ko teko vode zalivskega toka že popolnoma ohlajene ob vzhodni obali od severa proti jugu.

Otoki so od celine oddaljeni: Od Nordkapa na Norveškem do Sörkapa na Svalbardu je približno 700 km zračne črte, prav tako od zapadne obale Svalbarda do Grönlanda približno 700 km. Do Severnega tečaja je še 1000 km.

Svalbard ima površino 62 049 km², več kot polovico jo pokrivata sneg in led. Najvišji vrh Svalbarda se dviga na vzhodu Zapadnih Spitzbergov, visok je 1712 m.

Naša alpinistična odprava se je zadrževala na območju s polmerom 50 km s središčem v naselju Ny Alesund, ki leži na 79° severne širine v Kraljevem zalivu (Kongsfjord) na zapadni obali Svalbarda. Od tu smo delali pohode proti jugu, vzhodu in severu.

Karte ozemlja so vprašanje zase. Za nas se je kot najboljša izkazala karta iz leta 1910. kapitana Isachsena v merilu 1:200 000. Na razpolago smo imeli tudi karte zaliva Magdalen, ki pa jih nismo uporabljali, ker tam pač nismo bili; nosijo letnico 1964, torej novejših verjetno ni. Kartografi pa so seveda še stalno na delu.

Poimenovanje posameznih vrhov je videti pomanjkljivo. Ni nam znano, če obstaja sistematičen pregled nad tem. Na kartah, ki smo jih imeli mi, imajo imena samo najizrazitejši vrhovi, čeprav je na karti še dovolj prostora med napisi. Ta vprašanja bomo razčistili ob sodelovanju Norsk Polarinstittutta iz Osla in Alpinističnega društva Norveške, s katerim nas povezuje njegov član Trygve Romsloe iz Narvika.

Pisati o geoloških razmerah je laikom, kakršni smo mi, težko. Literatura imenuje Svalbard visoko šolo geologov. Redko področje, ki ima za sabo burno geološko zgodovino, privablja vsako leto veliko geoloških odprav, ki jih postavlja narava v obliki skrivenčenih skladov apnenca in ustromljenih granitnih vrhov. Njihove ugotovitve so velikega praktičnega pomena. Včasih so iskali premog, v novejšem času pa nafto.

Kako in kdaj so gore in doline nastale, še sedaj ne vedo čisto zagotovo. Skladi apnenca,

nenavadno bogati s fosili, odkrivajo dejstva, ki nasprotujejo druga drugemu. Načelno smo našli povsod napisano, da je vzhodni del otokov mlajši, sestavljen iz sedimentnih kamenin: apnencev, peščenjakov, laporjev in glin, medtem ko se na severozapadnem delu najdejo področja magmatskih kamenin, predvsem takoimenovanega svalbardskega granita. Toda ne smemo pozabiti, da tu oblikujeta zemeljsko površje, poleg nekdanjih tektonskih sil, samo še mraz in veter, medtem ko dežja, ki je v apnenčastih gorah najvažnejši kamnosek, tu skoraj ni. Bregove dolin brusijo še ledeniki, ki pa so svoje poslanstvo na vrhovih že opravili. Na videz čvrsta in strma ostenja se spremenijo, ko prideš podnje, v prave kamnolome, kjer se skladi kamenja in skalnih blokov rušijo ob najmanjši motnji.

Na take razmere smo naleteli na Brøggertindenu, Kraljicah, Kronah, Zeppelinu, vrhu nad Pt. Fanciulli, grebenih Hansen in Casimir Perier ter na polotoku kralja Haakona. Silno razpokana pečina onemogoča varno plc-

zanje po stebrih in razih, ki potekajo z vrhov ločeni med seboj s kuloarji in strmimi snežnimi žlebovi. V teh gorah smo ponekod naleteli na lepo plastovit apnenec pomešan z laporjem, (Krone, Kraljice). Povsod drugje pa na čudno premečkano in predrobiljeno kamenino, kjer je bilo lego plasti nemogoče ugotavljati. Tu so bili vzponi pretežno omejeni na snežne oz. ledne ture.

Visokih in popolnoma navpičnih sten ni najti, tudi tam ne, kjer je svalbardski granit. Morda se skrivajo pod ledom, ki sega iz notranjosti otokov do morja in je glavni oblikovalec na tem delu sveta. Ledeniki se tu premikajo s hitrostjo 2—5 m na dan, kar je precej hitreje kot v Alpah (Mer de glace, Chamonix, 1 cm na uro).

Na svalbardski granit smo naleteli v skupini Rekstad, Heiberg in Finstervalder ter na vrhu Neubauerfjellet. Bili smo samo na meji področja, ki ga sestavljajo magmatske kamenine. Severneje smo opazili tudi izrazitejša ostenja, ki so iz tega granita.

Led v Crossfjordu (Vse slike k člankom o Spitzbergih so iz arhiva naše odprave)

S seboj smo prinesli nekaj kamenin, ki bi bili verjetno zanimivi za vsako petrografsko in mineraloško zbirko. Zanimivi so zlasti tisti, ki vsebujejo fosile.

Geoloških kart o Svalbardu v javnosti še ni.

Rastlinstvo in živalstvo na Spitzbergih

Najbolj nas je na Svalbardu presenetilo veliko število ptic in rastlin, prav gotovo večje, kot smo pričakovali na taki zemljepisni širini. Podatki o številu cvetnic niso enotni in govore o 130 do 141 vrstah, poleg teh pa je tu še nekaj praprotnic in preslic, mahov in lišajev. Na poti v notranjost izginjajo tudi rastline. Najprej cvetnice, nato praprotnice, tako da končno ostanejo le lišaji in ko izginejo še ti, ostanejo na skalah le še redke prevleke modrozelenih alg (Cyanophyta).

Posebnost sta dve vrsti pritlikavih dreves. Polarna vrba *Salix polaris* je precej pogosta, zraste 5–10 cm visoko in ustvarja blazinaste prevleke. Pritlikava breza je večja pa redkejša. Zraste do 25 cm in jo imenujejo svalbardski ponos. Raste v južnejših predelih do Isfjorda. Mi je nismo našli.

Važno vlogo pri naseljevanju otočja pa je igrala *Cochlearia maritima*. Nasoljena je že Vikingom služila kot vir C-vitamina. Uporabljali so jo lovci na Svalbardu, ki so prej v dolgih polarnih nočeh umirali zaradi skorbuta. Rastlina ima mesnate poganjke, ki so indiferentnega okusa.

Čeprav je živalski svet bolj poznan in bolj opazen, je med živalmi le malo pravih prebivalcev otočja. Najštevilnejše so ptice, ki vsako poletje prihajajo gnezditi na zapadno obalo. Predvsem so to galebi, čigre, alke, gosi, race in snežni vrabec kot edina ptica pevka. Polarni golob pa je tudi edina ptica, ki tu tudi prezimi.

Poleg ptic živi tu tudi nekaj vrst sesalcev. Severni medved je paradna žival, ki niti ni redka. Še manj redki pa so tjulni in to več vrst. Na Otoku princa Karla in severno od Magdalenskega zaliva živijo mroži. Razmera pogosta je tudi polarna lisica. V južnejših predelih živi svalbardski jelen, ki je manjša oblika severnega jelena. V letih med obema vojnama so poskušali naseliti zajce in muškatno govedo. Zajci so izginili, muškatno govedo pa se je obdržalo, tako da sedaj čreda šteje približno 50 glav.

Ribiči love v glavnem okoli Medvedjih otokov, severneje pa prihajajo lovci na tjulne in druge kožuharje. Včasih je bil lov v arktičnem področju razvit in donosen, sedaj pa ga opuščajo. Lovijo v glavnem tjulne in medvede.

Na Svalbardu lovi lahko vsak, kdor ima puško. Muškatno govedo, mroži in jelen so popolnoma zaščiteni. Medvedje so zaščiteni v severovzhodnem delu Zapadnega Svalbarda na področju, kjer se pariyo in to vse leto. Strupenih živali ni, so pa nekatere verjetno precej nevarne.

Lov je preveč negotovo, da bi lahko služil kot vir prehrane, posebno velja to za notranjost otočja, lahko pa si odprava na ta način popetri jedilnik (ptice, tjulni, ptičja jajca).

Podatki o klimi in vremenskih pogojih

Klima je arktična, vendar omiljena zaradi zalivskega toka. Ta raztopi led ob zapadni obali, kar je na tej zemljepisni širini edinstven pojav. Vpliv morja pa zajema le ozek pas ob obali. V notranjosti otočja so tudi poleti temperature pod ničlo.

Na širini Isfjorda zaide sonce za horizont od 23. oktobra do 19. februarja. Od 20. aprila do 23. avgusta pa je čas polnočnega sonca (v Ny Alesundu sije polnočno sonce do 26. avgusta). Povprečna temperatura skozi vse leto je na Zapadni obali $-6,6^{\circ}\text{C}$ (julijska $+6^{\circ}\text{C}$, februarjska $-11,6^{\circ}\text{C}$). Ekstremne temperature, ki so bile do sedaj zabeležene, pa so bile $-49,2^{\circ}\text{C}$ pozimi in $+16^{\circ}\text{C}$ poleti. Padavin je zelo malo, približno 300 mm letno, skoro vse pretežno v obliki snega (približno polovica padavin v Londonu).

Pogost pojav je megla, največ se pojavlja ob obali. Veter doseže včasih moč hurikana.

Zemlja je zmrznjena do globine 300 m. V zadnjih letih je klima precej milejša. Ledniki se umikajo, zime pa niso več tako hude (seveda za arktične pojme). To opazajo vse znanstvene ekspedicije, ki delujejo na Spitzbergih.

DRUŠTVENE NOVICE

PLANINSKO SLAVJE V LEPENI 15. AVGUSTA 1965

Primorska in gorenjska društva so pod vodstvom predsednikov koordinacijskih odborov Filija in Klojčnika pripravila proslavo 20-letnice osvoboditve v Lepeni. Po 6 km dolgem cestnem odcepu pri vasi Soča smo se pripeljali v prelepo dolinsko krnico pod Debeljakom, Lemežem in pod golo skalnato ostnjo Kaludra, ki je zgubil svoj gozdni okras v požaru 1947. leta. Ko smo se ozrli po dolini Lepence, je obzorje zakril Rombon v Kaninskem pogorju. Že na predvečer 14. avgusta so godbeniki anhovske cementarne napolnili sicer tiho in mirno okolje doma dr. Klementa Juga z neobičajno živahnostjo, mladi planinci pa so iz Trente predstavili svoje šotore na rob gozda in senožeti v bližini doma.

S takimle žigom in plezalskim motivom so bile opremljene poštne pošiljke iz tabora v Lepeni

15. avgusta je zazoril lep sončen dan. Preko Vršiča in po soški dolini so se vozila usmerjala v gornje Posočje, čez Bogatinska vrata in mimo Krnskega jezera so se spuščali planinci k domu. Gorski reševalci iz savske in soške strani so že navsezgodaj našli stik in načeno svoje probleme. Po deseti uri se je začel pred domom program. Tedaj se je šele pokazalo, da se je zbralo nekaj manj od 2000 ljudi na tej svojevrstni proslavi. Začeli so anhovski cementarji z godbo na pihala. Vedro razpoloženi zborovalci so prisluhnili govornikom. Tone Ladava je govoril v imenu občinske skupščine Tolmin, v številkah je prikazal probleme gornjega Posočja, kjer je v kmetijstvu zaposlenih le še okoli 30 % prebivalstva, da se opuščajo višinske kmetije, da peša živinorjca, da senožeti niso pokošene, da ostajajo planince prazne, omenjal skrb za gozdove in težnjo po večji izrabi razpoložljive vodne energije. Drugi govornik ing. Jože Valentinčič, direktor cementarne Anhovo, je med drugim poudaril, da je nujna tesnejša povezava Posočja in Posavja, potrebno je usposobiti ceste čez Predel, Vršič, Petrovo brdo in Kladje, večje naložbe v turizem in planinstvo, kar je važno za rekreacijo delavcev, saj bodo mogli le zdravi in krepki delavci premagovati in izpolnjevati vedno večje zahteve

na delovnem mestu. Tretji govornik je bil podpredsednik PZS Tone Bučer, ki je prikazal, kaj so primorska društva storila v okviru planinstva na Slovenskem. Ponovno se je izrekel proti uničevanju narave v zvezi z načrti o akumulacijskem jezeru na Bovškem. Množico planincev so navdušile pozdravne besede predstavnikov zamejskih planinskih društev iz Celovca, iz stare Gorice in iz Trsta. Tovarišica iz Trsta je prebrala pesem v spomin pok. planince prof. Jelinčiča. Tehtne skupne probleme turistov in planincev je v svojem pozdravu nakazal tudi predsednik goriške turistične zveze ing. Klanjšček. Drugi del programa so izvajali pevski zbor iz Dornberka. Ko so dovršeno zapeli koroško pesem Mojcej, so se posebno prikupili močni skupini koroških planincev iz Raven. Nato je Potočnik iz Kranja recitiral Gregorčičevo pesem Soči, za njim so nastopili še mladi planinci iz Bleda in folklorna skupina s pevskim zborom iz Bohinja. PD Nova Gorica je vzorno organiziralo prehrano, PD Tolmin prodajo spominskih značk in razglednic, PD PTT Ljubljana pa je pripravilo poseben poštni žig, ki ga je posredovala pošta Soča.

Seznanjanje in razgovori so potekali še v pozno popoldne ob prepevanju planinskih pesmi. Ko je iz višin okoli Krnskega jezera zapihal večerni veter, so se skupine planincev začele razhajati z zavestjo, da do prihodnjega srečanja gorenjskih in primorskih društev ne sme preteči več 67 let, ko je bil tak zbor v Bohinju 1898. leta.

Urh

OBISK SOVJETSKIH ALPINISTOV

15. 7. 1965 je v Ljubljano pripotovala odprava 14 sovjetskih alpinistov iz mesta Krasnojarsk kot zamenjava za 10 naših, ki so odšli v Bezenzi v centralnem Kavkazu. Pri nas so ostali 20 dni, medtem ko so naši bivali pri njih 30 dni (pri zamenjavi so upoštevali tudi to, da je bilo lansko leto v Kavkazu le 9 naših alpinistov in ne 10).

Odpravo je vodil Pavel Novakšonov, 38 let, tehnični vodja, trener pa je bil Pavel Karlov, 30 let, mojster športa. Ostali udeleženci so bili:

Vladimir Putincev (48) — mojster športa, Viktor Rubanov (47) — mojster športa, Viktor Ponamarev (31) — I. raz., snemalec odprave, Aleksander Dolin (26) — I. raz., Nikolaj Vlodarčik (28) — I. raz., Aleksander Putincev (19) — II. raz., Konstantin Abramovič (28) — II. raz., Viktor Gerasimov (31) — II. raz., Viktor Averjanov (25) — II. raz., Vladimir Bičkov (25) — II. raz., Anatolij Čeremnih (23) — II. raz., Anatolij Šaligin (25) — II. raz.

V času od 16. 7.—26. 7. 1965 so v naših gorah opravili naslednje vzpone:

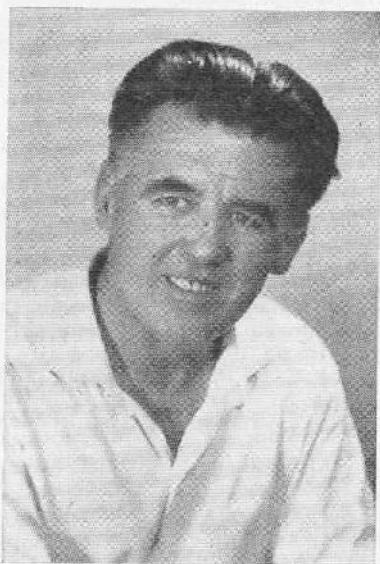
Slovensko smer s Prevčevim izstopom, nemško smer s Zimmer-Jahnovim izstopom, bavarsko z dolgo nemško smerjo, skalaško s Čopovim stebrom in Brojanov raz v Stenarju. Ko jih je 5 obiskalo na povabilo PD Celje še

Kamniške Alpe, so preplezali še Igličevo smer v Rinki.

Pet dni so bili v Ankaranu. V imenu komisije za odprave v tuja gorstva pri PZS sta jih vodila Sandi Blažina in Franci Savenc. Vsi razen vodje so bili alpinisti. Pozna se jim, da imajo alpinizem za šport in se mu temu primerno tudi posvečajo. Trenirajo 3—4 krat tedensko, od tega enkrat v plezalnem vrteu. Kljub odlični kondiciji in prav taki tehniki pa niso opravili mnogo vzponov. Poznalo se jim je, da jim je bil obisk pri nas bolj nagrada, nekaj turistični obisk, kot pa priložnost za vzpone v neznanih gorah (takoj po povratku so šli še v Tian-San!). Opaziti je bilo tudi težave pri orientaciji (po njihovih izjavah, tako natančne, kot je pri nas, oni ne poznajo), tako da je naveza Karlov-Vlodarčik kljub natančni skici in opisu zgrešila izstop Čopovega stebra in bila prisiljena bivakirati. Opremo so imeli odlično. Pri tem velja še posebej omeniti vse vrste klinov iz titana, kakršnih si pri nas gotovo ne moremo privoščiti, in precizno izdelano opremo za vrtanje.

Franci Savenc

PAVLE KEMPERLE — 60-LETNIK

Pavle Kemperle si je letošnjo jesen naprtil šesti križ. To se ne sliši lepo, a neizprosni časomer je tako pokazal. Pravzaprav je pa Pavle dosegel ta mejnik pri takih močeh, da se mu ni treba odrekat ljubezni iz mladih let — ljubezni do gora. Še ga srečujemo po gorskih potih, še išče na njih vir moči, zdravlja in krepčila. Zato naj mi ne zameri, če bi ob takem jubileju rad pokazal na njegovo delo za planinstvo.

Jubilant je začel hoditi v hribe kmalu po prvi svetovni vojni. Plezati je začel s Karlom Biškom, članom TK Skala, najprej v severni steni Komptotele. Z Biškom je nato prehodil vsa pota po Grintovcih in preplezal več znanih plezalnih smeri. L. 1932 sta v Kamniku zasnovala TK Skalo, vendar do ustanovitve ni prišlo, ker se je pripravljalni odbor razšel. Pavle je ostal plezanju zvest in je po l. 1934 plezal z različnimi soplezalci, dokler ni našel stalna tovariša v Janezu Prezlju in Binetu Benkoviču, s katerima je nameril korak v samotno Belo v melišča pod Rzenikom, v čigar steno se je zagledal in se ji ves posvetil. L. 1937 je odločilno sodeloval pri ustanovitvi alpinističnega odseka pri kamniški podružnici SPD. V letih pred vojno so nato Kemperle, Benkovič in Vidmar preplezali severozapadno steno Rzenika, nemško smer v severni steni Triglava in do četrte znamenito Glavo v Planjavi.

Prvi dve leti po vojni je Pavle služboval na Jezerskem, kjer se je vključil v povojno organizacijo GRS. L. 1947 pa že spet pleza s Kamničani v južni steni Kočne. L. 1948 vodi zimski alpinistični tečaj na Kamniškem sedlu. L. 1949 pleza novo smer v razu Kalške gore. L. 1951 se preseli v Kamnik in se z vsemi svojimi močmi vključi v kamniški AO. Nedvomno je njegova zasluga, da je spet vzplamtelo zanimanje za mogočno severno steno Rzenika. Mladi plezalski rod je ponovil vse smeri v tej steni, Štupar, Čebulj in Čebular pa so naredili novo smer, ki po kvaliteti pomeni novo dobo kamniškega alpinizma. Ta je dosegel svojo najvidnejšo manifestacijo prav letos, saj so trije vidni člani našega himalajskega teama zrastle iz kamniškega alpinističnega jedra, ki ga je od l. 1930 zvesto in trdno predstavljal in ohranjal Kemperle. Ostal mu je zvest tudi kot organizator in gorski reševalec.

Štirideset let kamniškega planinstva je povezanih z imenom Pavleta Kemperla. Ves vnet in poln neizčrpnega navdušenja za rodne Grintovce, prelepi Bistriški kot, za velikoplaninsko smučarsko planšarijo, za stara izročila stahovških in bistriških jagrov, drvarjev, goničev in nosačev je prijel tudi za pero in napisal kroniko tretje najstarejše planinske podružnice SPD, ki je nastala l. 1893 po volji kamniških rodoljubov. Vzorno je uredil njen arhiv. Ne poznam planinskega društva, ki bi razpolagalo s tako skrbno urejeno dokumentacijo o svojem nastanku, delu in napredku kakor PD Kamnik. V našem listu je priobčil zanimive skice iz smučarskega življenja v stanovih Velike planine v desetletju pred drugo svetovno vojno, »Podobe iz Bistrice« in zapiske iz kronike PD Kamnik.

Pavle, še bi bilo treba omeniti to in ono; koliko potov, koliko vročih besed, sej, zapisov, naprezanj pri podružnici, pri PD, pri AO, pri postaji GRS! Vse z veseljem, vse s prepričanjem, da je tako edino prav in dobro tudi za mladi rod, za bodočnost, za rodni kraj in pomembno tudi za napredek planinstva v

naši domovini sploh. Naj se izpolni vse, kakor si želel, naj teče tako, da se boš vselej z zadoščenjem oziral v robe nad Šimnovcem, na sivo steno Planjave, kjer je tisto nepozabno plezalsko gnezdo, se razgledoval po širokem svetu nad Koncem vse do Dolge griče in Dolcev. Bilo je lepo, vredno je bilo živeti. In zato — na mnoga leta!

T. O.

IZ MLADINSKIH ODSEKOV

ZAPISKI IZ MEDNARODNEGA SREČANJA PLANINSKE MLADINE V ŠVICI

Mladinska komisija pri UIAA v Švici (Ženevi) je od 4. 4.—12. 4. 1984 organizirala že 3. mednarodno srečanje planinske mladine in zimski tečaj za mladinske vodnike. Prizorišče obojega je bilo v koči Britania v Waliških alpah v Švici.

Teh dveh manifestacij evropske mladine se je udeležila tudi Jugoslavija po svojih zastopnikih. Zastopstvo je bilo izbrano precej pestro in sicer: Faruk Zahirović iz Sarajeva, Srbo-bran Petrović iz Beograda in jaz.

Petek 3. april

Zaradi stavke na železnici smo dospeli v Brig ob 2. uri zjutraj.

Sobota 4. april

V spomin si priključim pot do senika na periferiji Briga, ki sem ga poznal še od lani. Svoja prijatelja sem peljal v hotel. Ob 14. uri smo vsi trije s precej zajetnimi nahrbtniki in smučkami čakali na železniški postaji v Brigu, kjer je bilo zborna mesto vseh udeležencev. Zbralo se nas je 35 predstavnikov iz 10 držav in sicer: iz Avstrije, Grčije, Holandije, Italije, Luxemburga, Nemčije, Poljske, Španije, Švice in Jugoslavije. Poleg tega so bili tukaj še podpredsednik UIAA Charpier, vodja mladinske komisije CAS Müller Philipps, predstavili so nam pa tudi vodjo tečaja Müschler Charlesa z dvema vodnikoma-instruktorjema.

Isti dan popoldne so nas popeljali še na ogled slikovitega gradu Stockalp, (grajen v 15. stoletju in s svojo lego dominira nad cesto proti Simplonu).

Sprejel nas je tudi župan mesta Brig Moritz Kampfen. Poudaril je važnost naših srečanj, še posebej pa mladinskih. Razumevanje med mladino različnih narodnosti je pogoj za miroljubno sožitje v bodoče.

Nedelja 5. april

Ob 9. uri nas je čakal avtobus, ki nas je popeljal iz Briga v nekaj km oddaljen kraj Visp, od tu pa po slikoviti alpski cesti v Se-necken, majhno vasico, grajeno v alpskem stilu.

Vrnili smo se v Visp, kjer smo si ogledali stari del mesta, zelo okusno urejen. Tu smo se združili s švicarskimi mladinci, kandidati za bodoče mladinske vodnike, s katerimi smo imeli istočasno tečaj. Potem smo se z avtobusi zapeljali v dolino Saas.

Po kakšnih 10 km se začne cesta strmo vzpenjati v hrib in že smo v Saas Feeu. To je mesto, polno hotelov in vil, skratka kraj, ki živi od turizma.

Iz Saas Feea (1790 m) smo se popeljali z žičnico na višino 2452 m, od tu pa preko ledenika Fee in Egginerjocha (2991 m) na kočo Britania (3029 m). Koča Britania, ki so jo zgradili člani prvega evropskega alpinističnega kluba (ust. 1857 l.) in tamkajšnji Švicarji — domačini, je bila nasploh prva koča v Alpah. Pozneje so jo še dvakrat dozidavali, da je dobila svojo današnjo podobo. Največ sredstev za gradnjo so prispevali britanski planinci.

Ponedeljek 6. april

Dopoldne smo na platoju pod kočo vadili visokogorsko smučanje, popoldne pa so nam na ledeniku Hohlaub demonstrirali reševanje iz ledeniške razpoke. Demonstracija se je ujemala z opisom reševanja, kakršen je v rabi GRS Francije, katere priročnik je prevedel v slovenščino tov. dr. Miha Potočnik. S predstavniki mladine iz Švice sem se pomenkoval o njihovi organizaciji, v katero so vključeni le mladinci od 16 do 22 let. Vzrok, da ne vključujejo mlajših od 16 let, je, da imajo v glavnem le visokogorja, za ture v Alpah je treba imeti pač več energije. Zanimivo je tudi, da v glavnem izletništvo plačujejo sami, od kluba dobijo podporo le za tečaje in kvalitetne ture in vzpone. Klubi pri njih ne dobe od države nobene podpore, pač pa dotacije raznih tovarn in članarino.

Organizacijski prijemi se mi zde v primerjavi v organizacijo mladine skoro togi. Tu je morda tudi vzrok, da vključujejo le okrog 16 000 mladincev, kar je po mojem za izrazito alpski narod malo. Glede števila jih torej pri nas precej prekašamo (PZS ima včlanjenih ca. 28 000 mladincev), smo pa precej nižje, kar se tiče kvalitete. Oblika dela z mladino, pri njih v obliki tečajev, pohodov in slšno, je zelo pogosta. Precej jim pomaga tudi dejstvo, da imajo v enem klubu oziroma odseku združene plezalce in mlade planince. Prehod znanja je tako neposreden.

Ko sem jim govoril o planinskih skupinah po šolah in tovarnah pri nas, so se temu zelo čudili, niso pa hoteli dojeti, da je naša planinska organizacija osnovana na prostovoljni bazi in da deluje brez vmešavanja države.

Zelo so se zanimali tudi za Julijske Alpe in možnosti za imenjavo grup mladih planincev.

Torek 7. aprila

Član instituta za proučevanje plazov iz Weisfluhjocha pri Davosu je demonstriral sisteme

za preizkus in ugotavljanje snega, nevarnega za plezanje. Sledil je prikaz sestreljevanja snežnega plazu. Pri tem je treba omeniti zelo tesno sodelovanje med švicarsko armado in reševalno službo. Demonstracijo je prikazala vojska.

Tega dne ob 18. uri je bila tudi prva seja mladinske komisije UIAA. Pričela se je s pozdravom vodje te komisije dr. H. Fabroma, ki je na kratko opisal dosedanja dva zhora. Prvi je bil na Kreuzecku v Nemčiji, drugi pa v Italiji v kraju Picini. Povedal je, da imajo takšna srečanja vpogled v delo in uspehe alpinistične mladine po svetu. Že na tej prvi seji pa se je postavilo tudi vprašanje, kdo bo organiziral sledeči zbor.

Ker so se tega srečanja udeležili tudi prvi predstavniki Luxemburga, Grčije, Poljske, Švice in Španije (Jugoslavija se je udeležila že prvega zhora na Kreuzecku), smo se dogovorili, da bodo predstavniki navedenih držav podali o svojih organizacijah kratko poročilo. V kratkem poročilu planinske organizacije v Grčiji smo spoznali, da imajo 28 sekcij, ki združujejo plezalce, smučarje, jamarje itd. Imajo le eno mladinsko grupo.

Tudi Poljaki so pripovedovali o svojem delu. Njihova organizacija je posebno številčna in združuje v glavnem le intelektualce, ki so vpisani v klubih. Mladina sodeluje v planinskem društvu s starejšimi člani. Razdeljeni so na simpatizerje planinstva in plezanja. Imajo tudi tečaje za instruktore. Reševalno službo imajo organizirano v dveh grupah. Prva skrbi le za nesreče ob smučarskih progah, druga pa je tatranska reševalna skupina profesionalnih reševalcev.

Sreda 8. april

Ob 6. uri smo se izpred koč Britanice odpravili preko ledenika Hohlauba in ledenika Allalin na sedlo Adler (3802 m), smučke smo zakrili, nato pa nadaljevali pot na Stockhorn (4190 m).

Jugoslovanska naveza je bila ena redkih, ki se je tega dne kljub mrazu in izredno močnemu vetru povzpela na vrh.

Četrtek 9. aprila

Na željo tečajnika Mischlera smo tvorili mednarodne naveze (pridružil sem se dvema Avstrijcem). Skupno smo odšli vsi na Fluchthorn (3790 m). Vreme je bilo čudovito.

Atmosfera med 35 delegati iz raznih držav in 35 tečajniki — Švicarji je bila odlična.

Tudi spust je bil nekaj posebnega. Zgornji del ledenika Allalin smo presmučali, navezani na vrvi v troje. Pozneje smo se odvezali in vsak zase uživali v edinstvenem spustu. Po kosilu okrog 15. ure tega dne so nam demonstrirali še transport ponesrečenca v dolino z avionom. Hudo me je mučila radovednost, kako to gre. Na modrem nebu med vrhovi se je pokazal avion, malo za tem je pikiral v dolino pod nami. Razočaran sem pomislil, kje je sedaj. Kmalu je prismočal po bregu navzdol na naš plato, kjer je tudi pristal. Ogleдал sem si čisto od blizu in še

pozanimal sem se za vse, česar nisem mogel videti ali prečitati. Stacioniran je bil v Sionu, kjer imajo poleg Pilatusa, tako mu je ime, še dva helikopterja. Takšnega Pilatusa se je posluževala tudi velika švicarska ekspedicija v Himalaji. Spoznal sem se tudi z Geigerjem, slovečim planincem med oblaki. Ob 17. uri smo nadaljevali sejo mladinske komisije pri UIAA. V poročilu luxemburških planincev smo se seznanili z njihovimi posebnostmi v delu. Organizirali so se precej pozno 1956. leta. Članarin niso uvedli. Delo so zasnovali na bazi sodelovanja s CAS, DAV in CAF, mladinskih grup še nimajo.

Petek 10. aprila

Ob 6. uri smo preko Eggincerjocha in ledenika Fee šli pod vznožni ledenik Allalinhorna in po njem na vrh (4027 m). Tokrat je bil precej strm, toda lepo vreme in še kar dober sneg sta nam vlivala odlično razpoloženje. Ko bi imeli s seboj opremo za bivakiranje, bi še marsikatera naveza poizkusila vzpon na Alp-hubel, tako pa smo se morali zadovoljiti z doseženim. V čudovitem spustu smo se vrnili v koč.

Ob demonstraciji Geigerja s Pilatusom gotovo nihče ni pomislil, da ga bomo že naslednji dan lahko gledali pri delu. Skupina, ki je ta dan odšla na Stockhorn je imela smolo, saj si je eden iz njihove skupine pri spustu nalomil goleno. Nekajkrat podaljšano plezalno vrv smo pripeli na reševalne sani in jih potegnili na plato pri koči. 40 min. po telefonskem klicu v Sion je Pilatus že stal ob ponesrečencu. Pri tem sem se spomnil na trud in težave, na katere so nalteli funkcionarji GRS pri nas, ko so si prizadevali nekaj sličnega nabaviti za GRS.

Sobota 11. april

Le 11 se nas je odpravilo tega dne že ob 4. uri izpred koč na poslednjo in po zatrjevanju vodnika Luita najtežjo turo. Omembe vredno je, da smo bili v tej grupi vsi trije Jugoslovani, toda vsak v drugi navezi. Cilj naše ture je bil Rimpfischhorn (4198 m). V dveh urah smo bili že na sedlu Allalin, od tu pa smo se podali na zadnjo stran Rimpfische proti ledeniku Mellich. Potem je sledil zelo strm vzpon, pri katerem so mi utrujeni psi na smučkah precej nagajali. Tudi tod je šlo potem dobro in tako sem prvič v življenju prišel s smučkami na nogah na višino 4010 m. Tu smo smučke pred vetrom dobro skrili, da nam jih ne bi odneslo, se navezali in poiskali III.—IV. težavnostno stopnjo ter zlezli na vrh. Lepo je bila izbrana poslednja tura. Lepšega zaključka si ne bi mogel želeli.

Čakal nas je nevaren, toda lep spust med razpokami do koč. Tu so nas pričakali tovariši.

Zvečer smo se zbrali poslednjič v jedilnici in ob dobri walliški kapljici prepevali po vrsti, vsaka nacionalna skupina svojo pesem. Če bi stopil tuj človek ta večer v jedilnico, bi težko verjel, da izhaja tesno objeta, prepevajoča družčina mladih ljudi iz 11 držav.

Nedelja 12. aprila

Predstavniki nacionalnih delegacij so se zahvalili CAS za gostoljubnost in za odlično organizacijo ter izvedbo mladinskega srečanja in tečaja. Tudi dr. Faber se je zahvalil vsem nacionalnim predstavnikom za njihovo udeležbo, CAS pa za poučno izveden tečaj in srečanje.

Dejal je: Menim, da bi se sedaj ob slovesu morali tudi pomeniti, kje se bomo sestali čez leto in pol ali dve. Gostoljubje Nemčije, Italije, Švice in Avstrije smo že uživali. Od alpskih držav je preostala tako samo še Francija in Jugoslavija, ki še nista organizirali sličnega zbora.

Mislim, da je srečanje dalo največ, kar je moglo dati.

Pred odhodom na avtobusno postajo, je vodnik Lulja pokazal še švicarsko posebnost t. j. metanje zastave v zrak.

V prijateljski atmosferi smo se v Vispu in kasneje v Brigu razhajali in moji novi prijatelji so mi klicali ... na svidenje čez dve leti v Jugoslaviji.

Danilo Škerbinek

ALPINISTIČNE NOVICE

AO TAM-MARIBOR. V jeseni bo minilo tri leta od ustanovitve AO TAM. Začetne težave so premagane in odsek stopa v novo obdobje. V jeseni je odsek razpisal alpinistično šolo. Odziv je bil precejšen, vendar se je izkristalizirala le peščica ljudi, ki jih trda disciplina v odseku ni vrgla iz tira. Tako je šolo končalo 15 pripravnikov. Za zaključek je odsek organiziral v lastni organizaciji petdnevni alpinistični tečaj na Okrešlju (od 2. VII. do 7. VII. 1965). Kljub slabemu vremenu so člani s pripravniki izvršili 32 vzponov do V. stopnje.

Veliko pozornosti je odsek posvetil turnemu smučanju. Odsek je organiziral sedem turnih smukov, člani in pripravniki pa so se udeležili dveh pohorskih, krnskega in triglavskega smuka. Za zaključek sezone se je odsek udeležil smučarskega tekmovanja na Grohatu pod Raduho in s prvim mestom osvojil prehodni pokal koroškega alpinističnega odseka. Zaradi pomanjkanja zimske opreme in rek-

vizitov niso člani odseka izvršili pomembnejših zimskih vzponov. Vendar se odsek zaveda, da mora tudi ta hiba odpasti še to zimo.

Odsek šteje danes 12 članov in 15 pripravnikov. Med njimi je nekaj lepih talentov (Pripravnik, Prelog, Rataj). Razveseljivo pa je, da se člani in pripravniki niso zaprli zgolj v plezanje, temveč so tudi gonilno kolo v matičnem planinskem društvu PD TAM. Pomagajo pri delu v MO, pri organizaciji in izvedbi izletov kakor tudi pri administrativnih poslih.

Vsak član in pripravnik vodi svoj alpinistični dnevnik, ki ga mora mesečno dati v pregled sekretariatu AO. S tem je doseženo redno in vestno opisovanje vseh tur. Odsek vodi tudi svojo kroniko, vsi člani in pripravniki pa so naročeni na Planinski Vestnik.

Edo Bedenik

...IN NISEM VEDEL, SMRT,
DA SI NAJSKRIVNOSTNEJŠA LJU-
BEZEN...

(Prijatelju Tonetu Grušovniku v spomin,
ki se je lani avgusta smrtno ponesrečil
v Jalovcu)

Kratek čas sva bila prijatelja, komaj tri leta. Sedaj ga ni več. Odšel je v gore — za vedno. Narava ga je vzela v svoje naročje.

V začetku avgusta lanskega leta nas je doletela tragična novica, da se je v Hornovi smeri v Jalovcu smrtno ponesrečil. Kako se je nezgoda pripetila, najbrž ne bo nikoli ugotovljeno.

Skoraj vsako nedeljo je odhajal z nahrbtnikom v naravo. Poleg visokih gora mu je bilo najljubše Pohorje.

Bil je med najboljšimi alpinisti v našem AO in dober tabornik. Posnel je mnogo diapozitivov in jih zbiral za predavanja. Kot član GS je poznal mnogo rastlin in živali. Svojega znanja o planinah ni obdržal le zase, temveč je vabil v gore, na hribe in tam razlagal mladim planincem.

Pred dvema letoma sva se skupaj vključila v AO ter trenirala v kaninolomu in na skalah ob Šumiku. Naslednje leto sva prvič v življenju, navezana z nylonsko vrvjo, premagovala težave v stenah Kamniških Alp. Postal je alpinist ter s tem dobil spričevalo za samostojen vstop v plezalno smer katerekoli težavnostne stopnje. Z veliko vnemo se je lotil plezanja in je mnogo obetal.

Tone, bil si moj najboljši prijatelj. Skupaj sva hodila v šolo, lovila ribe, taborila, hodila v gore ter počenjala nešteto drugih dobrih in slabih stvari. Ne morem verjeti, da te nimam več, da nimam več prijatelja. Še vedno mislim, da se bova srečala kje v gorah in se pozdravila kot stara tovariša.

Spoznal sem, da je smrt res najskrivnostnejša ljubezen.

Jože Marinšek

IZ
PLANINSKE
LITERATURE

UNION INTERNATIONALE DES ASSOCIATIONS D'ALPINISME, BULLETIN TRIMESTRIEL, marec—junij 1965, Ženeva. Glasilo, trimesečni ciklostirani bilten UIAA, je novost leta 1965, zamisel novega predsednika UIAA dr. E. Wyss-Dunanta. Doslej je bilten objavil predsednikovo nastopno besedo, apel proti onečiščenju gorskih potov in počivališč, zaščitno znamko za vrvi in vponke, vabilo za skupščino v Utrechtu, in signale na smujskih progah v Švici. Bilten izhaja v 350 izvodih in ga pošiljajo tudi nekaterim časopisom in organizacijam, ki so blizu planinskim (tako UICN in CIPRA, organizacijama za varstvo narave). Bilten vabi vse članice UIAA k sodelovanju in obljublja, da se bo izboljšal vsebinsko in oblikovno, če bodo to dopuščale finance UIAA.

BILTEN UIAA bo viden izraz dela UIAA, je izjavil sedanji predsednik dr. Wyss-Dunant. Društveno glasilo je nedvomno močno organizacijsko središče, ne samo zaradi obveščevalne in usmerjevalne moči, marveč že zgolj zaradi svoje eksistence, saj predstavljajo inkarnacijo idej, ki jih nosijo in uresničujejo aktivisti neke organizacije. To si velja zapomniti posebno danes, ko se sem in tja zadene na omalovaževanje te vrste dela. V biltenu je dr. Wyss-Dunant za uvod napisal besedo o UIAA. 32 let ji je bil predsednik stari Egmond d'Arcis, njen ustanovitelj, ki ji je znal stanovitno navdihovati duha tovarištva in prijateljstva. To mu je bil suprema lex, vse drugo je bilo podrejenega pomena in zato ni rušilo soglasja. Ljubeczen do gora in vzajemno spoštovanje, ki ga gore pospešujejo, naj bi tudi v bodoče cementirala notranjo kohezijo UIAA mimo političnih, socialnih in verskih razlik.

UIAA naj se razširja ne zaradi propagande navzven, marveč predvsem zaradi vrednot svojega dela. Zato se je osnovala posebna komisija, ki obravnava delovni program UIAA in osebe, ki naj bi ga uresničile.

Nato je predsednik spregovoril še o preizkušanju materfala, o varstvu gorske narave, o svetovnih mladinskih srečanjih, o delovni povezavi z IKAR, ki bi se bila morala uveljaviti že davno.

Končno pravi predsednik, da je d'Arcis vzpostavil solidno bazo, številne zveze in dobro prakso.

Naslednji članek se bori zoper nesnago v gorah, torej dejavnosti gorske straže, ki je tem

pomembnejša, čim lažji je dostop oziroma dovoz množic v gore. Pikniki na weekenih, skupni izleti, taborjenja vseh vrst in tisoč drugih priložnosti zapuščajo tudi na najlepših kotičkih predmete, ki spadajo na smetišče ali na odpadna zbirališča. Poseben problem so prazne steklenice, prazne konzervne skatle. Polne nosimo s seboj, prazne, čeprav so lažje, puščamo na mestu. Kdo naj jih pobere, kdo zakoplje? V narodnih parkih to še morda gre, kaj pa v nezaščitenih področjih? Ali bi kazalo na mestih, kamor se seli nedeljski nomad, postaviti košarice za smeti? To bi morda ne bila utopija, saj bi jo lahko uresničila komunala s pomočjo turističnih in planinskih društev, gostinskih organizacij itd. Za lepoto narave smo končno odgovorni vsi. V to bi se lahko vpregla tudi prometna sredstva, prometne organizacije in seveda posebej še šole, ki bi opozarjale mlade izletnike na zbiranje in odlaganje smeti, ki ostanejo v naravi za izletniki. Predsednik UIAA sodi, da bi se morala v to množično vzgojo za čistost narave vključiti praktično tudi vsa planinska društva.

Pierre Henry iz Pariza poroča dalje o »Label UIAA«, ki ga je določila komisija za varnost materiala v Londonu 12. in 13. sept. 1964. Znamka je bila deponirana v Švici septembra 1964 pod št. 207315 in objavljena v uradnem listu švicarske trgovine št. 31 z dne 3. februarja 1965. Proizvajalci bodo lahko uporabljali »Label UIAA«, če bodo njihove vrvi prestale test za vrvi, o katerem smo že poročali. V biltenu je dalje objava lavinskega tečaja IKAR, (CISA — IKAR) in XIV. trentskega festivala združenega z mednarodno razstavo planinskih slikarjev. Na koncu je zanimiva drobtina: Dr. Wyss-Dunant je pismeno čestital Walkerju Bonattiju k vzponu v severni steni Matterhorna (19. do 22. febr. 1965), s čimer je Bonatti prispeval izreden donesek k »Letu Alp« in stoletnici alpinizma. UIAA ne pospešuje solovzponov, pravi čestitka, vendar alpinizem potrebuje takih ljudi, kot je Bonatti, ki s svojimi herojskimi činitvami vabi in navdušuje mladino. T. O.

WALTER BONATTI se je 18. do 22. februarja pojavil — ne prvič — na prvih strah svetovnih dnevnikov in v magazinih, ki obvladajo planet s svojo reklamo, fotografijo in z miselnostjo, ki jo razširjajo z vso publicistično kapaciteto. Bonatti je sam zmagal direktno smer v severni steni Matterhorna v zimskem času, najtršem, v februarju, ko nikjer še ni čutiti diha pomladi.

V torek 18. februarja 1965 je Bonatti z dvema prijateljskima prišel do vznožja stene. Onadva sta obrnila, on pa je z bremenom 25 kg na hrbtu vstopil vanjo. Slanina, vitamin C, grozdni sladkor in čokolada, to je bilo brašno za ledeno mrzlo steno. V ponedeljek 22. februarja je Bonatti dosegel vrh in posedel na njem skoro eno uro, nato je sestopil po grebenu Hörnli v kočo Solway in tu prenočil. Že l. 1928 sta Mooser in Imboden poskusila priti čez severno steno. Odstopila sta že v

prvi polovici pod skalnatim pasom, ki previsno oklepa severno stran.

Bonatti je dobil NATO odlikovanje, ker je vzpon posvetil »Evropi«, to je tistemu pojmu, ki ga je v alpinistični publicistiki razširjal Guido Tonella, ženevski Italijan, simpatični novinar, ki je znal adaptirati pojem atlantske zveze na alpinistične kroge in razmere. Nedvomno je zanimivo, da je evropsko zastavo na vrhu zermatskega leva zasadil solist, ko bi vendar »multilateralna« naveza v gorah pomenila mnogo lažjo in že večkrat uresničeno stvar, kot pa se je to izkazalo pri obo- roženih navezah npr. na morju.

Bonatti je torej tudi upoštevanja vreden show-man. Zadeve s public relations prevzema njegova žena Bianca, jih režira in sklepa pogodbe s tiskom. Bonatti zna poskrbeti za popularnost in seveda poskrbi tudi za to, da je popularnost več kot upravičena. Iz zasebnih virov mi je znano, da to tam čez marsikomu ni všeč, vendar to Bonattijevim storitvam nič ne škodi. Kar je doslej tvegalo pozimi, je enkratno. Neverjetno je odporen zoper ekstremno temperaturo pod ničlo. Naštetimo: Prva zimska severna stena Zapadne Cine, druga zimska ponovitev severne stene Velike Cine (Comici-Dimai), prva zimska v smeri Sentinelle-Rouge po Brenvi in prva zimska v Walkerju. In poleti: Vzhodna stena Grand Capucina, jugozapadni steber Druja, oboje dogodek prvega reda. In končno: L. 1954 je bil na K₂ nad 8000 m, l. 1958 je bil na štirih vrhovih v Patagoniji in kot prvi na Gašerbrunu IV. Pravzaprav bi ga v Himalaji lahko večkrat videli. Zdi se pa, da ga radi prezro prav zaradi njegovih izjemnih sposobnosti. Najbrž ga je težko prilagoditi teamu.

T. O.

A. CRISTOFFEL, GORA V PODOBI. Knjigo je izdala založba CAS, Zollikon, ob 100-letnici švicarske planinske organizacije 1963. Delo je resničen uspeh, saj obravnava izčrpano težko in malo znano gradivo. Avtor, umetnostni zgodovinar, je na 130 straneh zbral podatke o upodabljanju gora od rimske antike do sodobnikov Pellegrinija, Kircherja in Kokoschke. Začenja z rimskimi dokumenti o Pompejih in Raveni, nato se zvrste Giotto, Gozzoli, Raphael, Pisanello, Mantegna, Bellini. Šele 15. stoletje pogleda na goro z realističnimi očmi. To se je zgodilo na evropskem severu, ki se je uprlo gotski umetnosti. Bavarski, švabski, švicarski in avstrijski umetniki so gore bolje poznali in so jih zato začeli upodabljati čim bolj po resnici ali pa kot vizionarno razmišljanje v naravi. 16. stoletje, bogato s tvorno močjo in invencijo v vseh likovnih panogah, je bilo kot nalašč za razvoj planinske podobe. 17. stoletje prinese novo gledanje: Narava ni več dogodek, marveč je le predmet fizike in matematike. 18. st. doživi triumf vrnitve k naravi, ki jo vrže v svet Rousseau »kot strelo«. V Švici tedaj nastopi cela plejada slikarjev, ki upodabljajo visoke gore iz različnih vidikov, med njimi je najvidnejši J. C. Wolff, zelo vpliven Aberli. V dobi romantike skušajo slikarji pričarati na platna mir, sa-

moto, čistost. In tako vse do modernih tokov. Zelo zanimiva so avtorjeva stališča do planinske slike, ki je nastala pod vplivom futurizma, kubizma in ekspresionizma.

Avtor seveda nima pregleda nad snovjo v vseh alpskih deželah. Zato obravnava predvsem švicarske slikarje in še tu bi mu poznavalec in ljubitelj lahko očitali nesorazmernost v obravnavi, v metodiki, v ocenjevanju itd. Vendar je delo dragoceno, saj navaja umetnostne zgodovinarje drugih alpskih narodov k podobnim študijam.

T. O.

SCHWEIZER NATURSCHUTZ, PROTECTION DE LA NATURE, Zeitschrift des Schweizerischen Bundes für Naturschutz, Basel 1965, XXXI. letnik izhaja šestkrat na leto. V junijemskem zvezku tega dobro urejevanega glasila sta izšla dva članka o energetski politiki v Švici, ki bosta zanimala nedvomno vsaj tiste, ki so se javno ali zasebno navduševali ali upirali ob pripravah za HE Trnovo v Šoški dolini. Poučen je tudi članek »Dolina Verzasca v nevarnosti«, zelo zanimiv pa članek o planinskem orlu, ki je izšel v ponatisu tudi v nemški reviji »Der Bergsteiger«. V francosščini je Fr. Manuel iz Lausanne napisal tehničen članek o varstvu narave v zvezi z ureditvijo pokrajine, v katerem se zavzema za pametno gospodarjenje s prostorom, ki ga ima človek na razpolago. Varstvo narave mora biti aktivno, tvorno, ne sterilno, pasivno. To tezo med drugim avtor podpira z znano mislijo Paula Valéryja, velikega francoskega pisatelja: »Les civilisations sont mortelles« (Civilizacije niso nesmrtné).

T. O.

TRENTO 1965 bo že XIV. filmski festival. Letos ga bodo skušali poživeti s VII. mednarodnim zborom plezalcev, na čigar dnevni red bodo dali predvsem razgovor o splošnih vprašanjih alpinizma. Druga še zanimivejša injekcija festivala bo mednarodna razstava planinskega pejsaža. Vse kaže, da se Jugoslavija tudi letos v Trentu ne bo predstavila.

T. O.

DVE KNJIGI O EIGERJU sta se zadnja leta veselili velikega števila bralcev. *Eigerwand*, Der Tod Klettert mit, je naslov knjigi, ki jo je napisal znani alpinist Toni Hiebeler, danes znan predvsem kot urednik revije »Alpinismus«. *Eigernordwand* pa je naslov knjigi, ki jo je napisal Heini Harrer, svetovnoznana smučarska in alpinistična osebnost, o kateri smo tudi mi večkrat poročali, osebno pa Harrerja poznajo naši starejši smučarski asi, saj je pred vojno na Krvavcu Harrer treniral našo smučarsko reprezentanco. Obe knjigi se dopolnjujeta, saj sta jih pisala predstavnika dveh različnih generacij. Harrer živahno opiše zgodovino vzpona preko Eigerjeve stene, skoro polovica knjige je posvečena plezalcem, ki so povezani z zgodovino stene. Harrer plastično predstavi že pozabljene osebnosti,

kakor Hinterstoisserja, Tonija Kurza in druge ter v epilogu zapiše. »Ne velja tisto, kar se je naredilo, marveč kako se je naredilo. Danes in včeraj pa je o tem, kako odločal človekov značaj«.

Tudi Hiebeler misli tako. Eiger pozna vsaj eno desetletje in več, je filmar in žurnalista in zato piše epopejo vsem, ki so se upali v Eiger, ima pa tudi občutek za humor in zabavne dogodivščine okoli Eigerja.

Obe knjigi predstavljata Eiger, kakršen je: v bistvu spremenljiv, bolj nevaren kot težak, dobrohoten za te, neizprosni za druge. Morala in izkušnja veljata v Eigerju več kot tehnika. V tem je njegov mik in njegova veličina.

T. O.

O MATTERHORNU se je napisalo toliko literature kot o malokateri gori na svetu. Ob 100-letnici Whymperjevega vzpona so našli 48 naslovov in tri vodnike, med njimi je znani Calegarijev »Monte Cervino«. Med avtorji, ki so o Matterhornu napisali knjigo, so med drugimi Charles Gos, Giuseppe Mazzotti, Alfonso Bernardi, Guido Rey, Luis Trenker, Edward Whymper in Toni Hiebeler.

T. O.

Ponatis Avčinove knjige »Kjer tišina šepeta« je dva meseca po izidu skoraj povsem razprodan.

LAN IN TKALEC

Pošiljam vam pripombe k članku Jožeta Vršnika »Lan in tkalec«, ki je izšel v PV 65/6. Pisec je lepo in izčrpno opisal pridelavo in predelavo lanu, vendar bi rad k njegovemu članku dodal neke posebnosti, ki so v zvezi s predelavo lanu, značilne le za naš kraj. Tov. Vršnik piše v svojem članku, da so v Solčavi lan takoj po ruvanju razgrnili. Na Cerkljanskem pa so lan izruvali, ga omlatili oz. odstranili seme, ker bi se sicer pokvarilo, če bi

ostalo v glavicah, posebno še v deževnem vremenu; šele nato so ga razgrnili. Temu postopku pravijo, da lan »godijo«.

Tov. Vršnik v svojem članku omenja kamine, kjer so kurili polena, da so tako razsvetljevali prostor, v katerem so predli. Na Cerkljanskem pa so ta prostor razsvetljevali z nalašč zato pripravljenimi treskami. Na vogalu peči oz. klopi — čelešniku, je bila pritrjena nekakšna železna priprava — primež, ki je s pomočjo čeljusti in vzmeti držala tresko, ki je osvetljevala prostor — hišo, kot tod imenujejo izbo. Otiranje in zamenjavo tresk je bilo delo pastirja, ki ga je imel vsak kunet. Po »hišah« je bil kamnit tlak. Kasneje pa so ponekod položili lesene podove; ostalo pa je pri »čelešniku« ca. 1 m² kamnitega tlaku, na katerega so padali ogorki, da niso vžgali lesenega podu.

Za rezanje prej omenjenih tresk, dolgih skoro dva metra, so uporabljali posebno pripravo, sestavljeno iz dveh delov. Zgornji premični del je imel vdolano rezilo, v spodnjega pa je bila pritrjena klada. Zgornji del je imel vdolane štiri ročaje, za katere so navadno morali prijeti štirje krepki možje, ko so rezali treske. Peti delavec pa je stal ob strani in treske so mu v loku padale v naročje.

Pisec omenja, da so okrog Solčave imeli nad kamini dimnike, na Cerkljanskem pa teh ni bilo. Dim se je valil po hiši in črno obarval lesene stropce.

Janez Jeram

Pripomba h knjigi »VODNIK PO SLOVENSKIH GORAH«

Tov. Ivan Rudolf, sedaj v Štipu, je poslal Planinski založbi dopis, v katerem pove, da se je razveselil dopolnitev, posebej še vodnika po zasavski planinski poti in Kugyjevih misli. Kot dober poznavalec poti skozi Trnovski

PLANINSTVO, KI GA NE UMEVAMO, je naslov razpravljanju filozofa Karla Greitbauerja v prvem zvezku »Les Alpes« 1965. Že dolgo vemo, pravi dunajski filozof, da je široka javnost človeško početje v gorah slabo razumela. Da je lepo in veličastno v gorah, to je še verjela, na koncu pa je vselej stalo neizgovorjeno vprašanje, čemu le vse to počnemo. Vprašanje ni tako brezpomembno, čeprav je že lahko banalno. Gre za dejavnost, ki vsaj očitno ne pri naša nobene koristi. Planinstvo se ponaša z dvomljivo slavo, da je najbolj nepomljivo, da se ga oprijemajo radi odljudni idealisti, norci ali fanatiki, sem in tja pa se še danes sliši, da prija manikom, duševno prizadetim ljudem. Javnost s tem dokazuje, da ne razume vsega, kar obsega planinstvo, planinci pa vemo, kako je javnost od takega mnenja prišla: Ni se rešila predsodka, da je planinstvo neznanstvo nevarno, tvegano in zato nesmiselno. Ta predsodek utrjujejo še fantastični posnetki, ki kažejo mnogo zraka pa zelo malo trdnega sveta pod nogami plezalca. Ob takem posnetku ni nič čudno, če človek, ki stvari ne pozna, pride do zaključka, da tako »izvešanje« nima kaj opraviti z »normalno psiho«. Če opisujemo nenevarna pota, še razume naša doživetja, za doživetji v stenah pa ne more več. To zanj niso doživetja, ki jih čuti plezalec, zanj je to samo še intenzivna predstava ogrožanja, življenju sovražnega početja. Ta negativni občutek, ki se vzbuja v neplanincu, ko gleda človeka v skrajno tvegani situaciji, je občečloveški. Zato ga je Schopenhauer uporabil za razlago občutka vzvišenosti. Takole pravi Schopenhauer: »Če nas predmeti s svojo pomembno obliko mikajo, da jih opazujemo, in imajo nekaj v sebi, kar je sovražno človeški eksistenci, če s svojo premočjo, ki vzbuja odpor, ogrožajo eksistenco človeka ali mu s svojo neizmerno veličino vsiljujejo občutek, da je nič, so pa ti predmeti od opazovalca tako daleč, da se mu z njimi ni treba spoprijemati, tedaj se vzbuja v opazovalcu občutek vzvišenosti, (občutek, da ima pred seboj veličasten predmet). Kdor ni planinec (plezalec), potemtakem ob veličastnih

gozd, preko Javornika in na Nanos pa pripominja:

»Na strani 213 (drugi odstavek) piše »Vodnik« da ima vas Podkraj parno žago (isto je pisalo tudi v prvi izdaji). To pa ni res. Nekoč je tam res stala, vendar so jo opustili (je pogorela) že zdavnaj pred zadnjo vojno. Danes niti njenih temeljev ni več, o tem, da je res bila, pa priča med drugim tudi hiša, pri kateri se pravi »pri Žagarju«. Pač pa še zmerom obratuje parna žaga na bližnjem Colu. Pred vojno sta tam delali kar dve precej veliki, po vojni pa še ena in zraven nje tovarna parketov, ki je pred leti do tal pogorela, tako da zdaj tudi ta žaga počasi umira. Prav čudim se, kako da niso na to že prej opozorili transverzanci, ki so se verjetno zaman ozirali po vasi za žago. Na isti strani (prvi odstavek) omenja »Vodnik« tudi »mogočni italijanski bunker«. Morda bi kazalo v eventualni tretji izdaji, če bo kdaj izšla, omeniti, da je tu zgrajen na dolžini nekaj kilometrov cel sistem mogočnih železobetonskih utrd, ki so večinoma skrite pod zemljo, povezane med seboj s kilometri rovov. To pa je le majhen del mogočnega vojaškega utrbenega sistema, ki so ga Italijani gradili celo desetletje pred začetkom druge svetovne vojne. Začenja se nekje med Ilirsko Bistrico in Reko in, kolikor mi je znano, končuje v Baški grapi. Tu so Italijani vgradili tisoče ton jekla in betona, da bi utrdili mejo proti Jugoslaviji. Vse to pa jim ni služilo za en sam strel.«

Prosimo tudi planince in planinke, da sodelujejo s podobnimi pripombami in opozorili na pomanjkljivosti, ki jih opazijo na svojih poteh.

Prav tako vabimo planince, da v našem glasilu poročajo o tehničnih pomanjkljivostih planinskih poti, o zapuščenih in zaraščenih markacijah, uničenih kažipotih in varovalnih napravah. Neoskrbovana pota ne bi smela biti v seznamu zavarovanih poti.

RAZGLED PO SVETU

JUNGFRAUJOCH V BERNU — to se čudno sliši, moderne metode muzeologije pa to omogočajo s primernimi razstavami. Tako je bernski planinski muzej od februarja do maja 1965 priredil razstavo iz gradiva, ki je sicer razstavljeno zadnja leta na Jungfrauochu in omogoča obiskovalcu ponazoriti raziskovalno in znanstveno delo najvišje ležečega raziskovalnega inštituta v Evropi. Institut je ustanovila l. 1930 Švica kot mednarodno ustanovo. Omogoča astrofizikalne raziskave zaradi izredne jasnine in čisto izredno »tenkega« zraka. Institut ima vse najmodernejše priprave. Zadnja leta je raziskoval vpliv višine na človeka in njegovo prilagajanje na pomanjkanje kisika. Po vojni je pritegnil fizike, ki so preiskovali kozmično žarčenje in njegove elementarne delce. Danes je tu največ astronomov, ki tu s spektrografi in teleskopi registrirajo sončni in zvezdni sij in s pomočjo tega sklepajo na sestav ozvezdij. Na razstavi je bil tudi velik profil ledenika Aletscha, ob katerem so prikazovali delo švicarskih glaciologov, njihove seizmične globinske meritve, nove radijske metode in določanju starosti ledu in predmetov v njem (o tem smo že poročali natančneje).

Prirodoslovni muzej v Bernu je prispeval amaro s floro in favno na ledu in snegu, predvsem z »ledeniško bolho«. Razstavo so

oblikah gorskega sveta doživlja njihovo vzvišenost, stoji pa pred njimi kot opazovalec življenjsko nevarnih kolosov, s katerimi pa se mu ni treba od blizu spogledati, je torej neudeležen gledalec vsega, kar je človek doslej doprinesel v svojem odnosu do gora, se torej z nami planinci (plezalci) ne more identificirati prav zaradi občutka, da gre pri naši dejavnosti za protiekstenzično tveganje. Ne more razumeti, da se kdo take dejavnosti sploh loti.

Vprašanje, zakaj pa se taki ljudje vendarle dobe, je torej povsem razumljivo, saj planinec vzvišene arhitekture gora ne gleda, ampak se vanjo podaja in se s tem upira občečloveškemu ravnanju, saj se nevarnosti ne ogiblje, marveč se ji takorekoč predaja.

Na to vprašanje bomo torej odgovorili zadovoljivo le v primeru, če se nam posreči najti v planinstvu občečloveško vrednoto, ki odrine pomembni minus tveganja med nebitveno.

Odgovor je relativno lahak, če je okviren in splošen, težji pa, če gremo v potankosti. Gre za dvoje vrst planinstva: za tisto, ki ga goje mladi ljudje, in tisto, ki osvaja starejše. Planinstvo po motivih ni enotno gibanje, zunanja oblika pa je v principu enaka. Vprašanje se torej glasi, zakaj se mladi kljub tveganju oprimejo gorništvu in zakaj se zreli ljudje, za katere je značilno, da razumno gledajo na bivanje, temu ne odpovedujejo.

Greitbauer odgovarja na ti dve vprašanji v kratkem takole: Tudi mlad človek je sprva na pram goram »outsider«, tudi on vidi v gorah in v gorništvu nekaj, kar je eksistenci sovražno. Zakaj in kako odrine ta občutek in ga premaga, nam pojasnjuje mladinska psihologija. Mladostna življenjska doba pozna izredno močan nagib, da uresniči družbeno osebnost, da uveljavi mladinsko osebnost, ki ni popolna, ki živi nesamostojno, nepopolno življenje učenca, vajenca, ki ga nihče ne razume, ki ni samostojen. To pa je tisti prisilni jopič, ki je najbolj nepoti doraščajočemu mlademu človeku. Mladinec je ves zagnan v to, kako priti iz te dušče

dopolnjevali grafikoni in risbe, omogočeno je bilo avtomatsko predavanje v nemškem, francoskem, italijanskem in angleškem jeziku. Obiskovalec je samo pritisnil na gumb in že si je postregel s predavanjem v zaželenem jeziku. V desetih minutah ga je industrializirana človeška govorica na kratko poučila o življenju in delu znanstvenikov na Jungfraujoču.

ROSSKUPPE v Gesäuse ni ravno lahka stvar. Njena severna stena obenem s severno steno Dachla je še vedno resen preizkus plezalskih sposobnosti in vzdržuje oceno VI. In vendar je že od l. 1954 zabeležen tudi ženski vzpon. Preplezali sta jo Štajerki Grete Stögmüller in Adi Pinzengruber. Šestica, ki ji še vedno gre vse spoštovanje, je tudi v jugovzhodni steni Schlüsselkarsspitze v Wettersteinu. Tudi to je že ponovila ženska in sicer s Hermannom Buhlom l. avg. 1943, zdaj poročena Eberharter, tedaj Herta Maier. Druga ženska, ki je zmogla to smer, je Ailly Dejaco v družbi z E. Strengom.

PIK LITVA je od 23. avgusta 1964 v jugozahodnem Pamiru. Vrh je visok 6080 m, leži v verigi Sahdarin, prvi so nanj prišli litavski alpinisti pod vodstvom Romasa Auganasa. Pri vzponu na ta vrh so mimogrede zlezli še na koti 5800 m in 5630 m.

MORNARJI-PLANINCI imajo v Leningradu svoj planinski klub od l. 1963. Hudomušni komentatorji pravijo, da je v mornarskem poklicu marsikakšen rekvizit, ki bi prišel prav alpinistom (in zgodovina alpinizma ve povedati o samohodcu, ki si je z nekakim sidrom pomagal čez previse s tem, da ga je z vrvjo metal navzgor — kakor vlomilec na balkon!). Spričo vedno večje tehnizacije alpinizma te šale na račun mornarjev — plezalcev niso od muh.

SAHARSKI DOLOMITI, tako imenujejo gorovje Hoggar v srcu Sahare. Odkrili so ga Francozi, zadnja leta pa zahajajo sem Italijani. O Monzinovi ekspediciji v Saharo smo že poročali. V l. 1965 je bil v Hoggarju znani Mario Fantin s svojo družino.

KAP CORNWALL nudi angleškim alpinistom skromne možnosti za alpinistično šolo na domačih tleh. Vstop v te šolske smeri je obplimi pod vodo, tako da je treba računati s tem pri sestopu. Angleški plezalci plezajo tu z arhaičnimi pripomočki, modernih sploh ne uporabljajo. V grofiji Dorset je prav tako za plezanje nekaj primernih pečin, ki pa jih zaradi krednega sestava ne priporočajo mladim angleškim alpinistom.

VITEZA GORA imenuje alpinistična zgodovina Paula Preussa zato, ker je čislal samo prosto plezanje in z njim dosegel marsikaj, kar bi danes marsikdo z vsem tehničnim materialom težko. Takega viteza pa imajo tudi Italijani. Doma je iz Trenta, star je 55 let in je oskrbnik koč Brente in gorski vodnik Bruno Detassis, v tej rubriki že večkrat imenovan. Torej plezalec iz tridesetih let tega stoletja, ki pomenijo tudi za naš alpinizem pravi razcvet.

Skupina Brenta, gledana od koderkoli, s Paganelle ali s prelazov nad Madonna di Campiglio, je gotovo med najlepšimi darili, ki jih nudijo Dolomiti. Tisti, ki radi primerjajo, vzporejajo Campanile Basso Louvreu, Cimo Brenta Alta Notre dame, Crozzon di Brenta Tour d'Eiffel. Primera je slaba, ima pa dober namen. Rada bi povedala, da te pogled na te vrhove v Brenti prevzame za zmeraj. V Brenta Alta, v njeni severovzhodni steni, je pred 30 leti zarisal svojo smer Detassis. Z njo in z drugimi je prital v VI. stopnji do kraja, kar človek lahko stori s prostim plezanjem. Njegov plezalski dnevnik obsega 260

ožine in se osvoboditi atmosfere, ki mu jo vsiljujeta šola in drugi činitelji. Doraščajoči mladinec pa tudi ve, da je ta prisilni jopič nujen, da spada v utrjene družbene navade. Zato poskuša v svojem hrepenenju po uveljavljanju svoje osebnosti priti do drugega »eksistenčnega stavka«, do novega miljeja, ker v onem nič ne velja. Gre torej za ideal osebne veljave.

Ta ideal je v gorah dosegljiv in to še kako! Lik gornika je posebljenje poguma, moči, energije, vreden občudovanja, torej veljaven. Ko se doraščajoči mladinec zanj odloči, v sebi doživi mladostni strah pred »protieksistenčnostjo« gorskih velikanih, saj je ta strah edino, kar mu je napoti, da zleze v dejavno »kožo« gornika. Mladinec strah premagaja, da bi njegovo bičanje na svetu dobilo svojo veljavo. Premagajoč strah se na novo oblikuje in dobiva obenem s tem oblikovanjem navado, pridobiva izurjenost, tehniko, strahu je vedno manj, doživlja gora pa vedno več, raste vzvišeni občutek, da je močan, zmogljiv, da se z lahkim srcem spoprijema z gorami, ki drugim pomenijo grozo: vedno raje ima strme plati z drobnimi oprimki, brez teže se počuti na zračnem razu, strmi stebri so mu le vzvišena pot v neskončne daljave sveta, v katerih se sprošča in odrešuje toge vsakdanjosti in njenih dolžnosti.

V tem pa je tudi že odgovor, zakaj zrel človek ostaja pri planinstvu: Postalno mu je potreba, doživlja gora mu ni več tveganje. Zdi se, da je goram kos, gore mu dajejo, po čemer hrepene ljudje: doživlja skrivnosti, dogodivščino, izpolnitev hrepenenja, sprostitve. Samo tako je možno razumeti, da mu je gorski svet domač, dopolnitev in pribežališče pred naglico, hruščem in truščem modernega življenja. Tišina gora mu pomeni več kot poslovnost življenja; gora mu daje priložnost notranje svobode človeškega bitja. Narava ima svojo govorico, govorico simbola, ki govori o višjem, boljšem življenju.

Planinci poskušamo to govorico približati krogu vseh, ki imajo rajši naravo in naravno življenje kot mesto. Razumel jo bo, kdor vidi v teh simbolih težnjo po prirodnem človeku in so-

prvenstvenih vzponov (z variantami in zimskimi vzponi vred). Samo v Brenti jih je 40. Najlepši sta že omenjena v severovzhodni steni in v Crozzon di Brenta, izredno elegantni in obenem težki. Detassis je ostal svojemu načelu zvest tudi še tedaj, ko so Raffaele Carlesso, Riccardo Cassin, Emilio Comici in Gino Soldà že posegali po umetelnih pripomočkih, da so izsilili prehode v svojih najbolj znanih smereh. Ko je v Torre Gilberti soplezalec iz nahrbtnika potegnil stremena, je Detassis izjavil, da raje sestopi, kot pa da bi uspel s tako ropotijo. Nikdar ni uporabil stremena, najtežja mesta pa je izplezal — bos. V 30 letih so njegovo smer v Brenta Alta komaj dvanaajstkrat ponovili. Zdaj je v njej kak ducat klinov. Visoka je 500 m, ocenjena s VI. Doslej te ocene še nobeden ni nižal.

GRAND CAPUCIN ima od 23. februarja 1965 zabeležen tudi v južni steni prvi zimski vzpon. Opravila sta ga Italijana Ribaldone in Marchiaro. V steni sta bila 55 ur. Prav isti čas sta Jenny in Wagner izvršila prvi zimski vzpon preko severne stene Mt. Blanc de Cheillon. Vzela sta desno smer in izstopila 150 m pod vrhom iz stene.

ACONCAGUA (7035 m) v zadnjih letih ni v prvem planu andinizma, čeprav je interesanten cilj posebno vzhodna stena. L. 1964 so tu čez prišli domačini iz Cluba Centro Andino Buenos Aires. Januarja 1965 pa se je v Aconcagui pripetila nesreča. Nemca Raab in Breinbauer sta hotela izsiliti novo težjo smer. Zajelo ju je neurje. V steni so bili tudi Mexicanci, ki so zaradi neurja takoj obrnili in pri sestopanju naleteli na oba slabo opremljena Nemca. José Luiz Gonzalez je dal Nemcema vso opremo, Peter de la Mora pa je ostal z njima in vsi trije so kljub slabemu vremenu poskušali priti na vrh. Prišli so do bivaka »Independencia«. Vihar je odnesel

streho. Namesto da bi se umaknili vsaj od tu, so prenočili. Zjutraj je bil Peter de la Mora mrtev, kmalu nato je umrl 27-letni Raab. Breinbauer je tedaj skušal sestopiti na Plaza de la Mulas. 100 m pred tem zavetiščem je onemogel obležal. Za las je ušel smrti.

FUDŽIJAMA (Fujiyama) alpinistično ne pomeni kaj prida, kot najvišja gora vzhajajočega sonca pa bi bila in gotovo je za marsikoga tujca upoštevanja vreden cilj. W. K. Rieben, ameriški alpinist iz Everetta v državi Washington, si ga je privoščil poleti 1963. 5. julija popoldne ga je letalo poneslo iz Honolulu na Japonsko in še pred večerom je zagledal ta visoki simbol Japonske. Japonska stewardesa mu je pri odhodu izročila drobno knjižico z naslovom: Parlez-vous Japanese? Japonskega se Rieben kljub tej ljubeznivosti ni naučil, na Fudžijami pa je bil že naslednji dan. S knjižico se je pretotkel skozi Tokio (9 312 000 prebivalcev), zanemarljivo vse turistične atrakcije, celo gešje v Ginzi, svetovno znanem japonskem Montmartreu. Za seboj je imel miren dopust na Havajih, zato ga je dveurna vožnja skozi Tokio izmučila in je toliko bolj zahrepenel po gori. S tremi japonskimi besedami, ki si jih je zapomnil, ne bi prišel nikamor, če se ga ne bi zaradi cepina in nahrbtnika usmili nek trgovec, ki je bil prav tako namenjen proti Fudžijami. Cilj dneva je bilo jezero Kavaguči. Prenaseljenost Japonske dokazuje vsak vlak, Rieben je za las ušel zadušitvi, tako pravi. Kljub temu je okoli polnoči prišel v Fuji-View Hotel, podeželsko starojaponsko gostišče. Zjutraj je videl, da ima Fudžijamo pred nosom. Fudžijama je nacionalna svetinja, japonska Mekka, na vrhu je oltar. Japonci goro danes imenujejo samo Fudži. 3778 m visoki vulkan ima 160 km obsegajočo podnožje. Poleg vulkana Cotopaxi v Equadoru je Fudži najlepši vulkan na zemlji. Ime si Japonci razlagajo

žitju. Kdor imenuje to odljudnost, idealizem, norost, fanatizem ali celo blaznost, razodeva morda strah tistih, ki so jim vzvišena čustva tuja, ki jim svoboda človeka nič ne velja.

SPLOŠNA PODHLADITEV, HIPOTERMIJA je bila v zadnjih letih zabeležena nekajkrat kot vzrok smrti v Alpah. Primere so raziskovali škotski alpinisti zdravniki in izdali brošuro o svojih ugotovitvah. Znani Pierre Vittoz, ki kot alpinist že nekaj let ne nastopa, je njihove zaključke na kratko povzel: Nevarnost ni samo v tem, da so ogroženi alpinisti izpostavljeni mrazu in vetru, marveč tudi neznanju tovarišev in reševalcev, ki ogroženim ne znajo pomagati. Najhuje je to, ker se ponavadi zgrnejo na kup utrujenost, mraz in strah. Ogroženi bi morali za vsako ceno hraniti energijo, ne pa za vsako ceno nekam priti. Tako se ponavadi izčrpajo do kraja in take mraz ubija brez odpora. Ni lahko spoznati znamenja in simptome podhladitve. Simptomi so naslednji: a) Čudno obnašanje, skoraj zmedeno, često ogroženi toži, da ga zebe in da je utrujen; b) Motnje v vidu, včasih slepota. Če pride do vidnih motenj, je primer že zelo resen; c) Nerazločno govorjenje. Marsikateri ponesrečenec govori vse do zlo- ma; e) Nenaden pojav drgetanja; f) Nenaden pojav energije, fizičen odpor zoper pomoč, hude besede; g) Padanje.

Vsi simptomi se ne pojavljajo vselej. Znani so še drugi: Izredna bledica, evforija, krči, redko omedlevica.

Center telesa normalno ohranja temperaturo 37° C, nižja temperatura kože, maščobe, mišic, nog, rok, ušes in nosu ni važna. Življenjskega pomena je torej, da se ohrani temperatura centra, to je trupa in možganov. Če ta pade, pride takoj do duševnih sprememb, koordinacije mišičja ni več, ustavi se dihalni mehanizem, nastopi srčna kriza in — smrt. Da bi ohranilo temperaturo centra, telo samo reagira s tem, da zmanjšuje pritok krvi v eksponirane okon-

na vse mogoče načine. Do 14. st. je bil aktiven vulkan, po l. 1707 miruje. Zabeleženih je 18 erupcij, najhujše so bile l. 800, 864 in 1707. L. 1707 je bil kraj Edo, 65 km od Tokia, pokrit s 15 cm debelim pokrivalom pepela. Severno od Fudžijame je več jezer. Nekako na pol vzpetine obkroža goro steza, ki jo imenujejo Očudo. Pristopna je z vseh strani, vendar je uhojenih najbolj pet pristopov. Vsi so razdeljeni na pet etap. Najlepši sta poti Yošida in Funatsu. Gotemba je najboljša za sestop. Sedaj grade avtomobilsko cesto od jezera Kavaguči do pete etape. Bo 27 km dolga. Rieben je šel dopoldne iz Kavagučija, opoldne je bil že na gozdni meji, za vsako etapo je rabil po eno uro. Srečal je 50 Japoncev, eksotično oblečenih, v rokah pa so imeli dolge palice, kakršno je imel de Saussure za na Mt. Blanc. Ko je sonce zahajalo, je bil v sedmi etapi. Nepopisno lep je bil večer. Pod seboj je imel narodni park Fuji-Hakone-Izu z jezeri Yamamaka, Kavaguči, Soji in Matosu. V luninem svitu je razločil obalo v daljavi 50 km.

V koči na sedmi etapi je našel vsega 12 Japoncev pri čaju, nekdo je igral na »banjo«, kar pa ni bilo podobno muziki, le nekaj ropot je bil. Knjižica Parlez-vous Japanese? mu je pomagala do špagetov in do čaja tudi na višini 2750 m. Neka dama, ki je znala par angleških besed, ga je učila jesti špagete s paličicami. Vsi so bili prijazni z njim. Vzpon na Fuji ni nič kaj posebnega, lahak pa ni, sama lava. Ob treh zjutraj je naslednji dan vstal, ob 6,30 je stal na robu žrela, veter pa tak, kot huragan, ki ga je doživel v Ameriki l. 1938. Mnogi so obrnili, Rieben pa je zdržal, saj je naredil 20 000 km, da bi doživel vrh Fudžijame. Od roba žrela do vrha je bila kar zahtevna pot, posebej zaradi vetra, ki ga je hotel pomesti. Na vrhu je prišel v stik z religijo Šinto, ki ima tu nekaj oltar. Ko se je še isti dan spustil v dolino, je sklenil deset

dni posvetiti spoznavanju spomenikov starodavne japonske kulture.

V Ameriko mu je nek Japonec iz Kyota, japonske kulturne prestolnice, poslal fotografijo s podpisom »Yamaotoko«. To pomeni: »Eden od pravih ljubiteljev gora«. Ta vzdevke si je pridobil s tem, da je občudoval sončni zahod in vzhod. Ponavadi, je pisal Japonec, ostane vsak le pri enem, zahodu ali vzhodu. Jamaotoko — resnični ljubitelj gora, pojem, ki danes v resnici objema ves svet!

ZMAJEVE GORE (Drakensberge) so na afriškem reliefu, ki v primeri z azijskim ni ravno bogat, dokaj vidne. To je 800 km dolga gorska veriga, ki se vleče od severa proti jugu v Južno afriški republiko. V Capetownu deluje planinski klub, ki Zmajeve gore tujcem priporoča za obisk, prav tako v Durbanu, ki leži severno, šest dni vožnje z avtobusom od Capetowna. Bernski alpinist F. Baumgartner je na svoji poti po Afriki od Capetowna do Kaira sklenil, da se sam poda na neznano pot. Iz Durbana se je z železnico peljal v Winterton, izhodiščno postajo za Natalske Zmajeve gore. Tu ga je »vzel na krov« hotel-ski jeep in ga popeljal v osrčje gora do hotela, ki mu ni bilo kaj reči. Pokrajina od Wintertona do hotela — 50 km dalje — ga je spominjala na predalpsko gričevje in hribovje, le afriške s slamo krite kočice so mu ta vtis razblinjale. V hotelu je spoznal dva Nemca, očeta in sina, ki sta se pravkar vrnila s Katedralskega vrha (Cathedral-Peak). Zaradi mnogih kač da mu odsvetujeta samotno pot, čeprav je na razpolago razmeroma dobra karta in pot ni težka. Hotelso vodstvo ne pristane na turo brez vodnika — domačina. In tako se je Baumgartner kot tat splazil iz hotela, opremljen s palico, baterijo, fotoaparatom in pepsi — cola, obut v lahke solne. Hotel je doživeti vrh sam, kljub kačam in celo kljub Bušmanom, če še straše tod okoli.

čine. Zato je popolnoma napak, če pri podhladitvi skušamo kar najhitreje ogreti površino. Če ugotovimo podhladitev, je najvažnejše, da preprečimo vsak odvišen napor, tudi hoja navzdol je odveč. Treba se je ustaviti in pacienta oskrbeti. Kako?

Drgnenje kože je odveč. Nič ne koristi alkohol. Vse, kar bi poganjalo kri na periferijo, lahko povzroči smrt. Na periferiji se kri ohladi, ohlajena pride v srce, to pa pomeni konec. Tudi pri utopljenicah je tako. Velja torej: Neposredna pomoč je samo v tem, da telo izoliramo tako, da ne bo več izgubljalo toplote. Metode zavise od okoliščin in od opreme. Kaj se lahko naredi:

- a) spraviti pacienta v spalno vrečo ali ga vsaj obložiti z njimi;
- b) v isto spalno vrečo naj zleze zdrav človek, da pacientu oddaja telesno toploto. Če ne more v vrečo, naj se vleže zraven nje;
- c) oba, bolnega in zdravega, zaviti v polivinil, da bi bila izolacija od zemlje popolna;
- d) zavarovati oba pred vetrom, postaviti takoj šotor, če ga ima skupina s seboj;
- e) če pacient lahko je, mu dati sladkor v glukozo ali kondenziranem mleku;
- f) če dihanje preneha, dajati umetno dihanje usta na usta toliko časa, dokler pacient spet ne zaduha ali dokler ne pride zdravnik;
- g) takoj teči po pomoč, najbolje po letalsko;
- h) pripraviti toplo pijačo za pacienta in za druge;
- i) če se pacientu stanje izboljša, ga je treba še vedno obravnavati kot težji primer. Na vsak način ga je treba oskrbovati še naprej kot bolnika za transport.

Za transport je treba vzeti vso izolacijo, ki smo jo ogroženemu dali na mestu, zavarovati je treba še obraz in usta, vendar tako, da ne oviramo pacientu dihanja. Provizoričen transport je upravičen le, če bi bilo treba na reševalce dolgo čakati, a to le v primeru, če so okoliščine ugodne (dan, vreme, bližina bolnišnice).

Najtežja ovira je bil potok, ki ga je moral prebroditi, in krdela pavijanov, ki so se obregali vanj, po osmi uri pa sonce, ki mu je ožemalo telo vse do vrha, vmes še strma plat, ki jo je zmogel brez večjih naprezanj. V petih urah je bil na 3004 m visoki gori, 1500 m nad hotelom, ki ga je edini spominjal na Evropo. Proti zapadu je zagledal deželo Basuto in cel zid 300 m visokih sten, še ne preplezanih, vse naokoli prvobiten svet. Sestopil je po drugi poti, zanašajoč se na karto. Orientacija je bila težka, malo je mislil na kače, k sreči pa je videl le posušen lev, dovolj, da se mu je poslej še bolj mudilo v varno zavetje hotela, kjer so ga pričakali redki gostje v ležalnikih. Torej — tudi Zmajeve gore so cilj, čeprav bolj »turističnega« značaja.

NEPALSKA HIMALAJA bo za ekspedicije baje za več let zaprta. Nepalska vlada prepovedi nič ne utemeljuje, vendar je vzrok najverjetneje v tem, ker se člani ekspedicij ne drže pogodb, zaidejo na nedovoljene vrhove, ne drže se predpisov glede poročil, foto idr., prehajajo tudi čez mejo v Tibet. Morda je zraven tudi nekaj mistike, saj je religija domačinov močno povezana z mitičnimi osebnostmi, ki jih predstavljajo gore.

KILIMANDŽARO pomeni v jeziku kisvaheli »gora hudega duha, hudičeva gora«. Okoli novega leta 1965 je 50 italijanskih alpinistov stopilo na to goro, kar seveda ni bilo vseh tistim zapadnim ideologom planinstva, ki vztrajajo pri tem, da je resnično planinstvo vezano na manjše družbe in naveze, prepojene z istimi nagnjenji in pristranim tovarištvom. 50 alpinistov skupaj na belem hermelinu Kilimandžare, to pa je že cela vojska, ki terja tudi vojaško komando. To so novi pojavi, ki jih je prinesla široka fronta napredka. Sem spadajo razne izboljšave tehničnih pripomočkov za alpiniste in smučarje prav tako kot

masovnost vzponov. Na vrnitev starega duha v planinstvo se nikar ne zanašajmo. Kilimandžaro žal ne more biti več hudičeva gora, vsaj ne zmerom in vedno več bo takih, ki se hudiča ne bodo bali.

THAMSERKU (6538 m), himalajski vrh, je »mimogrede« obiskal E. Hillary, ko je obiskal lani Tensinga in prinesel s seboj precejšnjo darila za dolino šerp. 15. okt. so postavili bazo v višini 4800 m. Med I. in II. taborom so napeli 600 m vrvi, med II. in III. še 200 m, 10 m visok previs pa so premagali z vsemi tehničnimi sredstvi. Tabor IV. so postavili v višini 6200 m.

Istočasno se je mudil v Darjeelingu in Kathmanduju Raymond Lambert, trinajst let po poskusu na Everestu. Seveda ni pozabil obiskati Tensinga in njegovega šolskega centra.

NA SPITZBERGE so šli 1. 1964 tudi alpinisti iz Vzhodne Nemčije, 18 po številu, med njimi glaciologi, geodeti, geofiziki, meteorologi, hidrologi in geografi. Bazo so imeli severozapadno od jezika ledenika Petersen, jugovzhodno od Ny-Alesunda, ki ga poznamo tudi iz poročil naše zgolj alpinistične ekspedicije na to zanimivo arktično otočje. Vzhodni Nemci so opravili nekaj kartografskega dela, obnem pa splezali na več vrhov, visokih od 700 do 1300 m (Haavimb, Geelmuyden, Dronningfjellet, Holta — fjellet idr.). V območju Treh kron so prišli na Noro (1228 m) in Dano (1186 m) s popolno fotogrametrično opremo. Lorenz in Voigt sta zlezla na Pretender (1251 metrov) po grebenu, ki sta ga ocenila s V. Precizirali so v Ny-Alesundu in se ukvarjali z glaciologijo. Istočasno so bili tu tudi Francozi, ki so pod vodstvom prof. Corbella proučevali ledenik Loven. Na Spitsbergih so bili od junija do avgusta 1964 tudi Avstrijci, člani akademске sekcije dunajskega ÖAV. Bili so na 54 vrhovih, 37 deviških. V bazi so ves

Ce je pri roki planinska koča, je najbolje spraviti pacienta v kopel s toploto do 45° C. Če nimamo termometra, merimo toploto vode s komolcem (kar zdrži komolec). Ko pacient zadiba, ga denimo v sobo s temperaturo 20—22° C. Vse drugo naj počaka zdravnik. Podhladitev težko prizadene človeka, zato je treba vse storiti, da do nje ne pride. Vodja ture mora imeti oči na ljudeh. Na mraz se je treba navaditi psihično, fizično ne gre, posebno danes, ko so mladi ljudje že precej navajeni na »air condition«. Znebiti se morajo pretirane strahu pred mrazom in neurjem. Na ture naj skupine vzamejo tudi vso najnujnejšo opremo za obvarovanje pred podhladitvijo: spalno vrečo, nepremočljivo platno, rezervno obleko, glukozo, biskvite, sir, juho, gorilnik, posodo. Predvsem pa mora imeti vodja znanje, izkušnje in čut odgovornosti.

VARIANAG se imenuje švicarska družba, ki že leta raziskuje metode iskanja z magnetom v plazovih. H. P. Kummer je ime strokovnjaku, ki pri tej družbi nekaj pomeni. Nedavno je glede vseh teh metod izjavil: Smučarji in alpinisti naj si zapomnijo, da plaz največkrat pomeni smrt. Plaz človeka ne pokoplje vselej živega, precejšen procent ponesrečenih se zaduši ali ubije medtem, ko jih plaz jemlje. Tudi če ostanejo živi, še ni rečeno, da bodo rešeni, kljub vsem doslej znanim metodam, sondam, psom, magnetu, lopatam. To pa seveda ne pomeni, da ne bomo še naprej raziskovali novih sredstev, s katerimi bomo hitreje odkrivali ponesrečene v plaz in jih tako z večjo gotovostjo rešili pred smrtjo zaradi zadušitve ali mraza. Firma Varian je izdelala pred leti magnetometer in ga serijsko več let proizvajala za ZDA. Uporablja ga ves svet pri znanstvenem raziskovanju. Narejen je na principu magnetne jedrske resonance in zabeleži tudi najmanjša odklona v sicer homogenem zemeljskem magnetnem polju. Iskanje na plaz je torej možno, če ima alpinist smučar s seboj do 20 g težak magnet,

čas merili sevanje, v Magdalenskem fjordu pa proučevali favno, sproti pa so risali tudi tek grebenov med vrhovi. S seboj so imeli kratke smuči. V petih tednih so imeli le sedem dni lepih, sicer pa je snežilo ali pa je ležala gosta megla.

60 000 INSEKTOV so zbrali v višinah 5000 m v območju Khumbuja nemški entomologi dr. Dierl iz Münchena, dr. Remane iz Marburga, limnolog dr. Löffler iz Dunaja in zdravnik dr. Gazert iz Garinisch-Partenkirchena. Tovorili so posebno raziskovalno ekspedicijsko, ki je z letali iz Evrope odletela marca 1964 v Nepal. Dr. Löffler je prevzel nalogo, da primerja himalajska jezera z gorskimi jezeri v Afriki in Južni Ameriki v tropškem pasu. Obiskal je zato področje Tsola Tso in Bilre, kjer ležijo ledeniška jezera v višini 5300 do 5600 m. Raziskoval je tudi subnivalna jezera in jezera v gozdnem pasu. Februarja 1965 je priletel v Nepal še dr. Hellmich, ki raziskovanje vodi. Spremljal ga je dr. Funke, ki raziskuje etnologijo in etnografijo in medicinsko-higienske razmere. Te raziskovalne grupe bodo verjetno še v l. 1965 izdale himalajski zemljevid za področje Nangra La-Čo Oju in Makalu.

NORKEY TENSING se je, kakor pravimo, naredil. To po pravici, saj je prvi vzpon na Mt. Everest pomenil zaključek velike dobe, v kateri je šlo za pristop na tretji zemeljski tečaj. V tok himalastičnega razvoja je vrgel tudi svojo hčerko Nimo, ki se je l. 1959 udeležila mednarodne ženske ekspedicijske na Čo Oju. Pozimi l. 1965 je za nekaj dni prišla v St. Johann na Tirolskem. Pravi, da je 24-letna Nima tudi v anoraku razodevala eksotično milino, po morali in simpatični zadržanosti pa da je podobna svojemu očetu. Za Tirolsko spet reklama večjega stila.

NEMŠKA HIMALAJSKA USTANOVA je nastala l. 1936, torej v času Hitlerjevega vzpona in berlinske olimpiade. Ustanovili so jo »državni vodja športa« v. Tschammer und Osten in znana himalajca Paul Baucor in Fritz Bechtold. Statut ustanovi prisoja organizacijo ekspedicijsko v Himalajo in druga visoka gorovja, pospeševanje teh ekspedicijskih in zbiranje sredstev. Po vojni je ustanova delovala, vendar s skromnimi uspehi, zadnja leta je ostalo le še ime in je kot taka bila pripojena DAV. V njem deluje kot sekcija in ima v odboru tri glasove. Torej ni več samostojna ustanova, zadnjo besedo ima DAV.

MANASLU II naj bi bil nov sedemtisočak, doslej še neznan. Zato so si ga izbrali Holanci za cilj svoje himalajske ekspedicijske in mu oktobra 1964 stopili na teme. Vodil jih je publicist Jan Boon, o katerem smo že pisali. Nepalska vlada je Boonu dovolila Himlung Himal. Zaradi slabega vremena Holanci niso štartali. Ker je bilo okoli Manaslu II (7102 m) lepše vreme, so poskusili srečo in uspeli, nevihta pa je nad nje prišla od strani nepalske birokracije.

89 PODJETIJ je omogočilo vzhodnonemško odpravo v centralno Azijo, v Kavkaz, Pamir in Tien-Šan. Alpinisti so bili iz vzhodnega Berlina in iz Dresdena, patronat nad odpravo je prevzela »Berliner Zeitung«. Z avtomobilom Robur LO/2500 A so prevozili 14 000 km. Cilj je bil bolj ogledniški, »testiranje« opreme, filmanje in priprava za knjigo o tem potovanju.

KANADČANI so lani organizirali ekspedicijsko v Karakorum. Vodil jih je Fred Roots iz Ottawe, med člani pa je bil tudi kanadski Pakistanec Momin Khalifa iz Montreala. Preko Ravalpindija in Gilgita so prišli v Aliabad

ki ga magnetometer še lahko lokalizira. Čeprav je princip brezhiben, je bilo delo z magnetometrom zelo nerodno in dolgotrajno, aparat sam kompliciran, povezan s kablji itd. To je bil začetek (o tem smo pred leti v PV izčrpno poročali). Pozimi l. 1964/65 pa je firma preizkusila izboljšan aparat. Iskalna glava in elektronika sta med seboj povezani z 1,8 m dolgo lahko kovinsko palico, za pasom je pritrjena priprava za ravnanje z aparatom in z njo uravnava višine tona in glasnost, baterija pa se nosi v nahrbtniku, prav tako slušalka. Ves aparat se prenaša zložen v srednjevelikem oprtniku.

Iskalna glava je okrogla, njen radij je 3–5 m, to se pravi, neizurjen iskalec bo ugotovil anomalijo magnetnega polja na 3 m, izurjen na 5 m. Čim se anomalija zazna, je natančna lokalizacija ponesrečenca opravljena v sekundi. Tempo iskanja torej zavisi od tega, kako hitro se plaz prehodi in kako hitro se lokalizacija izvrši, torej od fizične moči in od izurjenosti iskalcev. Linija iskanja zavisi od debeline plazu (treba ga je izmeriti s sondo). Če je debel 2 m in je občutljivost iskalne glave 4 m (povprečna), mora biti plaz prehojen po vzporednih linijah, ki so po 7 m vsakebi. Če bo reševalec z magnetometrom hodil 3 km na uro, bo plaz 70 × 100 m preiskal v ca. 25 minutah.

Če bo plaz visok 3 m, se čas zviša na 35 minut, ker se morajo iskalne linije strniti na 5,5 m. Opremiti s temi aparati reševalne postaje ne bi bilo težko, imeli bi jih lahko tudi razni drugi centri. Vendar bi bilo napak, če bi te aparate razpečali in z njimi oddali nekake dovolilnice ali garancije, češ, zdaj pa ni več nobene nevarnosti. To metodo bo najprej preizkusila švicarska armada, nato gorske železnice, to pa zato, ker bo tu najlažje kontrolirati oddajo magnetov. Železnica bo verjetno vpeljala visoko pristojbino (5 sfr.).

Firma Varian bo s svojim delom nadaljevala. Problemi, ki so se do zdaj pojavili, terjajo skrbno preizkušanje in smiselno presojo tega novega inventarja gorske reševalne službe. Dotlej pa v celoti velja, kar je ponovno objavil IKAR in smo to objavili tudi v našem listu.

(2350 m), bazo pa so si uredili v dolini Husanabad Nullah (3650 m). Imeli so 50 nosačev za 1200 kg tovara. Hoteli so priti na Sange Marmur (6950 m). Postavili so pet taborov, prišli ponoči v višino 6300 m, od koder jih je nov sneg prisilil k umiku. Po desetih dnevih so dosegli višino 5800 na gori Batura Mustagh I (7785 m), naprej pa niso smeli, ker je gora na meji. Nato so sestopili v dočelo Hunza, kjer jih je sprejel emir in jih povabil, naj še pridejo.

Kanadski himalajci so to svojo prvo, po uspehih zelo skromno odpravo finansirali iz svojih žepov. To niso mačkine solze, saj je stala 75 000 DM.

NAJVIŠJA STENA NA SVETU je Rupal, to je tista stran Nanga Parbata (8125 m), ki jo je že l. 1963 ogledoval dr. Herrligkoffer s Kinshoferjem in Hallerjem. Pozimi l. 1964 je isti dr. Herrligkoffer skušal Rupalsko steno, visoko 4500 m, preplezati, pa so se morali umakniti zaradi preprirov z neizkušenim spremnim oficijem. L. 1965 gre dr. Herrligkoffer spet nad Rupal. Ekspediciji je dal ime po Kinskofferju, ki se je medtem v Alpah smrtno ponesrečil in smo o tem poročali. Stroški ekspedicije: 90 000 DM, vsak udeleženec mora prispevati 3000 DM. Ekspedicijo pošilja »Nemški institut za raziskovanje v inozemstvu«. Člani so veterani in novinci, med njimi tudi Sieglinde Ulbrich, ki se je udeležila l. 1962 ekspedicije Diamir in ekspedicije Rupal 1964 kot medicinska sestra, in Renate Seyfert, prva 24, druga 25 let. Seyfertova ima za seboj severovzhodni greben Doma, Monte Roso, Matterhorn, Mont Blanc, greben Zinal Rothorn — Rothorn, vzhodno steno Watzman-na (pač skromna plezalska »anamneza« za Rupal!). Tudi drugi udeleženci niso asi, razen enega, ta pa je avtor zimskega vzpona preko severne stene Eigerja Walter Altmberger, 31 let star. Herrligkofferja nadomešča 26-letni geolog Wilhelm Schloz. Vse kaže, da je dr. Herrligkoffer še vedno enfant terrible nemškega himalajzma.

BELALA-KAJA je kavkaški vrh, ki je na svetu podoben Matterhornu. O tem smo v tej rubriki že pisali l. 1963 pred našo kavkaško ekspedicijo. Belala-Kaja ima svoj Zmutt, Hörnli, Furggen, podobno severno in vzhodno steno kot Matterhorn. Podoben gre tako daleč, da moraš Matterhorn že kar dobro poznati, če ga na sliki nočeš zamenjavati s kavkaško lepoticco. 600 m visoka vzhodna stena, vsa v previsih, še čaka na prvo navezo.

EL CAPITAN v Yosemite ima slovito jugovzhodno steno, v kateri so se, kakor smo že večkrat poročali, učili ameriški plezalci svetovnega ranga. Konec oktobra 1964 so v desetdnevnem plezanju Yvon Chouinard, Tom Frost, Chuck Pratt in Royal Robbins izdelali v steni novo smer, in to v slabem vremenu. Nagajala sta jim dež in sneg, za snegom še voda kopnečega snega.

OBČNI ZBORI

PD LUCE. Občni zbor se je vršil šele dne 2. 7. t. l. ob navzočnosti 53 članov, predstavnika PD Ljubno in PZS. Do zakasnitve je prišlo zaradi neizdelane društvene bilance.

Sestavljena je bila kandidatna lista za novi upravni odbor, v katerem je večina novih in mlajših planincev. Dosedanji predsednik tov. Peter Jež, ki že vrsto let zelo uspešno vodi to društvo, je pristal na izvolitev v upravni odbor le pod pogojem, da drug prevzame predsedniško funkcijo. V preteklem letu je Koča na Loki v primerjavi s prejšnjim letom zelo dobro poslovala. Z iztržkom te kočje je društvo pokrilo izgubo iz prejšnjega leta, kljub obračunani amortizaciji pa imel še dobiček. Ta seveda ni bil visok in gre predvsem na račun minimalne plače oskrbnice in izredne požrtvovalnosti te društvene delavke. Okrepčevalnica Igla je lansko leto dosegla nekoliko slabši finančni rezultat od prejšnjega leta, vendar so pa dohodki okrepčevalnice le v celoti pokrili društvene funkcionalne izdatke. Dokler pa bo stal ta objekt ob tako prašni cesti, si ni obetati znatnejših uspehov. Mladinci so izvedli tri ali štiri skupinske pohode. Obiskali so vse vrhove Savinjskih Alp do Grintovca in obratno, ostali pa so bili zimski smučarski vzponi na Raduho. Pozimi imajo starejši kot mlajši planinci več časa, doživetja pa so vsakakor večja in lepša pozimi kot poleti. V svoj delovni načrt so postavili tudi poživitev mladinskega odseka. Na občnem zboru so razpravljali tudi o prispevku PVP, ki ga društvo težko plačuje glede na majhen promet svojih postojank. Društvo sodi, da bi bila lahko društva z majhnim prometom oproščena plačevanja tega prispevka. Društvo se resno ukvarja z mislijo, da bi razširilo kočjo na Loki. V ta namen se je že dogovorilo s tamkajšnjim lovskim društvom, da bodo to delo skupno izvršili in so si za to že zagotovili potreben les. Ker pa se je sedaj lovsko društvo odločilo, da bo samo zgradilo za svoje potrebe lastno kočjo neke na Vodolah, bo kočjo adaptiralo samo društvo. Skušalo bo najti potrebna sredstva tudi za povezavo cest Vodole—Bela peč.

PD LAŠKO. Društvo tarejo velike gospodarske težave. Upravlja Dom na Smohorju, ki pa je bil leta 1963 in 1964 pasiven. Poročilo se namreč nanaša na zadnji dve poslovni leti, ker društvo leta 1964 ni izvedlo občnega zbora. Leta 1963 je imel 1 748 042 din dohodkov in 1 862 000 din izdatkov, leta 1964 pa 2 297 107 din dohodkov in 2 443 774 din izdatkov. Izguba je znašala torej za leto 1963 114 tisoč 258 din in za leto 1964 146 687 din. Promet nasproti letu 1963 se je sicer povečal za 36%, vendar na to povišanje ni vplivalo večje število obiskovalcev in večji konsum, temveč v glavnem povišanje cen. Poleg Doma ima društvo tudi ekonomijo, ki je imela v letu 1963 137 935 din v letu 1964 pa 311 819 din

dohodka. Za lastno uporabo Dom pridela dovolj krompirja in vsa krma za zrejo prašičev. Društvo pa ima še razne druge finančne obveznosti, za katere v celoti nima kritja. Odplačuje obratni in investicijski kredit. Prejete dotacije je porabilo izključno za najnujnejše vzdrževanje doma. Za gradnjo ceste Rečica—Šmohor dolguje društvo 437.592 din. Velike težave je imelo društvo lansko leto s sanitarno inšpekcijo, ki je zahtevala na Domu vse mogoče in nemogoče preureditve in popravila, zaradi česar so bili kar trikrat kaznovani s kaznijo v skupnem znesku 70.000 din. Precejšen izdelek za društvo je tudi oskrbovanje doma z zdravno pitno vodo s pomočjo električne črpalke, kar ga velja letno okrog 300.000 din. Društvo je mnenja, da bo moralo postojanko izročiti v zakup ali zapreti, če mu ne bo uspelo zvišati promet na postojanki. Glede ceste Rečica—Šmohor pa bo z vsemi silami delalo na to, da jo prevzame GG Laško. V vseh svojih težavah je društvo seznanilo članstvo, PZS, občinsko skupščino Laško in SZDL Laško.

Društvo šteje 505 članov, 60 mladincev in 145 pionirjev in je po številu članstva najmočnejše društvo v občini. V lanskem letu je izgubilo iz svoje srede kar tri dolgoletne člane upravnega odbora in sicer tov. Franja Vilkarja, Žažeta in Antona Remsa. Spomin na nje so počastili z enominutnim molkom. Na Planinski Vestnik je naročenih 85 članov. Občni zbor je sklenil, da naj znaša članarina za leto 1965 350 din, za prihodnje leto pa naj se zviša na 500 din.

Delo mladinskega odseka je bilo še kar živahno. Udeležil se je turnega smuka iz Menine planine na Vransko po poti Savijske čete marca 1963, ki ga je organizirala mladinska komisija pri PZS, organiziral 6 dnevni smučarski tečaj za pionirje, na katerem je razdelil najboljše primerne nagrade in prehodni pokal, na ocenjevalnem pohodu na Kozjaku je zasedel 17. mesto pri 90 udeležencih, sodeloval na mladinskem posvetu v Zagorju, udeležil se je republiškega smuka preko Pohorja in Pohoda po poteh XIV. divizije, dalje posveta mladih planincev v Logarski dolini in drugih akcij. Mladinski odsek je tudi obnovil markacije na relaciji Tremarje—Šmohor, Šmohor—Kal—Mrzlica in Šmohor—Liboje. Svojega predstavnika je tudi poslal na zbor markacistov v Ljubljani. Mladinski odsek je dalje organiziral tudi nekaj izletov in sicer tridnevni izlet preko Komne, Triglavskih sedmerih jezerih in Prehodavcev v Trento ter vzpon na Triglav. Minulo zimo je odsek izvedel več smučarskih akcij, predvsem na Šmohorju, ponovno pa je tudi organiziral smučarski tečaj za pionirje-začetnike. Zasavsko planinsko pot je prehodilo v minulem letu 6 mladincev, dva pa sta še na poti. Občni zbor je sklenil, da naj se mandatna doba upravnega odbora podaljša na dve leti. Za društveno predsednico je zbor izvolil tov. Alenko Križnik.

PD POSTOJNA. Rotacija UO na predzadnjem društvenem občnem zboru ni bila povsem posrečena. Tudi obširni sestav UO se ni izkazal. Tudi niso zaživel vsi na novo formirani odseki in komisije. Delo v mladinskem odseku ni steklo, čeprav so bili za to določeni kar štirje člani UO. Na pobudo nekaterih delavoljnih mladincev je bil ustanovljen

koordinacijski odbor mladinskih odsekov PD Primorske, ki je v aprilu organiziral prvi tečaj za mladinske vodnike Primorske na Nanosu. Tečaja se je udeležilo 21 mladincev. Mladinski odsek je prirejal izlete v bližnjo in daljno okolico, posebej pa se je pri tem odlikovala planinska skupina na Gozdarski srednji šoli, ki je stalno organizirala izlete ob polni udeležbi. Nerodno je bilo le to, da je bilo obveščanje ostalih mladinskih aktivov in šol zelo slabo. Skupaj se je izletov udeležilo 170 članov. Sodelovali so tudi pri Pohodu ob žici okupirane Ljubljane, štafeti mladosti in kurjenju kresov. Dva mladince sta na tečaju na Razor planini opravila izpit za mladinska vodnika. V mesecu novembru so organizirali na Nanosu tekmovanje v orientacijski hoji za Vojkov pokal. Pri skupni udeležbi 90 mladincev iz 12 PD je mladinski odsek tega društva zasedel II. mesto, kar je pri tako močni konkurenci zares lep uspeh. Društvo želi, da bi se to tekmovanje spreminilo v tradicionalen manifestativen planinski tabor primorske mladine. Udeležili so se tudi spominskega pohoda na Vel. planini. Član mladinskega odseka je tudi član komisije za društveno dejavnost pri Občinskem komitetu ZMS. Do boljše povezave je prišlo tudi z novo ustanovljeno Občinsko zvezo tabornikov in Odredom kraških viharikov. Člani mladinskega odseka so sodelovali na njihovem vodniškem tečaju na Nanosu kot instruktorji. Odsek za varstvo narave je organiziral dva tečaja za gorske stražarje. Poleg planincev so se tečaja udeležili tudi taborniki. Na teh tečajih je uspešno opravilo preizkušnjo 99 udeležencev. Med tečajniki je bilo tudi precej dijakov GSS Postojna. Da bi čimbolj spoznali planinsko floro, so mladi gorski stražarji v prostem času prirejali obhode in izlete na bližnje in daljne kraje naših planin. Alpinistični odsek ima samo 5 registriranih članov in 2 pripravnika, ki so skupaj izvedli 17 letnih in 2 zimski turi. Zelo malo je bilo opravljenega na področju markiranja potov.

V okviru društva deluje tudi smučarska sekcija, ki je v poznem jesenskem času delala na urejanju in čiščenju smučarske proge nad Postojno in pri tem opravila 200 prostovoljnih delovnih ur. V šolskih počitnicah se je 36 pionirjev in pionirk udeležilo smučarskega tečaja v Postojni. Občinskega prvenstva v Črnem vrhu nad Idrijo se je udeležilo 35 mladincev-smučarjev in doseglo zelo lepa mesta. Pet članov se je tudi udeležilo okrajnega prvenstva v Logu pod Mangrtom, na katerem so se odlikovali predvsem tekači. Društvo vključuje v celoti 406 članov, od tega 155 mladincev in 72 pionirjev.

Leta 1964 formiran gospodarski odsek je bil zelo delaven. Na programu je imel predvsem poživitev gospodarske dejavnosti na Vojkovi koči na Nanosu in Koči Mladiki na Pečni rebri. S primerno propagando je odseku uspelo zainteresirati starejše in mlajše ljubitelje prirode, da so začeli v večjem številu zahajati na Pečno reber. Pri preureditvi koč so opravili 1659 prostovoljnih delovnih ur. V letu 1964 je znašal obisk te koč 4725 obiskovalcev nasproti 946 obiskovalcem v letu 1963. Občutno se je zvišal tudi promet postojanke. Do 25. 3. 1965 je dosegla 798.771 din prometa, v letu 1962 pa le 222.452 din in leta 1963 122.720 din. Velike težave je imel gospodarski odsek z obnovo skoraj že razpa-

dajoče Vojkove koče na Nanosu, v katero je investiral za najnujnejša popravila 500 000 din lastnih sredstev. Za nadaljno obnovo koče pa društvo potrebuje še znatno večja denarna sredstva.

PD KOBARID. Na lanskem občnem zboru izvoljeni UO je tudi v preteklem letu posvetil največ pozornosti nadaljnjemu razvoju in utrjevanju gospodarstva, t. j. poslovanju planinskega doma na Vrsnem. Najtesnejšo povezavo je imelo društvo s planinci iz Čedad in Gorice, ki se je najbolj odražalo v pomoči pri organizaciji in raznih izletih v naše gore. V preteklem letu je prišlo do stikov tudi s poedinimi člani planinskega društva v Karlovih Varih na Češkem, ki se bo verjetno v bližnji bodočnosti razvil v širše obojestransko sodelovanje. Društvo šteje 100 odraslih članov, 12 mladincev in 13 pionirjev.

Planinski dom na Vrsnem je leta 1964 zabeležil 567 obiskovalcev, od teh 34 inozemcev. Poslovanje koče je bilo pozitivno in je izkazala po odbitku vseh izvršenih popravil in nabavi osnovnih sredstev še 258 446 din čistega dobička. Društvo sedaj razpolaga poleg osnovnih sredstev v vrednosti 1 941 869 din še z 1 507 797 din na svojih skladih.

PD LISCA VIDEM-KRŠKO. Občni zbor se je vršil dne 27. aprila 1965 v Gasilskem domu v Sevnici. Društveno delo je bilo usmerjeno predvsem v dve smeri: v organizacijsko in osnovno društveno dejavnost, t. j. organizacijo izletov ter obisk domačih in drugih slovenskih gora ter v delo z mladino in za postojanko na Lisci. Za uspešnejše delo je odbor imenoval gospodarski odsek. Za boljše povezavo s člani v delovnih organizacijah je društvo ustanovilo skupine, katerih naloga je bila pobiranje članarine, organizacijsko povezovanje članov z UO in pomoč pri organizaciji delovnih akcij in prirejanju izletov. Te skupine so se v nekaterih delovnih organizacijah (Jutranka, Lisca, občina in šola) zelo dobro obnesle. Tudi povezava s člani iz Krškega je bila še dokaj dobra. Pravega stika pa društvo ni uspelo dobiti v Celulozi. V vseh akcijah preteklega leta pa društvu ni uspelo aktivirati srednješolske in delavske mladine. Krivda je predvsem v tem, da društvo nima v svojih vrstah ustreznih mladinskih vodnikov. Društvo pa čuti tudi premalo podporo s strani občinske zveze za telesno kulturo in občinskega komiteja ZMS. Več uspeha je imelo s šolsko mladino. Zadnje čase se opaža tudi večja aktivnost v boštanjski šoli in na Blanci. Približno 12–16 učencev višjih razredov sevnške šole hodi po zasavski planinski poti. V zimskih počitnicah je društvo organiziralo na Lisci smučarski tečaj, ki se ga je udeležilo v dveh izmenah 12 najboljših pionirjev društva. Razveseljivo je, da se je število pionirjev v društvu dvignilo od 68 na 144. Celokupno število članstva se je v letu 1964 dvignilo nasproti letu 1963 za 140 članov. Aktivnost članov tako v Sevnici kot v Krškem je bila kar zadovoljiva. Izvedenih je bilo več skupinskih izletov, med temi eden v zasavske gore, štirje izleti v Julijce in trije izleti v Kamniške Alpe. Društvo je uživalo moralno in materialno podporo s strani delovnih organizacij in občinskih skupščin ter družbeno političnih organizacij Sevnice Krškega in Laškega. O svojem delu je društvo obveščalo javnost v Dolenjskem listu

in Celjskem tedniku, preko turističnih informacij pa je obveščalo javnost o zasedenosti Doma na Lisci. Za širjenje planinske misli in ideje je v letošnjem letu znatno dvignilo število naročnikov na Planinski Vestnik. Na novo je pridobilo 62 naročnikov, kot prispevek k 70-letnici Planinskega Vestnika. Društvo je prepričano, da bo s številom članstva v letošnjem letu povečalo tudi število naročnikov na to revijo.

Tončkov dom na Lisci je v letu 1964 dosegel promet v višini 6 934 343 din, kar je za 2 257 000 din več od preteklega leta. Čisti dohodek je znašal le 119 453 din. Zaradi dograditve v lanskem letu začelga vodovoda in kleti nasproti kuhinje je bilo društvo primorano zaprositi za investicijski kredit v višini dveh milijonov dinarjev, s katerim je poravnalo vse fakture za investicije. Eden izmed največjih dosežkov v lanskem letu je dograditev vodovoda do Tončkovega doma na Lisci. S tem je odpadel neprenehni strah, kdaj bo zmanjkalo vode v vodnjaku. Voda je sedaj napeljana v dom, do dveh počitniških hišic in v klet, kjer je tudi pralnica. Za poletne dni so predvideli tudi naravno ogrevanje vode. Vsak obiskovalec Lisce se bo odlej lahko osvežil in bo poleg sonca deležen tudi skromne kopeli na vrhu Lisce. Napeljava vodovoda je veljala društvo okrog 3 400 000 din brez črpalke, ki so si jo sposodili, in električne instalacije ter drugih darovanih zneskov, ki tudi presegajo milijonsko vsoto. Klet z vso zunanjo ureditvijo je stala poldrugi milijon dinarjev.

Mladinski odsek šteje 86 članov, svoj sedež ima na osnovni šoli v Sevnici. Izvedel je pet skupinskih izletov v zasavske gore in sicer na Lisco, Kozje, Lovrenc, Bohor, Kumrovec, Zasavsko goro, na Gore in Kopitnik. Izletov se je udeleževalo po 10 do 20 članov. Po zasavski planinski poti hodi 9 članov.

Ob zaključku občnega zbora je društveni predsednik tov. Lojze Motore sporočil, da je Planinska zveza Slovenije na svojem zadnjem občnem zboru odlikovala s srebrnim častnim znakom tov. Antona Pivca, Pavleta Strgarja, Jelko Frankičevo in Fanči Bratkovičovo, pismeno pa pohvalila Marjanko Strgar in Tinčko Klemenčič. Društvo pa je izročilo pismeno priznanje dvema članoma gospodarskega odbora in sicer gospodarju Francu Redensku in Marjanu Bautinu.

Vodstvo društva je bilo še v naprej poverjeno dosedanjemu agilnemu predsedniku tov. Lojzetu Motoreju.

PD LJUBNO OB SAVINJI. Društveno delo ni teklo tako, kot bi bilo želeli. Na novo je vključilo 45 % vsega članstva, in s tem ne le nadoknadilo vse odpadle člane, temveč prejšnje število članstva celo preseгло. V letu 1963 je društvo vključevalo 47 članov, 28 mladincev in 19 pionirjev, kar je skupaj 94 članov, v letu 1964 pa je šlo že 82 članov, 26 mladincev in 20 pionirjev ali skupaj 128 članov. Upravni odbor ima 9 članov z mandatno dobo dve leti. Društvo je sodelovalo pri proslavi 20. obletnice osvoboditve Gornje Savinjske doline v Gornjem Gradu. Nekaj članov se je tudi udeležilo seminarja za gorsko stražo, ki ga je organiziralo PD Mozirje. Čeprav v upravnem odboru prevladuje mladina, upravni odbor ugotavlja, da vlada med mladinci še vedno premalo zanimanja

za društveno delo. V svojem delovnem programu ima društvo več predavanj in skupinskih izletov, poleg tega pa tudi skupni izlet na Raduho s člani PD Luče in Mozirje.

PD GOZD-MARTULJEK. Zbora se je udeležilo 52 članov društva. Iz poročila društvenega predsednika je razvidno, da je društvo razpisalo tri skupinske izlete, od teh pa izvedlo le dva: krožni izlet z avtobusom preko Vršiča, Trente, Lipe, Škocjana in obratno ter izlet na Ak in Vršič. Smučarske in sankarske tekme so postale že tradicionalne. Izredno zanimanje je vladalo za sankarske tekme. Udeležba na njih je bila znatno večja kot na smučarskih, čeprav tudi na teh ni bila slaba. Najbolje v posameznih disciplinah je društvo nagradilo s skromnimi nagradami. Društvo je dalje organiziralo tri predavanja z barvnimi diapozitivi, vendar pa kljub zanimivosti predavanj udeležba ni bila taka kot pretekla leta. Jesenskega kroša, ki ga je organizirala občinska zveza za telesno kulturo, se je udeležilo 10 pionirjev.

Poročilo o mladinskem odseku je podal tov. Milan Robič. Iz njega sledi, da so bili aktivni predvsem trije mladinci-alpinisti, ki so preplezali štiri smeri v Triglavu in se povzpeli na vse vrhove v Špikovi skupini. Med njihove največje uspehe vsekakor sodi Schinkova smer v Frdamanih polcih, ki je ena izmed najtežjih v Martuljkovi skupini in je ta vzpon šele tretja ponovitev od leta 1832. V Martuljkovi skupini velja omeniti še vzpone teh alpinistov v direktni smeri v Široki peči, raz Kukove špice, zlasti pa prvo ponovitev dvojnega kamina v Veliki Ponci. To smer so pred kratkim prvi preplezali češki alpinisti. Dalje so mladinci preplezali Krušičevo smer v Prisojniku, severni raz Mojstrovke, dve smeri v Jalovcu in izvršili še več drugih plezalnih vzponov. Njihov neuspeh vzpon je bil predvsem v skalah smeri Špika, kjer so morali zaradi slabega vremena in nezadostne opreme klicati na pomoč. Trije mladinci-alpinisti tega društva so tudi že vključeni v posloje GRS Kranjska gora. Poleg številnih vzponov so mladinci organizirali še štiri smučarske izlete, ki pa so bili slabše obiskani. Mladinci-alpinisti so vključeni v alpinistični odsek PD Jesenice, ki jim nudi vsestransko pomoč.

Za društvenega predsednika je bil izvoljen tov. Jurij Lakar.

PD RAŠICA-ŠENTVID. Društvo si je prizadevalo za aktivnejše delovanje svojega alpinističnega odseka, ki pa je zaradi pomanjkanja finančnih sredstev popolnoma prenehalo z delom. Z malo več volje bi delo tega odseka zaživelo. Ker pa so člani zaradi boljših pogojev začeli sodelovati z alpinisti PD Ljubljana-matica, je njihov domači odsek sploh zamrl. V društvu je 280 mladincev, ki pa jih mladinski odsek ni zajeel v celoti, v šolah na svojem področju ne najdejo za svoje delo pravega razumevanja. Sestankov koordinacijskih odborov mladinskih odsekov se mladinci niso udeleževali, kar gotovo ni bilo v korist mladinskemu odseku. Nekoliko krivde za to gre tudi na rovaš UO, ki je mladincem posvečal premajhno pozornost. Kljub vsemu pa je tudi mladinski odsek nekaj storil. Organiziral je štiri mladinske izlete v Kamniške in Julijske Alpe in izvedel enotedenski smučarski tečaj na Govejku.

Propagandni odsek je organiziral 8 društvenih skupinskih izletov z razmeroma dobro udeležbo povprečno 20 do 25 članov. Gradbeni odbor se je zelo trudil, da bi preskrbel finančna sredstva, lokacijo in načrt za zgraditev društvenega doma na Rašici, za katero je društvo že leto dni prej prejelo od občinskega odbora SZDL namenska sredstva — dotacijo 1466 234 din —, vendar pa s tem ni imel kaj dosti sreče. Za popravilo in barvanje razglednega stolpa na Rašici je društvo prejelo dotacijo 140 000 din. Občni zbor je sklenil, naj društvo zgradi manjši objekt, ki ga bo mogoče v doglednem času povečati oziroma postaviti kraj njega še vikend hišice.

Za društvenega predsednika je bil ponovno izvoljen tov. Jože Bostič.

PD VRHNIKA. Društvo se je med letom okrepilo. Nasproti letu 1963 je povečalo število članstva za 82 %, kar je vsekakor zavidljiv uspeh. V celoti vključuje 454 članov, od teh 222 starejših članov, 182 mladincev ter 50 pionirjev. Društvu je uspelo zainteresirati tudi večje število članov za društveno delo, večje zanimanje za delo tega društva pa so pokazala tudi tamkajšnja podjetja in ga v kritičnih dneh tudi gnojno podprla. Društveno delo je bilo predvsem osredotočeno na razširitev koče s prizidavo k enosobni koči, zgrajeni v prejšnjem letu poleg stolpa na Planini. Tako jim je uspelo pred zimo zaključiti dela na Planini in novo stavbo spravili pod streho. Z lastnimi sredstvi pol milijona din in gradbenim materialom iz stare »Mantove«, se je začela gradnja, da se ne bi kvaril pripravljeni gradbeni material. Pri tem delu so bili društvu v veliko pomoč člani, povečana dejavnost gradbenega in upravnega odbora velik delež pa so prispevali tudi mladinci. Močno zaslombo je dobilo društvo od JLA, ki jim je pomagala s prostovoljnimi delom. Izdatno pomoč je društvo prejelo od parketarne LIP na Verdu in od občinske skupščine.

Društvo pa je poskrbelo tudi za razvedrilo svojih članov. Organiziralo je dvodnevni avtobusni izlet na Grossglockner ter skupinski izlet na Nanos. Dve večji skupini sta se odpravili na Triglav.

MO je skrbel za planince na vrhniških osnovnih šolah in za starejše planince, ki so zaposleni v tovarnah ali pa se še šolajo. Za prvo skupino so izvedli tri manjša predavanja »Sutjeska« in nato na obeh šolah ustanovili planinske skupine, od katerih vsaka šteje po 50 članov. Te imajo svoje odbore, ki sami odločajo o svojem programu, mladinski odsek jim je samo organiziral izlete in prevzel vodstvo teh izletov. Tako so se podali na Lubnik, Nanos in v Škocjanske jame. Teh izletov se je udeležilo 116 mladincev. Obe skupini imata tudi svoji propagandni omarici, za kateri sta prejeli od vodstva šol za okusno opremo tudi že pohvalo. a starejše mladince so ustanovili upravni odbor MO, ki šteje 11 članov in ima v rokah vso organizacijo. Ta je organiziral skupinske izlete na Stol, Grintavec, Kočno, Vel. planino, Storžič, Skuto, Triglav, Tošč in Grmado ter Mojstrovko. Vseh izletov se je udeležilo 182 mladincev. Pohvalno je, da je na izletu na Stol 14 mladincev znosilo od Valvazorjevega doma na vrh Stola okrog 30 desk za novo Prešernovo kočjo. Pri gradnji Doma na Planini so mladinci opravili 624 prostovoljnih

delovnih ur. Kurili pa so tudi kresove na predvečer 1. maja in 22. julija. V Domu JLA so organizirali več predavanj. Vsako predavanje izvedejo dvakrat, popoldne za mladino in zvečer za starejše člane.

Občni zbor je sklenil zvišati članarino za starejše člane od sedanjih 350 din na 500 din, medtem ko ostane članarina mladincev in pionirjev tudi v bodoče nespremenjena. Za člane, ki se ne bi mogli udeleževati prostovoljnega dela, bo društvo izdalo bloke po 50 din.

Ob zaključku občnega zbora je društvo predvajalo barvni film o delu prostovoljcev — društvenih članov na Planini, ki je vzbudil pri navzočih veliko zanimanje in navdušenje.

PD CRNUČE. V preteklem letu je društvo štelo 106 pionirjev, 147 mladincev in 317 odraslih članov, ali skupaj 570 članov. Skoraj polovico je mladine. Pripravlja skupine v šolah in v gospodarskih organizacijah. Vse planinske skupine v okviru tega društva kakor Tops, Elma, Energoinvest, Belinka in KTG so bile aktivne. Člani društva pa so v manjših skupinah izvršili mnogo eno in večdnevni izletov po naših gorah. Tako je društvo zabeležilo 12 skupin v Triglavskem pogorju, 4 skupine v Karavankah, 2 skupini v Zasavju, 3 skupine na Pohorju, 1 skupino v Trebeviču in Romaniji v Bosni, še več takih izletov pa gotovo ni registriranih. Številčnega obiska Kamniških Alp od Krvavec preko vseh vrhov do Velike planine pa društvo sploh ne registrira. Organiziranih je bilo tudi nekaj predavanj z barvnimi diapozitivi. Bilo je tudi nekaj internih predavanj z diapozitivi, ki so jih posneli člani društva. O vseh važnejših dogajanjih je članstvo informirala oglasna omara, ki je bila vedno izredno lepo urejena. Mladinski odsek je štel 96 članov. Kljub vsakoletnim odhodom mladincev na kadrovske rok, je bil odsek zelo aktiven. Organiziral je več skupinskih izletov, udeležil se je tradicionalnega izleta na Korosico, zelo je uspel izlet na Grintovec in Skuto. Člani odseka so se udeležili 6-dnevnega planinskega tabora ob Trnovičkem jezeru, maja so se udeležili posvetovanja MO PD Slovenije na Završki gori, sodelovali so na Milovanovičevem memorialu na Golem brdu. Pri gradnji doma na Vel. planini so imeli glavni delček prav mladinci. Organizirali so 8-člansko mladinsko brigado, ki je kopala pesek in betonirala temelje. Društvo ima tudi odsek za gorsko stražo. Dva mladince sta opravila izpit za gorska stražarja. Društvo je s svetom za varstvo otrok sklenilo pogodbo, po kateri bo ta svet primerno dotiral gradnjo njihovih domov, društvo pa bo zato nudilo v določenih terminih novi planinski dom za letovanje otrok na planini. Društvo je zastopano v ZTK in tudi prejelo določeno finančno pomoč. V najemu ima še vedno Erjavškovo kočo na Mali planini. Društvo bo tudi v bodoče vodil dosedanj predsednik tov. Metod Lampič.

USTANOVNI OBČNI ZBOR PD DRAVOGRAD se je vršil dne 18. marca 1965 v posebni sobi hotela Košenjak v Dravogradu. Na zboru je bilo navzočih okrog 20 vpisanih članov. Občni zbor je v imenu PZS pozdravil njen podpredsednik tov. Tone Bučar, ki je nato zbrano ob spremljavi barvnih

diapozitivov prikazal lepote naših gor. Po izjavi tov. Kanduča, predsednika iniciativnega odbora za ustanovitev društva, je potrebo po ustanovitvi tega društva narekovala predvsem skrb za vzgojo tamkajšnje mladine. Društvo si iskreno želi lastno planinsko postojanko, ki naj bi bila morda nekje pod Košenjakom, kjer je pred vojno bivil PD že kupilo parcelo. Dokler pa ne bo zbralo potrebnih finančnih sredstev, se bo interesiralo za prevzem nove turistične postojanke, ki jo gradi tamkajšnje Turistično društvo pod Gradom.

Za predsednika je zbor izvolil tov. Franca Kanduča, za podpredsednika tov. Draga Jurharja, za tajnika Milana Laukoto, za blagajničarko tov. Irmo Kavtičnikovo, za gospodarja tov. Konrada Rožiča in ing. Franca Pečnika, za mladinski odsek tov. Fridla, za alpinistični odsek tov. Jožeta Rudolfa in za markacista tov. Rodoška. V UO sta še tov. Anica Proje in Janko Kajzer.

PD ZREČE. Društvo je polagalo obračun svojega dela za dveletno mandatno dobo. Opravljeno delo je bilo dokaj uspešno, za kar gre v prvi vrsti zasluga bivšemu društvenemu predsedniku tov. Juriju Mlinarju, ki je v lanskem letu po sklepu UO PD prevzel tudi plačano funkcijo upravnika vseh njihovih postojank. Društvo sodi, da funkcionarji UO PD poleg svoje redne službe nikakor ne bi mogli opraviti vsega do sedaj storjenega dela.

V juliju 1964 je društvo odprlo novo planinsko postojanko pod Brinjevo goro, v istem mesecu pa je tudi prvič zagorela električna luč na najvišji točki južnega Pohorja, t. j. v njihovi koči na Rogli. Materialno in moralno pomoč so nudili Konus, LIP Slov. Konjice, Elektro Maribor, Občinska skupščina Slov. Konjice, Kovaška industrija Zreče, Comet Zreče in Stanovanjska skupnost Zreče. S pomočjo Gozdnega gospodarstva je društvu uspelo urediti cesto od razglednega stolpa do koče, tako da je prevozna tudi za avtomobile. V glavnem so bila opravljena le dela z buldožerjem in bo potrebnih še precej finančnih sredstev, če bodo hoteli urediti dovoz do koče tako, kot je želeli. Nabavili so tudi precej raznega inventarja za obe koči, predvsem pa za postojanko pod Brinjevo goro, da je pričela normalno obratovati. V koči na Rogli so izvršili tudi manjše preureditve oziroma prezidave. Koča na Rogli je leta 1963 ustvarila ca. din 2400 000, v letu 1964 pa je promet te postojanke že narasel na din 4000 000. V prvih šestih mesecih lanskega leta pa je znašal promet postojanke pod Brinjevo goro din 4302 000. Ni se pa društvo zadovoljilo samo s prometom postojank. Društvo tudi ni pozabilo na oddih svojega članstva, ki s pomočjo sindikata Kovaške industrije v Zrečah izrablja svoj redni letni dopust tudi v Koči na Rogli. V tem dvoletnem obdobju sta bila organizirana dva pohoda mladincev čez Pohorje, od katerih vsak je trajal tri do štiri dni. S sodelovanjem Društva prijateljev mladine je bilo organiziranih več izletov na Roglo, Golek in Brinjevo goro. Člani so si ogledali Kumrovec, Krapinske toplice, Trakošan, Ptujsko goro in Borl. Društvo je štelo v letu 1963 skupno 186 članov, konec leta 1964 pa je to število zvišalo na skupno 325 članov. V preteklem letu ustanovljeni mladinski odsek šteje okrog 150 mladincev in pionirjev.

Pred zaključkom občnega zbora je delovni predsednik v imenu društva izročil tov. Krištofu iz Slov. Konjic in tov. Janku Pirnatu v zahvalo za njune zasluge za planinstvo lično darilo. Na občnem zboru je bilo navzočih 89 članov.

PD SLOVENSKA BISTRICA. Veliko truda in intervencij je bilo potrebnih, da je po dveh letih vendarle prišlo do občnega zbora. Res, skoraj neverjetno je, da je šlo to društvo v par letih tako naglo navzdol, ko je vendar bilo eno najboljših društev.

Poročilo o dveletnem delu društva je podal predsednik tov. Vinko Pristovšek, medtem ko so poročila tajnika, propagandnega, mladinskega in gospodarskega in markacijskega oddelka izostala. Podano pa je bilo še finančno poročilo in poročilo gospodarja Doma pri Treh kraljih. Po teh poročilih ugotovimo, da je društvo leta 1963 še nekaj naredilo, medtem ko je v letu 1964 s svojo dejavnostjo popolnoma popustilo. Društvo je v letu 1963 še prejele od občinske skupščine dotacijo din 300 000, kasneje pa ničesar več. Končno to tudi ni nič čudnega, če pomislimo, da je društvo tedaj popolnoma prenehalo z delom. Društvo pa ni imelo velikih težav samo v finančnem, temveč tudi v organizacijskem pogledu. Četudi so bile društvene seje sklicane običajno dvakrat mesečno, so jih morali zaradi nesklepčnosti ponovno sklicevati. Sej so se udeleževali vedno isti odborniki, tisti, ki bi morali na sejah podajati poročila o stanju društva, pa na seje niso prihajali. Edina društvena dejavnost je tako ostalo le še poslovanje planinskega doma, za čigar obstoj in renome pa se lahko zahvalijo edinole upravniku, ki je s pomočjo gospodarja skrbel za oskrbo in ureditev Doma pri Treh kraljih. V vpisno knjigo se je po poročilu gospodarja leta 1963 vpisalo le 680, v letu 1964 pa 760 gostov, od tega okrog 60 % mladincev. Nočitev je bilo v letu 1963 550 članskih, 240 nečlanskih in 140 skupinskih, v letu 1964 pa 495 članskih, 205 nečlanskih in 95 skupinskih. Poleg teh je preživelo še 92 članov kolektiva Impol svoj dopust na tem domu, vsako leto pa so bile na letovanju še dve do tri skupine pionirjev, planincev itd. v stari koči z lastno oskrbo. Ob koncu leta 1964 je društvo iz poslovanja postojanke pri Treh kraljih zaključilo z izgubo din 677 797, kar predstavlja močno povečanje v primerjavi z letom 1963, ko je znašala izguba le din 105 260. Vzroke za takšen finančni rezultat je treba iskati v nedograjenosti doma. Poleg tega so se stroški poslovanja v primerjavi z letom 1963 znatno dvignili, cene pa se ob takem povečanju stroškov niso bistveno spremenile, češ da je zmerna cena vabilo za goste in planince. Stroški so se v primerjavi z letom 1963 dvignili kar za 32 %, kar pomeni v absolutni številki za din 518 000 ter znašajo skupno v letu 1964 din 2 099 993. Po teh podatkih lahko povzamemo, da Dom pri Treh kraljih v bodoče v takšni obliki ne more dajati pozitivnih rezultatov. V tem primeru bo treba popraviti tudi cene, kar bo osnova za solidno postrežbo in nočnine.

Društvo se je resno pričelo truditi, da bi našlo rešitev za obstoj Doma pri Treh kraljih, v zvezi s tem pa tudi za ponovno organizacijsko ureditev društva. Kot že večkrat prej, tako mu je tudi tokrat priskočila na pomoč sindikalna podružnica tovarne Impol s predlogom, da bi se PD Slov. Bistrica preimenovalo v PD Impol, ker bi le na ta način lahko bila zagotovljena sredstva za popravilo in ostalo oskrbo doma. Pri nekaterih članih se je sicer pojavila bojazen, da bi se tako prekinila dolgoletna tradicija planinskega društva, ki je bilo prav v Slov. Bistrici najmočnejše in najbolj delovno v Sloveniji. To je neosnovano, saj je bilo na občnem zboru pojasnjeno, da planinski dom ostane tudi še v naprej planinski dom, kjer bodo imeli vsi člani PD članski popust, planinsko društvo pa bo tudi še nadalje poslovalo po statutu PZS. Odločno pa je sindikat proti temu, da bi postal dom zaprtega tipa. Po živahni razpravi je bil nato sprejet predlog o preimenovanju društva v PD Impol Slov. Bistrica, s čimer se strinja tudi PZS.

PD KOČEVJE. Društvo z veliko ljubeznijo skrbi za svojo postojanko pri Jelenovem studencu, ki je v preteklem letu »vrgla«¹ društvu kar 200 000 dinarjev čistega dohodka. Tak dobiček pa je imelo društvo lahko le zaradi tega, ker je postojanko vse nedeljne in sobotne popoldneve v letni sezoni vzorno oskrboval društveni gospodar le proti plačilu minimalne dnevnice. V cenah je bila postojanka vedno zelo zmerna. V preteklem letu je to postojanko obiskalo nad 750 obiskovalcev, t. j. preko 10 % celotnega kočevskega prebivalstva. Planinci zelo radi obiskujejo kočo PD Kočevje in njeno okolico. Lepote Stojne jih fizično in umsko krepe. V prvi vrsti je tu lepota dreves. Koča je izhodna točka za izlet na razvaline gradu Friderika Celjskega, na Mesini vrh, Livoldski vrh, Ledeno jamo, Jamo treh bratov, Eleonorino jamo in v Zvezdico. Imajo pa tudi pragozd – pragozdni rezervat, delček neokrnjene deviško čiste prirode. V okolici koče imajo še nekaj takih dreves, ki jih trije moške komaj obsežejo. Zato se ni čuditi, če kje v bližini koče srečaš celo medveda. Kakor je njihova planinska postojanka še mlada, je vendarle na zapadnem delu Dolenjske opravila svoje poslanstvo in okoli sebe zbrala znatno število planincev in ostalih ljubiteljev prirode. Društvo vključuje okoli 150 članov in tesno sodeluje s turističnim društvom. Vsekakor se bodo resno potrudili in zbrali nove naročnike za Planinski Vestnik.

Ker je dosedanji društveni predsednik tov. Jože Kalan odložil funkcijo predsednika, ki jo je opravljal 15 let, t. j. od ustanovitve društva, je bil za novega predsednika izvoljen tov. Jože Adamič. Za svoje dolgoletno in uspešno delo v planinski organizaciji Kočevje in za svoje zasluge pri ustanovitvi tega društva je tov. Kalan prejel »priznanje z diplomom«, hkrati pa ga je občni zbor izvolil za svojega prvega častnega člana.

Občni zbor so zaključili s predavanjem prof. Humeka »Po planiah Avstrije, Švice in Italije.«

Tovarna dokumentnega in kartnega papirja

Telefon: Radeče 81-950, 81-951

Tekoči račun pri NB Celje 603-11-1-1030

Brzjavi: Papirnica Radeče

Železniška postaja: ZIDANI MOST

PROIZVAJA:

vse vrste brezlesnih papirjev
in kartonov
specialne papirje
surovi heliografski
in foto papir
paus papir
kartografski
specialni risalni »Radeče«
papirje za filtre itd.

IZDELUJE:

vse vrste kartic
za luknjanje v standardni velikosti
in tisku
Po želji izdeluje kartice
v posebnem tisku
v rdeči, modri ali sivi barvi

RADEČE PRI ZIDANEM MOSTU

TISKARNA JOŽE MOŠKRIČ

KNJIGOVEZNICA

TISKARNA
izdelava vseh vrst
tiskovin, katalogov,
časopisov, revij in knjig

KLIŠARNA
izdelava vseh vrst eno-
in večbarvnih klišejev

KNJIGOVEZNICA
vezava preprostih in
luksuzno opremljenih
del

ŠTAMPILJARNA
izdelava vseh vrst žigov,
pečatov in knjigoveških
črk

ETIKETE
v vseh barvah in
barvnih folijah

KLIŠARNA

ŠTAMPILJARNA IN
GRAVERNICA

TISKARNA

LJUBLJANA

Nazorjeva 6 – Telefon 21-296

Združene papirnice Ljubljana

Ljubljana-Vevče

Sedež: Vevče
p. Ljubljana-Polje
Ustanovljene leta 1842

IZDELUJEJO:

**SULFITNO
CELULOZO**

l. a za vse vrste papirja

PINOTAN

strojljni ekstrat

**BREZLESNI
PAPIR**

za grafično in predelovalno industrijo, za reprezentativne izdaje, umetniške slike, propagandne in turistične prospekte, za pisemski papir in kuverte najboljše kvalitete, za razne protokole, matične knjige, obrazce, šolske zvezke in podobno

**SREDNJE
FINI PAPIR**

za grafično in predelovalno industrijo: za knjige, brošure, propagandne tiskovine, razne obrazce, šolske zvezke, risalne bloke itd.

KULERJE

za kuverte, obrazce, bloke, formularje, reklame in propagandne tiskovine

KARTONE

za kartoteke, fascikle in mape

**RASTRIRAN
PAPIR**

brezlesni in srednjefini za šolske zvezke, za uradne in druge namene

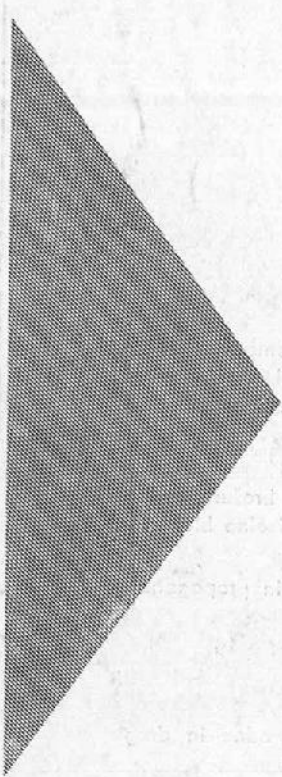
**PELURNI
PAPIR**

bel in barvan

ZAHTEVAJTE VZORCE!

Prašek za avtomatsko varjenje

EP-10

vrsta toka: enosmerni (=)

granulacija 12 x 48

EP-20

vrsta toka: izmenični (∞)
enosmerni (=)

granulacija 12 x 48

Proizvaja

Železarna Jesenice

Jesenice — SR Slovenija